

การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา

สำนักหอสมุดกลาง

โดย

นายชัยณรงค์ อินทร์อำนาจ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-653-742-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE INTERNAL QUALITY ASSURANCE OF PRIMARY SCHOOLS

สำนักหอสมุดกลาง
By

Chainarong Inumnuay

A Master's Report Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF EDUCATION

Department of Educational Administration

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2003

ISBN 974-653-742-3

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้สารนิพนธ์เรื่อง “การประกันคุณภาพ
ภายในโรงเรียนประถมศึกษา” เสนอโดย นายชัยณรงค์ อินทร์อำนาจ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ คงคล้าย)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
สำนักหอสมุดกลาง

ผู้ควบคุมสารนิพนธ์

อาจารย์ ว่าที่ พ.ต. ดร.นพดล เจนอักษร

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ว่าที่ พ.ต. ดร.นพดล เจนอักษร)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)

K 43461110 : สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คำสำคัญ : การประกันคุณภาพภายใน

ชัยณรงค์ อินทร์อำนาจ : การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา (THE INTERNAL QUALITY ASSURANCE OF PRIMARY SCHOOLS) อาจารย์ผู้ควบคุมสารนิพนธ์ : อ. ว่าที่ พ.ต. ดร.นพพล เจริญอักษร. 122 หน้า. ISBN 974-653-742-3.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อทราบระดับและความแตกต่างของการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 มีตัวอย่างเป็นโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 97 โรงเรียน โดยจำแนกโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาด ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนหรือครูวิชาการ และครูปฏิบัติการสอน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาและมีความสมบูรณ์จำนวน 285 ฉบับ จาก 95 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 97.94 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 1 ฉบับเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดวัฏจักรคุณภาพของเดมมิง (Deming's cycle) สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าเอฟ เมื่อพบความแตกต่างเป็นรายคู่จะทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ Least Significant Difference – test (LSD) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่ามาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เมื่อจำแนกตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิง (Deming's cycle) พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

2. การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีขนาดและสถานที่ตั้งต่างกัน พบว่าโดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิง (Deming's cycle) ของแต่ละมาตรฐาน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในมาตรฐานที่ 13 และมาตรฐานที่ 14 ผู้วิจัยจึงดำเนินการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD พบว่าในมาตรฐานที่ 13 มีความแตกต่างเป็นรายคู่ในด้านการวางแผน ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ โดยที่โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนในด้านการปฏิบัติมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง นอกนั้น ไม่มีความแตกต่างกัน และในมาตรฐานที่ 14 มีความแตกต่างเป็นรายคู่ในด้านการวางแผน ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ นอกนั้น ไม่มีความแตกต่าง ส่วนในด้านการปฏิบัติมีความแตกต่างกันระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ โดยที่โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ไม่มีความแตกต่างกัน

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2546

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมสารนิพนธ์

K 43461110 : MAJOR : EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEY WORD : INTERNAL QUALITY ASSURANCE

CHAINARONG INUMNUAY : THE INTERNAL QUALITY ASSURANCE OF PRIMARY SCHOOLS. MASTER'S REPORT ADVISOR : MAJ. NOPADOL CHENAKSARA, RTAR, Ph.D. 122 pp. ISBN 974-653-742-3.

The purposes of this study were to investigate the level and difference of the internal quality assurance of primary schools. The sample of this research were 97 primary schools in Suphan Buri Province (Doembang Nanagbuat, Samchuk, Nong Yasai and Dan Chang District) that divided into 3 sizes. The respondents were the administrators, assistant administrators or academic teacher and teachers. The data were collected by a questionnaire that constructed by framework of internal quality assurance of primary schools along with Deming's cycle. The 285 complete data from 95 schools were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, F-test (when there is the significant differences, testing with LSD method) and content analysis.

The findings of this study were as follows :

1. The internal quality assurance was high level in the whole. When it considered in each aspect of the 20th standard : administrator had leadership and the competence of management was highest mean. When it considered along with Deming's cycle, the internal quality assurance was high level in every aspects (especially the planning was highest mean).

2. The internal quality assurance about the different size and location in the whole were not significant difference at .05 level. When it considered along with Deming's cycle in each standard, there were significant difference at .05 level in 13th and 14th standard. After testing with LSD method, the 13th standard were different in planning among small, middle and large schools, and in doing between small schools with middle schools. In 14th standard, it were different in planning between small and large schools and in doing between small schools with middle and large schools.

Department of Educational Administration

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2003

Student's signature

Master's Report Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยถูกต้องและสมบูรณ์ได้ด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จากรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร อาจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์ และอาจารย์ ว่าที่ พ.ต. ดร.นพดล เจนอักษร ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความซาบซึ้งใจไว้ ณ โอกาสนี้ และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำภาควิชาการบริหาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ด้านการบริหารการศึกษาให้อย่างเต็มความสามารถ

ขอขอบคุณผู้บริหาร โรงเรียน และคณะครู-อาจารย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ในเขตอำเภอ เดิมบางนางบวช สามชุก หนองหญ้าไซ และด่านช้าง ที่ให้ความอนุเคราะห์การตอบแบบสอบถามอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี ขอขอบคุณ อาจารย์อภิชาติ เลนะนันท์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปูนน้ำร้อน และเพื่อนๆ นักศึกษา บริหารรุ่น 20 ภาคความร่วมมือ ที่ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ และให้กำลังใจเสมอมา

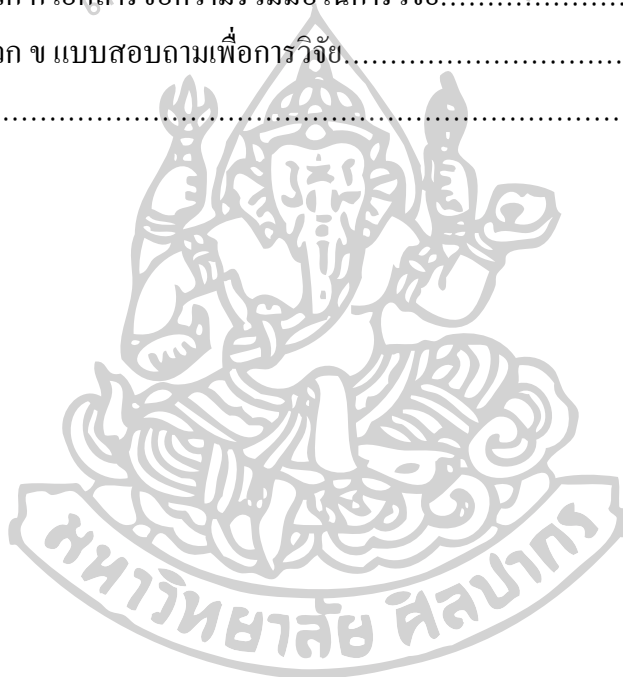

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	2
ปัญหาของการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
คำถามของการวิจัย.....	8
สมมติฐานของการวิจัย.....	8
ขอบข่ายทางทฤษฎีของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	13
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	13
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	14
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	15
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	16
การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา.....	16
มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา.....	19
ความเป็นมาของเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาในประเทศไทย.....	19
มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.....	20
มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.....	23
การประกันคุณภาพการศึกษา.....	31
การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา.....	34

บทที่		หน้า
2	การวางแผนและการปฏิบัติ.....	37
	ระบบข้อมูลและประมวลผล.....	48
	การตรวจสอบการประเมิน.....	54
	การรายงานผลการประเมิน.....	56
	การใช้ผลการประเมิน.....	59
	สรุปย่อ.....	63
3	การดำเนินการวิจัย.....	65
	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	65
	ระเบียบวิธีวิจัย.....	66
	แผนแบบการวิจัย.....	66
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	66
	ตัวแปรที่ศึกษา.....	68
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	69
	การสร้างเครื่องมือ.....	70
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	71
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
	สถิติที่ใช้สำหรับการวิจัย.....	71
	สรุปย่อ.....	72
4	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
	ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้ข้อมูล.....	74
	ตอนที่ 2 ระดับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา.....	76
	ตอนที่ 3 การทดสอบความแตกต่างของการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ประถมศึกษา.....	80
	ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการประกันคุณภาพภายในของ โรงเรียนประถมศึกษา.....	88
	สรุป.....	91

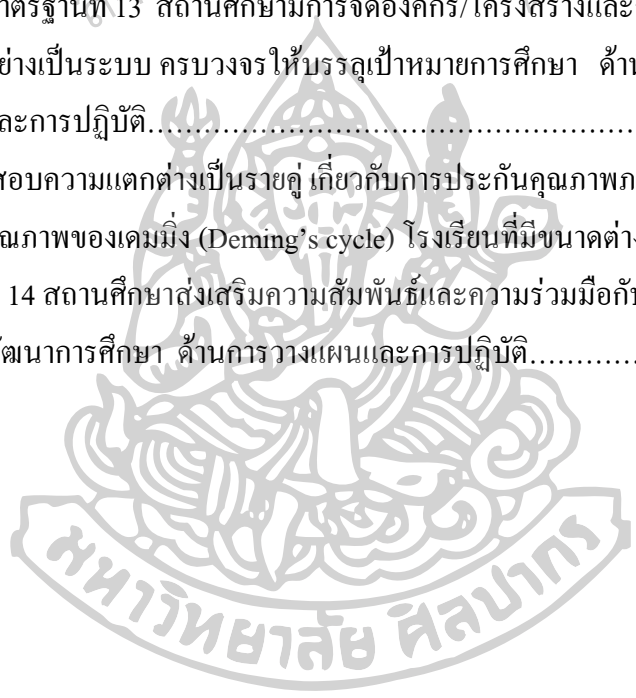
บทที่	หน้า
5	
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	93
สรุปผลการวิจัย.....	93
การอภิปรายผล.....	94
ข้อเสนอแนะของการวิจัย.....	98
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	99
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	99
บรรณานุกรม.....	100
ภาคผนวก.....	107
ภาคผนวก ก เอกสารขอความร่วมมือในการวิจัย.....	108
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	112
ประวัติผู้วิจัย.....	122

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2544 ในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำแนกตามรายอำเภอ.....	4
2	สมรรถภาพทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2544 ในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำแนกตามรายอำเภอ.....	5
3	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย จำแนกตามอำเภอและขนาด.....	67
4	สถานภาพของผู้ให้ข้อมูล.....	74
5	ระดับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา.....	76
6	ระดับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle).....	77
7	ระดับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ในมาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา.....	77
8	ระดับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ในมาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา.....	78
9	ระดับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ในมาตรฐานที่ 18 สถานศึกษาจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	79
10	ระดับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ในมาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ.....	79
11	ระดับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ในมาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้	80

ตารางที่	หน้า
12 ความแตกต่างของการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ของแต่ละมาตรฐาน จากโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน.....	81
13 ความแตกต่างของการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ของแต่ละมาตรฐาน จากโรงเรียนที่มีสถานที่ตั้งต่างกัน.....	84
14 การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ของ โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ในมาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงาน อย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา ด้านการวางแผน และการปฏิบัติ.....	87
15 การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ในมาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ด้านการวางแผนและการปฏิบัติ.....	88

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 ขอบข่ายทางทฤษฎีของการวิจัย.....	9
2 มาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรก ระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	12
3 ขอบเขตของการวิจัย.....	14
4 ความสัมพันธ์ของมาตรฐานด้านผลผลิตและกระบวนการ.....	21
5 กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา.....	33
6 การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ.....	52

บทที่ 1

บทนำ

ในสภาวะที่ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ระบบการศึกษาของประเทศไทยที่กำลังประสบปัญหาหลายประการ เช่น นักเรียนนักศึกษาที่ออกจากระบบโรงเรียนหรือจบการศึกษาในทุกระดับนั้นมีคุณภาพไม่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม¹ ทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตทางภูมิปัญญา นั่นคือคนขาดคุณภาพ ส่งผลให้ระบบต่างๆ เปรอะบางไปทุกระบบ จากเหตุดังกล่าวจึงนำไปสู่การตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น พัฒนาคุณภาพของนักเรียนและสร้างความเข้มแข็งทางปัญญาให้คนไทยและสร้างสังคมที่พึงประสงค์ในอนาคตมีสภาพเป็นบุคคลที่มีความสุข ครอบครัวยั่งยืน ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติและสิ่งแวดล้อมยั่งยืน² และในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมวดที่ 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก โดยสถานศึกษาต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพภายในและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องสำหรับรองรับการประกันคุณภาพภายนอกต่อไป³

ในปัจจุบันกระแสเรื่องคุณภาพได้เข้ามาสู่วงการการศึกษาของไทยด้วยเหตุผลจากข้อคำถามที่ว่าสถาบันการศึกษาผลิตผู้จบการศึกษามากไปมีคุณภาพตามความต้องการของสังคมได้หรือไม่ เพราะการสร้างคนที่มีคุณภาพจะเป็นกำลังสำคัญในการชี้นำการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ

¹Jerome Arcaro, Quality in Education : An Implementation Handbook (Florida : St. Lucie Press, 1995), 1.

²กระทรวงศึกษาธิการ, แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระยะที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ของกระทรวงศึกษาธิการ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541), 62.

³“พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542,” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116, ตอนที่ 74 ก (19 สิงหาคม 2542) : 50-52.

และการเมืองของประเทศในอนาคต⁴ ด้วยเหตุดังกล่าวคุณภาพการศึกษาของไทยในอนาคตจะเป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นวิธีการสำคัญอย่างหนึ่งที่จะนำไปสู่ความเป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษา เพราะการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา⁵ ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญและความสนใจต่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนอันเป็นหน่วยปฏิบัติการที่มีความสำคัญที่สุดและเป็นพื้นฐานของการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ ซึ่งท้ายที่สุดจะส่งผลให้บรรลุ เป้าหมายปลายทางของการจัดการศึกษาคือ นักเรียนมีคุณสมบัติตามที่ประเทศชาติต้องการ⁶

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 37 วรรคแรกบัญญัติไว้ว่าการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษา โดยคำนึงถึงปริมาณสถานศึกษา จำนวนประชากร วัฒนธรรมและความเหมาะสมด้านอื่นด้วย เว้นแต่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษา และวรรคท้ายบัญญัติให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของสภาการศึกษา มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดเขตพื้นที่การศึกษา⁷

กระทรวงการศึกษาธิการ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงได้ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องกำหนดเขตพื้นที่การศึกษา ในระยะเริ่มแรก 175 เขตเพื่อจัดเตรียมการบริหารงานบริหารงานบุคคล และการวางระบบการทำงานให้พร้อมสำหรับการบริหารจัดการการศึกษารูปแบบใหม่ ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการมีผลบังคับใช้

⁴ เอลิมชัย หาญกล้า, “การประกันคุณภาพการศึกษา,” เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการของชมรมคุรุศึกษาศาสตร์ศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ณ ห้องประชุมนานาชาติ 1 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 28 สิงหาคม 2543.

⁵ วรภัทร์ ภูเจริญ, แนวทางการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา, 7.

⁶ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัยการวิจัยและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา (กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ, 2543), 38.

⁷ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กรุงเทพฯ : พรึกหวานกราฟฟิค, 2545), 22.

โดยประกาศของกระทรวงศึกษาธิการได้แบ่งเขตพื้นที่การศึกษาในส่วนของจังหวัดสุพรรณบุรี ออกเป็น 3 เขตคือ เขต 1 ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอบางปลาม้า และอำเภอศรีประจันต์ เขต 2 ประกอบด้วย อำเภออู่ทอง อำเภอสองพี่น้อง อำเภอดอนเจดีย์ และเขต 3 ประกอบด้วย อำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชุก อำเภอหนองหญ้าไซ และอำเภอด่านช้าง⁸

การบริหารเขตพื้นที่การศึกษามีคณะกรรมการการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพครู ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการบริหารการศึกษา ผู้แทนสมาคม ผู้ปกครองและครู และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม โดยมีผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาในฐานะของกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา⁹

จากผลของการแบ่งเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี ออกเป็น 3 เขต จึงทำให้เขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 มีภารกิจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 130 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน 25,543 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 1,372 คน¹⁰

ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น มีภารกิจและขอบข่ายงานหลัก 4 ด้านคือด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป¹¹ การบริหารงานทั้ง 4 ด้านของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่กล่าวมานั้นจะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงาม มีมนุษยสัมพันธ์และมีความสามารถทางการอาชีพ เป็นพลเมืองดีของชาติ และมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน¹² หรือไม่นั้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

⁸ ใทยรัฐ, 2 พฤศจิกายน 2545, 11.

⁹ “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542,” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116, ตอนที่ 74 ก (19 สิงหาคม 2542) : 38-39.

¹⁰ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี, “ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2545 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี,” (สุพรรณบุรี : ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ, 2545), 2 - 41. (อัดสำเนา)

¹¹ “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542,” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116, ตอนที่ 74 ก (19 สิงหาคม 2542) : 39.

¹² สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, โรงเรียนในฝัน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2538), 9.

ขั้นพื้นฐานทั่วไปจะต้องมีการประกันคุณภาพภายใน ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยคาดหวังว่าถ้าโรงเรียนสามารถดำเนินการประกันคุณภาพภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพก็จะทำให้สังคมยอมรับว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถประกันคุณภาพให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการได้และสามารถรองรับการประกันคุณภาพภายนอกในอนาคตได้

ปัญหาของการวิจัย

ในปีการศึกษา 2544 สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ส่วนใหญ่ต่ำกว่าเป้าหมายทุกกลุ่มประสบการณ์ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2544 ในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำแนกตามรายอำเภอ

กลุ่มประสบการณ์	เป้าหมาย (ร้อยละ)	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ร้อยละ) แต่ละอำเภอ			
		เดิมบางนางบวช	สามชุก	หนองหญ้าไซ	ด่านช้าง
ภาษาไทย	70	71.53	70.45	69.17	68.47
คณิตศาสตร์	70	68.93	66.49	65.65	64.26
สปช.	70	70.45	70.06	68.86	69.34
สลดน.	80	78.23	76.14	77.40	76.80
กพอ.	78	76.94	74.49	76.16	78.21
ภาษาอังกฤษ	70	65.22	64.66	64.00	62.92

ที่มา : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี, “ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2545 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี,” (สุพรรณบุรี : ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ, 2545), 36. (อัดสำเนา)

แสดงให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 แต่ละอำเภอส่วนใหญ่ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ ที่ต่ำกว่าเป้าหมายค่อนข้างมาก

2. สมรรถภาพทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่ต่ำกว่าเป้าหมายทุกสมรรถภาพ ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สมรรถภาพทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2544 ในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำแนกตามรายอำเภอ

สมรรถภาพ	เป้า หมาย	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ร้อยละ) แต่ละอำเภอ			
	(ร้อยละ)	เดิมบาง นางบวช	สามชุก	หนอง หญ้าไซ	ด่านช้าง
1. อ่านคล่อง	95	85.15	85.54	81.86	73.69
2. เขียนคล่อง	95	82.78	77.78	79.61	78.21
3. คิดเลขเร็ว	90	73.99	72.56	71.11	70.61
4. ใช้ทักษะคณิตศาสตร์ ในชีวิตประจำวัน	90	86.58	89.42	78.17	84.79
5. ทักษะกระบวนการ วิทยาศาสตร์	90	84.68	81.12	77.69	86.02
6. ทักษะทางสังคม	95	92.04	95.18	98.56	91.47

ที่มา : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี, “ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2545 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี,” (สุพรรณบุรี : ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ, 2545), 34. (อัดสำเนา)

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า สมรรถภาพทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2544 ในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ของแต่ละอำเภอส่วนใหญ่ต่ำกว่า

เป้าหมายทุกสมรรถภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะการคิดเลขเร็ว เขียนคล่อง และอ่านคล่อง ต่ำกว่าเป้าหมายมากที่สุด

จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2544 ของเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ทำให้ทราบถึงพัฒนาการของนักเรียนและแสดงให้เห็นถึงระบบการจัดการเรียนการสอนของ โรงเรียนว่า มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด¹³

จากงานวิจัยของ สิริพันธ์ พันธุ์มี ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกับมาตรฐาน โรงเรียนและคุณภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยนำผลการประเมินมาตรฐานโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมาวิเคราะห์ ข้อมูลและใช้แบบสอบถามคุณภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นเครื่องมือ ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับมาตรฐานโรงเรียน คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนที่มีมาตรฐานในระดับดีแตกต่างกับโรงเรียนที่มีมาตรฐานพอใช้และโรงเรียนที่มีมาตรฐานในระดับควรปรับปรุง¹⁴ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวทำให้ทราบว่า การที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ ส่วนใหญ่ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วนหนึ่งน่าจะมาจากการที่มาตรฐานของโรงเรียนในเขตอำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชุก อำเภอหนองหญ้าไซ และอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ยังไม่ถึงเกณฑ์คุณภาพที่ควรจะเป็น

จากการศึกษาสาเหตุของปัญหาพบว่า การที่คุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ยังไม่ผ่านมาตรฐานเนื่องจากปัจจัยหลายประการ โดยเมื่อพิจารณาในลักษณะของเชิงระบบ พบว่าสาเหตุด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ 1) ขาดแคลนครูที่มีความสามารถเฉพาะด้าน เช่น คอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ 2) ขาดเทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับการปฏิรูปการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ 3) ขาดแคลนสาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงาน เช่น ไม่มีโทรศัพท์ ส่วนสาเหตุด้านกระบวนการ ได้แก่ 1) ครูส่วนใหญ่ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกระบวนการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล และ 2) การนิเทศติดตาม

¹³ ภัทรา นิคมานนท์, การประเมินผลการเรียน (กรุงเทพฯ : บริษัท อักษราพิพัฒน์ จำกัด, 2538), 9 - 10.

¹⁴ สิริพันธ์ พันธุ์มี, "ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกับมาตรฐานโรงเรียน และคุณภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 7" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2532), บทคัดย่อ.

ตามผลยังไม่ทั่วถึงและไม่ต่อเนื่อง ผู้บริหารโรงเรียนไม่สามารถจัดการนิเทศภายในโรงเรียนได้ทั่วถึงและมีคุณภาพ¹⁵

จากปัญหาที่กล่าวมาแล้วนั้น ทำให้เห็นว่าการดำเนินงานเพื่อไปสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในเขตเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 นั้นเกิดจากอุปสรรคหลายประการ ทั้งในด้านปัจจัยนำเข้า และกระบวนการ จึงทำให้ผลการดำเนินงานที่ปรากฏไม่บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากการจัดการศึกษาจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่กำหนดให้สถานศึกษาต้องมีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกต่อไป¹⁶ ซึ่งถ้าโรงเรียนประถมศึกษาจัดระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพสูง ย่อมส่งผลให้ผลการจัดการศึกษาย่อมสูงขึ้นตามไปด้วย

ดังนั้น เพื่อให้การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเป็นกลไกสำคัญในการตรวจสอบและการพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างแท้จริง จึงควรศึกษาว่า โรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 มีการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอยู่ในระดับใด และการประกันคุณภาพภายในแตกต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากปัญหาและความสำคัญของการวิจัยที่ได้กล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึงกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อทราบระดับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3
2. เพื่อทราบความแตกต่างของการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

¹⁵ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี, “แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2545,” (สุพรรณบุรี : ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ, 2545), 12 – 13. (อัดสำเนา)

¹⁶ “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542,” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116, ตอนที่ 74 ก (19 สิงหาคม 2542) : 14.

ข้อคำถามของการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดข้อคำถามเพื่อวิจัยดังนี้

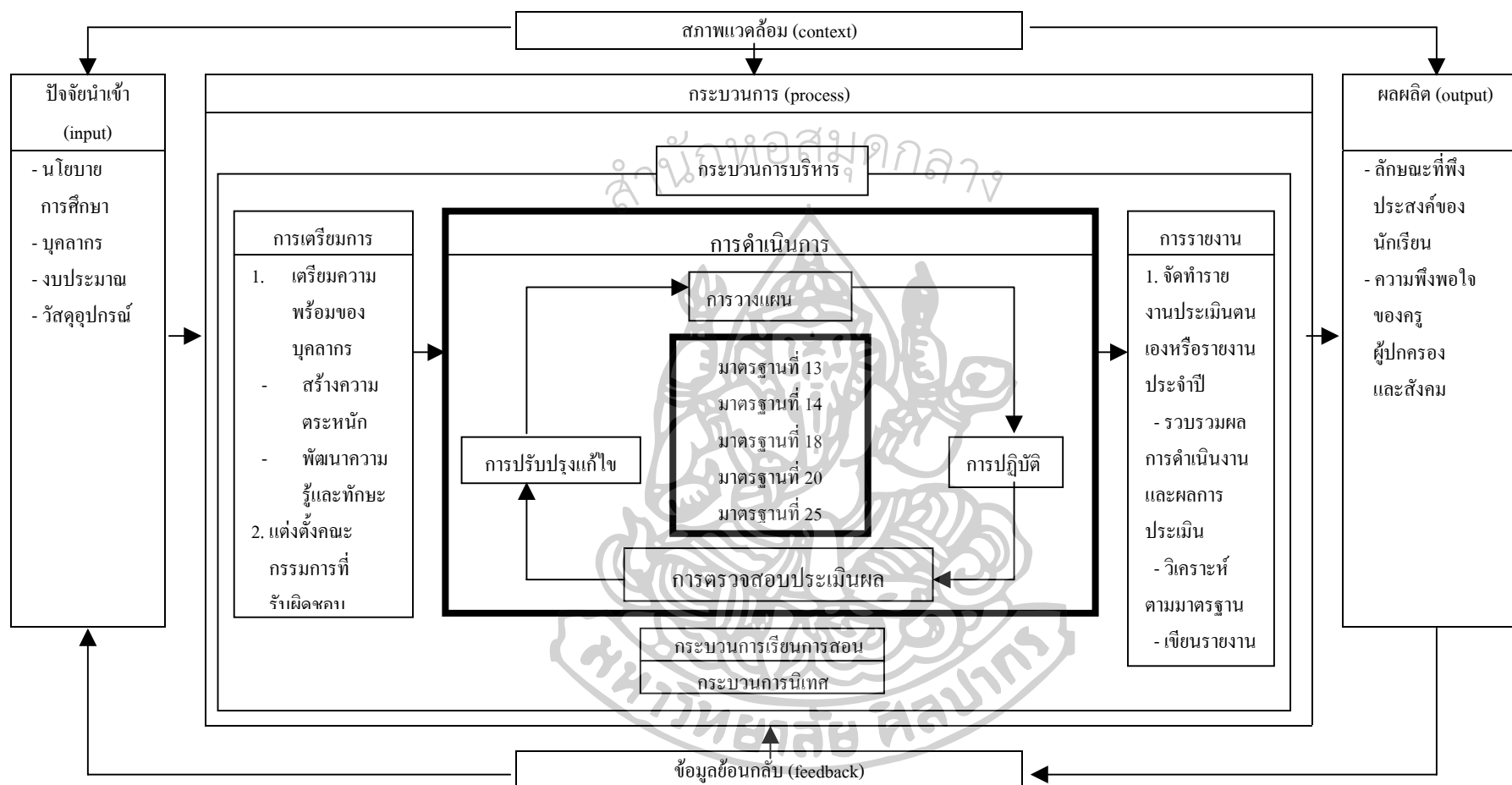
1. การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 อยู่ในระดับใด
2. การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 มีความแตกต่างกันหรือไม่

สมมติฐานของการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางของการตรวจสอบผลการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ว่า “โรงเรียนประถมศึกษา มีระดับการประกันคุณภาพภายในแตกต่างกัน”

ขอบข่ายทางทฤษฎีของการวิจัย

โรงเรียนเป็นองค์การทางสังคมที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นที่ไปตามความคาดหวังและความต้องการของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนประถมศึกษาที่กระจายอยู่ทุกส่วนของประเทศ การดำเนินงานของโรงเรียนนั้นมีลักษณะเป็นระบบเปิด (open system) ซึ่งมีปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) ผลผลิต (output) สภาพแวดล้อม (context) และข้อมูลย้อนกลับ (feedback) ที่มีความสัมพันธ์กันเป็นวงจรเชิงระบบ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติมีความเชื่อว่า การที่จะพัฒนาโรงเรียนให้ดำเนินไปอย่างมีคุณภาพนั้นต้องประกอบด้วยกระบวนการสำคัญสามประการคือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศ โดยปัจจัยนำเข้าของโรงเรียนได้แก่นโยบายการศึกษา บุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ต้องอาศัยกระบวนการต่างๆ แปรสภาพเพื่อนำไปสู่ผลผลิตที่มีคุณภาพ ซึ่งก็คือลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ความพึงพอใจของครู ผู้ปกครองและสังคม ในส่วนของกระบวนการบริหารนั้น กระบวนการบริหารที่ได้รับการยอมรับและนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบันคือการบริหารตามวัฏจักรคุณภาพสี่ ขั้นตอนของเดมมิ่ง (Deming) ที่รู้จักกันในนามของ วัฏจักรเดมมิ่ง (Deming's cycle) ประกอบด้วย การวางแผน (plan - P) การปฏิบัติ (do - D) การตรวจสอบ (check - C) และการปรับปรุงแก้ไข (act - A) จนเกิดเป็นผลผลิตที่มีคุณภาพดังกล่าวข้างต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นขอบข่ายทางทฤษฎีของการวิจัยดังแสดงในแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 ขอบข่ายทางทฤษฎีของการวิจัย

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543), 13.

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าโรงเรียนเป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีลักษณะการดำเนินงานเชิงระบบ อันประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) ผลผลิต (output) ภายใต้สภาพแวดล้อม (context) ต่างๆ และข้อมูลย้อนกลับ (feedback) จากการดำเนินไปของระบบ โดยในปี พ.ศ. 2543 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิจัยและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา” พบว่าโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในจะมีลักษณะที่ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับการบริหารงานอย่างมีคุณภาพตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming’s cycle)¹⁷ โดยในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติโดยคณะ รัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติในหลักการร่างมาตรฐานการศึกษา จำนวน 27 มาตรฐาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษาได้จัดหมวดหมู่ของมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรก จำนวน 14 มาตรฐานออกเป็นสามด้านคือ ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านผู้เรียน

มาตรฐานด้านผู้บริหาร มี 5 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 13 มีการจัดองค์กร/โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา มาตรฐานที่ 14 ส่งเสริม ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มาตรฐานที่ 18 จัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ และมาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับ ผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

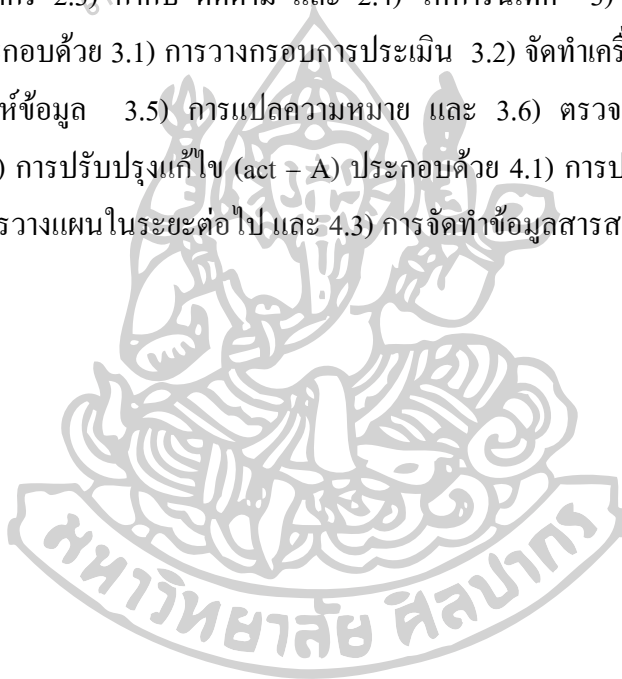
มาตรฐานด้านครู มี 2 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการ เรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมาตรฐานที่ 24 ครูมีวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ

มาตรฐานด้านผู้เรียน มี 7 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่ 4 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณ ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่ จำเป็นตามหลักสูตร มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้

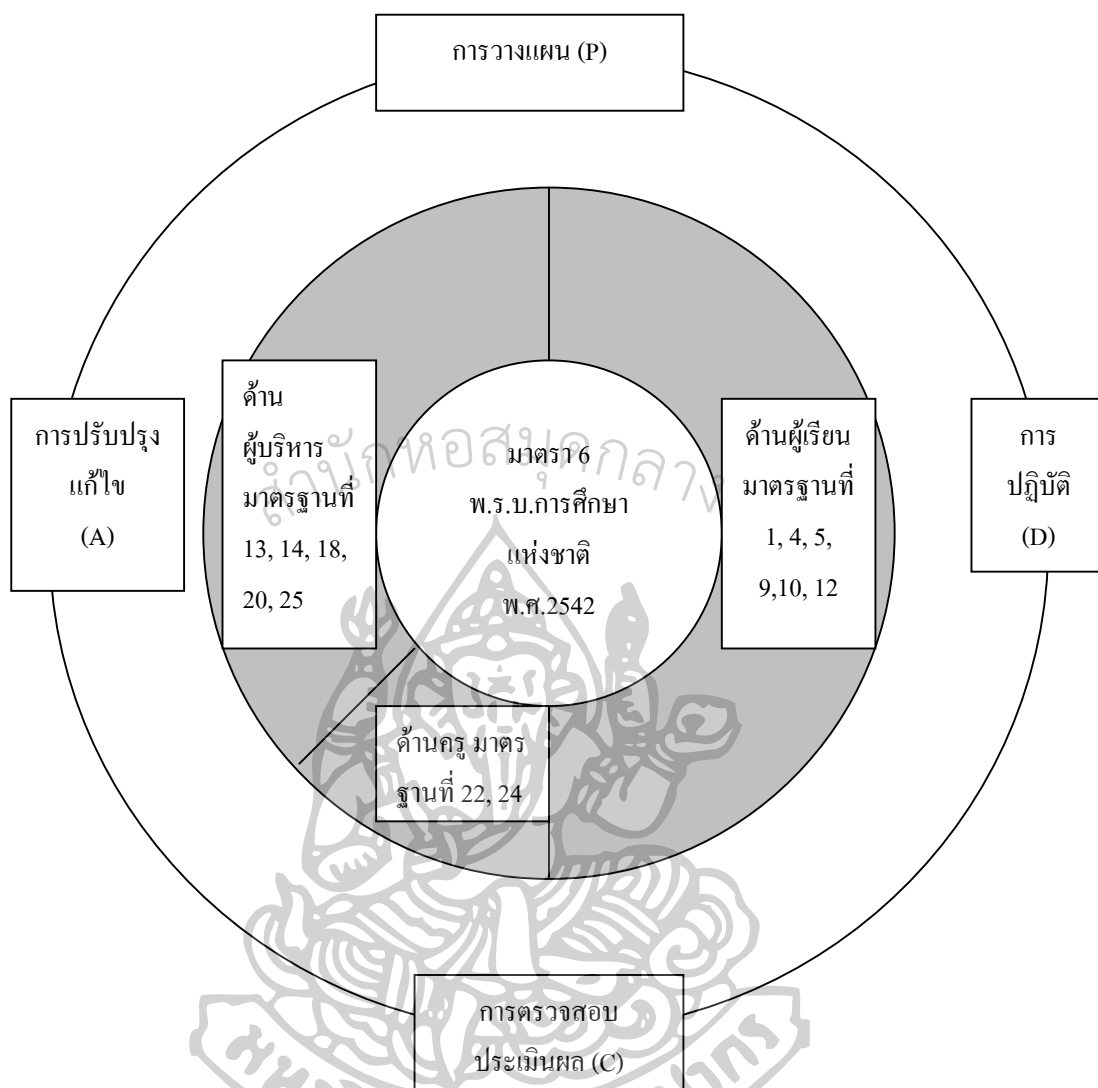
¹⁷ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัย การวิจัยและพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา (กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการประกันคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ, 2543), 38.

และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี และมาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา

โดยในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ควรมีการดำเนินการตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ในแต่ละส่วนดังนี้คือ 1) การวางแผน (plan – P) ประกอบด้วย 1.1) การกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษา 1.2) จัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย 1.3) กำหนดแนวทางการดำเนินงาน 1.4) กำหนดระยะเวลา 1.5) กำหนดงบประมาณ และ 1.6) กำหนดผู้รับผิดชอบ 2) การปฏิบัติ (do – D) ประกอบด้วย 2.1) ส่งเสริม สนับสนุน 2.2) อำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากร 2.3) กำกับ ติดตาม และ 2.4) ให้การนิเทศ 3) การตรวจสอบประเมินผล (check – C) ประกอบด้วย 3.1) การวางกรอบการประเมิน 3.2) จัดทำเครื่องมือ 3.3) การเก็บข้อมูล 3.4) การวิเคราะห์ข้อมูล 3.5) การแปลความหมาย และ 3.6) ตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน และ 4) การปรับปรุงแก้ไข (act – A) ประกอบด้วย 4.1) การปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากร 4.2) การวางแผนในระยะต่อไป และ 4.3) การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ¹⁸ ดังที่แสดงในแผนภูมิที่ 2

¹⁸ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543), 13.

แผนภูมิที่ 2 มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรก ระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

ที่มา : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, “มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก,” แผ่นประชาสัมพันธ์สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (อค์สำเนา)

ขอบเขตของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่นำมาศึกษานั้น จะพบว่าในการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ซึ่งเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่ให้การบริการแก่สังคม ผู้วิจัยได้ศึกษาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยตามกรอบแนวคิดการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา 5 มาตรฐานคือ มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษาจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ และมาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน และท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยยึดกับการบริหารตามวัฏจักรคุณภาพสี่ขั้นตอนของเดมมิง (Deming) คือ การวางแผน (plan - P) การปฏิบัติ (do - D) การตรวจสอบประเมินผล (check - C) และการปรับปรุงแก้ไข (act - A) โดยศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ดังที่แสดง แผนภูมิที่ 3

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ซึ่งประกอบด้วย 4 อำเภอคือ อำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชูก อำเภอหนองหญ้าไซ และอำเภอด่านช้าง โดยให้ถือว่าทุกโรงเรียนได้รับปัจจัยการบริหารอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาศึกษา เช่น บุคลากร งบประมาณ การนิเทศติดตามผล เท่าเทียมกันตามสัดส่วนของการจัดสรรของหน่วยต้นสังกัดเดิมคือจัดสรรตามเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และในส่วนของกระบวนการให้ถือว่าทุกโรงเรียนมีกระบวนการบริหารโรงเรียน กระบวนการนิเทศ และกระบวนการจัดการเรียนการสอนเช่นเดียวกันทุกโรงเรียน

แผนภูมิที่ 3 ขอบเขตของการวิจัย

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543), 13.

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาระดับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ใช้ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของข้าราชการครู

ประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแทนการเฝ้าสังเกตดูสภาพความเป็นจริงต่างๆ ดังนั้นผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้จึงอาจจำกัดอยู่เฉพาะในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 เท่านั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดความหมายของคำต่าง ๆ ดังนี้

การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่อยู่ในกระบวนการประกันคุณภาพภายในที่ดำเนินการในโรงเรียน ด้านผู้บริหาร จำนวน 5 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษาจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ และมาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน และท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งในที่นี้หมายถึงการประกันคุณภาพภายในเท่านั้น

วัฏจักรคุณภาพเดมมิ่ง (Deming's cycle) หมายถึง กระบวนการบริหารคุณภาพ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

เขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 หมายถึง เขตพื้นที่ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอด่านช้าง อำเภอหนองหญ้าไซ และอำเภอสามชูก

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยจัดลำดับหัวข้อเรื่องตามลำดับดังนี้ การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษา

การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา

โรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาระดับปฏิบัติการที่สำคัญที่สุด ผลการจัดการศึกษาจะเป็นเช่นใดนั้นขึ้นอยู่กับการทำงานของโรงเรียน โดยเฉพาะภารกิจหลักในการปฏิบัติงานคือ การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร นั่นคือนักเรียนมีคุณภาพที่พึงประสงค์ทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกกลุ่มประสบการณ์ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และมีสุขภาพอนามัยที่ดี ปัจจัยที่กระทบต่อคุณภาพการประถมศึกษามีอยู่หลายประการ เช่น ระบบการบริหาร ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน แต่ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือการบริหารโรงเรียน ซึ่งการจัดการศึกษาในโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จ เกิดประสิทธิภาพการดำเนินงานสูงนั้น ต้องอาศัยกระบวนการบริหารงานของโรงเรียนทั้งหกงาน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

หวน พันธุพันธ์ ได้ให้ความหมายของการบริหารโรงเรียนไว้ว่า เป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อบริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคมเพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมนั้นเอง¹ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้สรุปไว้ว่า งานบริหารโรงเรียนประถมศึกษาประกอบด้วยหกงาน คือ

1. การบริหารงานวิชาการ หมายถึงการบริหารงานเกี่ยวกับ 1) งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ 2) งานด้านการเรียนการสอน 3) งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการ

¹หวน พันธุพันธ์, การบริหารโรงเรียน (กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2528), 7.

เรียนการสอน 4) งานวัดผลและประเมินผล 5) งานห้องสมุด 6) งานนิเทศภายใน และ 7) งานประชุม อบรมทางวิชาการ

2. การบริหารงานงานบุคลากร หมายถึงการบริหารงานที่เกี่ยวกับ 1) การจัดครูเข้าสอนหรือปฏิบัติงาน 2) การพัฒนาและธำรงรักษาครู 3) การรักษาระเบียบวินัย และ 4) การประกัน คุณภาพการปฏิบัติงานของครู

3. การบริหารงานกิจการนักเรียน หมายถึงการบริหารงานที่เกี่ยวกับ 1) งานที่โรงเรียนต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.2523 และระเบียบที่เกี่ยวข้อง 2) งานที่โรงเรียนจัดบริการให้แก่นักเรียน 3) งานที่โรงเรียนต้องส่งเสริมให้มีขึ้น และ 4) งานที่โรงเรียนต้องสร้างให้เกิดขึ้น

4. การบริหารงานธุรการและการเงิน หมายถึง การบริหารงานที่เกี่ยวกับ 1) งานสารบรรณ 2) งานทะเบียนและรายงาน 3) งานรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ราชการ 4) งานประชาสัมพันธ์ 5) การเบิกจ่ายเงิน 6) การเก็บรักษาเงินและนำเงินส่งคลัง 7) การเบิกจ่ายเงินงบประมาณบางประเภท 8) เกณฑ์การจัดตั้งและจัดสรรงบประมาณค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง 9) การซื้อการจ้าง 10) การควบคุมพัสดุเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีลงทะเบียนเพื่อควบคุมพัสดุ 11) การตรวจสอบพัสดุประจำปี 12) การจำหน่ายพัสดุ และ 13) การดำเนินงานเกี่ยวกับที่ราชพัสดุ

5. การบริหารงานอาคารสถานที่ หมายถึง การบริหารงานที่เกี่ยวกับ 1) งานการจัดอาคารสถานที่ 2) งานการใช้อาคารสถานที่ 3) งานบำรุงรักษาอาคารสถานที่ 4) งานการควบคุมดูแลอาคารสถานที่ และ 5) งานการประกันคุณภาพการใช้อาคารสถานที่

6. การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การบริหารงานเกี่ยวกับ 1) งานการให้บริการชุมชนด้านต่างๆ 2) งานการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน 3) งานเกี่ยวกับกรรมการศึกษา 4) งานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น 5) งานการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมมูลนิธิ และ 6) งานการประชาสัมพันธ์²

ต่อมาเมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ประกาศใช้ในมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติได้กำหนดให้มีการจัดตั้งเขตการศึกษา โดยคำนึงถึงความเหมาะสมเกี่ยวกับปริมาณสถานศึกษา จำนวนประชากรเป็นหลักและความเหมาะสมในด้านอื่นๆ ด้วย³ โดยรัฐมนตรีว่าการ

² สมเดช สีแสง, คู่มือการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา (นครสวรรค์ : นครสวรรค์การพิมพ์, 2541), 231.

³ “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542,” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116, ตอนที่ 74 ก (19 สิงหาคม 2542) : 36.

กระทรวงการศึกษาศึกษาธิการเป็นผู้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดเขตพื้นที่การศึกษาตามคำแนะนำของสภาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแห่งชาติ ทำให้เขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 3 ได้รับการจัดตั้งขึ้นให้มีหน้าที่ในการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี⁴ ตามประกาศกระทรวงการศึกษาศึกษาธิการ ซึ่งได้กำหนดเขตพื้นที่การศึกษาเป็น 175 เขต ในส่วนของจังหวัดสุพรรณบุรี ได้กำหนดเขตพื้นที่การศึกษาก่อเป็น 3 เขตคือ เขต 1 ประกอบด้วย 3 อำเภอคืออำเภอเมือง อำเภอบางปลาม้า และอำเภอศรีประจันต์ เขต 2 ประกอบด้วย 3 อำเภอคืออำเภออู่ทอง อำเภอสองพี่น้อง อำเภอดอนเจดีย์ และเขต 3 ประกอบด้วย 4 อำเภอคืออำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชุก อำเภอหนองหญ้าไซ และอำเภอด่านช้าง⁵

การบริหารเขตพื้นที่การศึกษามีคณะกรรมการการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพครู ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพบริหารการศึกษา ผู้แทนสมาคมผู้ปกครองและครู ผู้นำทางศาสนาและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม โดยมีผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาในฐานะของกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา⁶

เมื่อมีการประกาศเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาเดิมที่เคยสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ก็จะต้องโอนไปสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาคด้วย โดยในเขต 3 ซึ่งประกอบด้วยอำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชุก อำเภอหนองหญ้าไซ และอำเภอด่านช้าง นั้น มีสภาพทางภูมิศาสตร์คือมีเขตพื้นที่ติดกันทางตอนเหนือของจังหวัดสุพรรณบุรี มีอาชีพทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ และสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก็มีการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี เขต 3 อยู่แล้ว ดังนั้นนอกจากจะมีความเหมาะสมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่ให้คำนึงถึงปริมาณสถานศึกษา จำนวนประชากร แล้วการกำหนดเขตพื้นที่ดังกล่าวจึงมีความเหมาะสมในด้านอื่นๆ ด้วย⁷

ในส่วนของการบริหาร พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 39 ได้บัญญัติให้กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหาร

⁴ เรื่องเดียวกัน.

⁵ ไทยรัฐ, 2 พฤศจิกายน 2545, 11.

⁶ “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542,” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116, ตอนที่ 74 ก (19 สิงหาคม 2542): 38-39.

⁷ เรื่องเดียวกัน, 36.

งานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา โดยตรง ทำให้ขอข่ายการบริหารงานของโรงเรียนประถมศึกษาในอนาคตจึงต้องเปลี่ยนไปตาม บัญญัติของกฎหมาย⁸

จากขอข่ายการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาทั้งสิ่งานนี้ โรงเรียนใช้เป็นแนวทาง บริหารโรงเรียน ซึ่งการบริหารโรงเรียนจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องมีการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผลการดำเนินงานโดยรวมของโรงเรียนมีคุณภาพ

มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา

เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ได้พัฒนาเรื่อยมาเป็นลำดับนับจากที่ปรากฏ ขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2507 โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบได้พยายามดำเนินการให้สอดคล้องกับ สภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมดังนี้

ความเป็นมาของเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาในประเทศไทย

มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาเริ่มขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2507 โดยกรมสามัญศึกษา สร้างเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงโรงเรียน ต่อมาใน พ.ศ.2509 มีการโอนโรงเรียนประถมศึกษาจากกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการไปอยู่ใน ความดูแลขององค์การบริหารส่วนจังหวัด กระทรวงมหาดไทย แต่กระทรวงศึกษาธิการยังคง ควบคุมดูแลในเรื่องหลักสูตรและประมวลการสอน การวัดผลการศึกษา การตรวจและการนิเทศ การศึกษาและการรักษามาตรฐาน การจัดสรรและดำเนินการประถมศึกษา

ต่อมา พ.ศ. 2511 กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรฐานโรงเรียน ประถมศึกษาฉบับแรกขึ้นใช้ ประกอบด้วยสี่หมวด ได้แก่ 1) อาคารสถานที่และอุปกรณ์ 2) การ บริหารโรงเรียน 3) การเรียนการสอน และ 4) การบริการและความร่วมมือกับชุมชน และมีกร ปรับ ปรุงอีก 2 ครั้ง

⁸ “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542,” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116, ตอน ที่ 74 ก (19 สิงหาคม 2542) : 39.

มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ปี พ.ศ.2523 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523 งานจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาเกือบทั้งหมดไปอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และเริ่มดำเนินการให้มีมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาในระยะแรก 3 ฉบับ คือ มาตรฐานขั้นต่ำโรงเรียนประถมศึกษา (ฉบับทดลอง) พ.ศ.2528 มาตรฐานครุภัณฑ์และสิ่งก่อสร้างโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2532 และมาตรฐานขั้นต่ำคุณภาพนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา (ฉบับทดลอง) พ.ศ.2533

จนกระทั่งปี พ.ศ.2535 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ปรับปรุงและจัดทำมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาขึ้นใหม่และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติให้ประกาศใช้เมื่อ พ.ศ.2536 ชื่อว่า “เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2536” แต่เนื่องจากภาระความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาที่ขยายตัวขึ้นทั้งในระดับก่อนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงพิจารณาให้ความเห็นชอบให้ใช้เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาอีก 3 ฉบับ ได้แก่ เกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนประถมศึกษา : ระดับก่อนประถมศึกษา พ.ศ.2537 เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา : ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2537 และเกณฑ์มาตรฐานวัสดุครุภัณฑ์และสิ่งก่อสร้างโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2538 ซึ่งเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 4 ฉบับได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศกว่า 30,000 โรงเรียน รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินร่วมกับสำนักงบประมาณ

ต่อมากลุ่มงานมาตรฐานการศึกษา กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้พัฒนาเกณฑ์มาตรฐานขึ้นมาอีก 3 ฉบับคือเกณฑ์มาตรฐานสำนักงาน : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ พ.ศ.2540 เกณฑ์มาตรฐานวัสดุครุภัณฑ์และสิ่งก่อสร้างสำนักงาน พ.ศ.2540 และมาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน⁹

มาตรฐานโรงเรียน พุทธศักราช 2541 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย องค์ประกอบและรายละเอียด ตัวบ่งชี้ และระดับคุณภาพ ในมาตรฐานสองด้านคือ มาตรฐานด้านผลผลิต อันได้แก่ มาตรฐานคุณภาพนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา

⁹สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, การประกันคุณภาพการศึกษา, เล่มที่ 3, การพัฒนามาตรฐานการศึกษา (กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, 2541), 10 - 12.

ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมาตรฐานด้านกระบวนการ คือ มาตรฐาน การเรียนการสอน และมาตรฐานการบริหารโรงเรียน สำหรับมาตรฐานด้านปัจจัยยังคงใช้มาตรฐาน วัสดุ ครุภัณฑ์และสิ่งก่อสร้างโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2528 ซึ่งกำหนดไว้แต่เดิม ทั้งนี้ เพราะยังความเป็นปัจจุบันและครอบคลุมภารกิจทั้งหลายของโรงเรียนประถมศึกษาโดยสมบูรณ์ ด้วยความมั่นใจว่าโรงเรียนจะสามารถใช้มาตรฐานโรงเรียนตามวัตถุประสงค์ได้อย่างสมบูรณ์ทั้ง สามประการคือ 1) เพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมคุณภาพตามขั้นตอนการดำเนินงานการพัฒนา คุณภาพมาตรฐานการศึกษา 2) เพื่อให้โรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานตามภารกิจได้อย่างมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล และ 3) เพื่อให้โรงเรียนที่เกี่ยวข้องทุกระดับใช้เป็น แนวทางในการบริหารการดำเนินงานและการประกันคุณภาพ

มาตรฐานด้านผลผลิตและมาตรฐานด้านกระบวนการ อันได้แก่ มาตรฐานคุณภาพ นักเรียน มาตรฐานการเรียนการสอน และมาตรฐานการบริหารโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันอย่าง ชัดเจน ดังแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิที่ 4 ความสัมพันธ์ของมาตรฐานด้านผลผลิตและกระบวนการ

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, มาตรฐานโรงเรียน พุทธศักราช 2541 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนา มาตรฐานการศึกษา, 2541), 10.

สำหรับองค์ประกอบของแต่ละมาตรฐานจะแบ่งออกได้เป็นสามส่วนคือ 1) มาตรฐาน 2) ตัวบ่งชี้ และ 3) ระดับคุณภาพ ซึ่งมาตรฐานการเรียนการสอนจะถูกกำหนดไว้เพื่อเป็นแนวทาง ให้ครูจัดการเรียนการสอน ในลักษณะเดียวกันทั้งระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และ มัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนมาตรฐานคุณภาพนักเรียนกำหนดให้มีตัวบ่งชี้เหมือนกันทั้งในระดับ

ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น แต่ระดับคุณภาพในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้นนั้นกำหนดไว้ทั้งในลักษณะที่เหมือนกัน ต่างกัน และเหลื่อมกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะของตัวบ่งชี้แต่ละตัว¹⁰

มาตรฐานด้านผลผลิต ได้แก่ มาตรฐานคุณภาพนักเรียน หมายถึง นักเรียนต้องมีคุณภาพ ได้รับการพัฒนาคุณลักษณะที่เหมาะสมอย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ สุขภาพกาย และจิตที่ดีและคุณธรรมจริยธรรม จากคุณลักษณะดังกล่าวจึงได้กำหนดมาตรฐาน คุณภาพนักเรียน ในระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 9 มาตรฐาน 20 ตัวบ่งชี้¹¹

มาตรฐานด้านกระบวนการ ประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนการสอน และมาตรฐาน การบริหารโรงเรียน มีรายละเอียดดังนี้

มาตรฐานการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนา นักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างครบถ้วน รอบด้าน ครูเป็นกัลยาณมิตร รักเมตตา เอาใจใส่ต่อนักเรียนทุกคน ดำเนินการจัดการเรียนการสอนอย่างมีระบบและเป็นขั้นตอน วาง แผนการสอนที่นำข้อมูลจากหลักสูตร จากความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่นมาจัดกิจกรรมการ เรียน การสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเน้นให้นักเรียนฝึกคิด ปฏิบัติจริง แสวงหาความรู้และ เรียนรู้ร่วมกัน ครูจัดการเรียนการสอนให้เชื่อมโยงกับสภาพชุมชนและสิ่งแวดล้อม ปลูกฝังคุณธรรมจ ริยธรรม และลักษณะที่พึงประสงค์ จัดการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศ ให้นักเรียน เกิด ความสุข ความสำเร็จและได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย และประเมินผลการเรียนการสอนทุกด้านอย่างต่อเนื่องด้วยเครื่องมือที่เหมาะสม มาตรฐานการเรียน การสอนประกอบด้วย 10 มาตรฐาน 10 ตัวบ่งชี้¹²

มาตรฐานการบริหารโรงเรียน หมายถึง การบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพที่เอื้อต่อการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน มีกระบวนการบริหารที่ใช้ แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน โดยแผนนั้นเกิดจากการวางแผนอย่างมีส่วนร่วม มีเป้าหมาย ชัด เจนสอดคล้องกับสภาพโรงเรียน และมุ่งเน้นคุณภาพนักเรียน โรงเรียนดำเนินการสนับสนุนให้ บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนางาน จัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอน มีการประสาน

¹⁰เรื่องเดียวกัน, 9 - 12.

¹¹เรื่องเดียวกัน, 14.

¹²เรื่องเดียวกัน, 42.

ความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาโรงเรียนและมีการประกันคุณภาพการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มาตรฐานการบริหารโรงเรียนประกอบด้วย 5 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้¹³

มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

การประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกหนึ่งที่มีความสำคัญของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในการตรวจสอบรายงานผลการดำเนินงาน การจัดการศึกษาของโรงเรียนตามมาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 การประกันคุณภาพที่ดีสามารถบ่งบอกถึงผลการดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง บ่งบอกถึงระดับความมั่นใจและพึงพอใจของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนและเป็นที่ยอมรับของบุคลากรในชุมชนและสาธารณชนทั่วไป ผลที่ได้จากการประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาในด้านต่างๆ ของโรงเรียนอย่างบรรลุผล¹⁴ ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงได้จัดลำดับความสำคัญของร่างมาตรฐานการศึกษาโดยพิจารณาทั้งในประเด็นที่เป็นมาตรฐานที่มีความสำคัญและเป็นมาตรฐานหลักที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของมาตรฐานอื่น รวมทั้งสามารถประเมินผลได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ แล้วสรุปเป็นมาตรฐานการศึกษาเพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติในหลักการร่างมาตรฐานการศึกษา จำนวน 27 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการประเมินคุณภาพภายนอก โดยจำแนกเป็นสามด้านคือ ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย

มาตรฐานด้านผู้เรียน มี 12 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่ 2 เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย มาตรฐานที่ 3 มีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มาตรฐานที่ 4 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานที่ 7 เห็นคุณค่าและภูมิใจในภูมิปัญญาไทย ศิลปะและวัฒนธรรมที่งดงามของไทย มาตรฐานที่ 8 รู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้ มีบุคลิกภาพที่ดี มาตรฐานที่ 9

¹³เรื่องเดียวกัน, 54.

¹⁴ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, การประกันคุณภาพ, เล่ม 7 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว , 2541), 1.

ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มาตรฐาน ที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มาตรฐานที่ 11 ปลอดภัย สิ่งเสพติดให้โทษและสิ่งมอมเมา และมาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและ กีฬา

มาตรฐานด้านกระบวนการมี 6 มาตรฐานได้แก่มาตรฐานที่ 13 มีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา มาตรฐานที่ 14 ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มาตรฐานที่ 15 มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน มาตรฐานที่ 16 ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร/ครู ตามความจำเป็นและเหมาะสม อย่างสม่ำเสมอ มาตรฐานที่ 17 มีการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตร ความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น มาตรฐานที่ 18 จัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานด้านปัจจัย มี 3 มาตรฐานได้แก่ มาตรฐานที่ 19 ผู้บริหารมีคุณธรรมจริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ มาตรฐานที่ 21 ครูมีวิญญูณความเป็นครู มีคุณธรรม และจริยธรรม มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 23 ครูมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ คิดวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาการเรียน การสอน มาตรฐานที่ 24 ครูมีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียน การสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มาตรฐานที่ 26 สถานศึกษามีอาคาร สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกตามเกณฑ์ และมาตรฐานที่ 27 ชุมชน/ผู้ปกครองมีศักยภาพในการสนับสนุนการจัดและการพัฒนา การศึกษา¹⁵

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและนำมามาตรฐานตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มาเป็นตัวแปรในการวิจัย 5 มาตรฐาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

มาตรฐานที่ 13 มีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา โดยมีตัวบ่งชี้ของมาตรฐานที่ 13 ประกอบด้วย 1) มีการจัดองค์กร/โครงสร้างการบริหาร ชัดเจน 2) มีปรัชญา แผนพัฒนา/ธรรมนูญสถานศึกษา แผนการ

¹⁵ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ, 2543), 11-35.

ดำเนินงานของสถานศึกษา และตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 3) มีการปฏิบัติตามแผน 4) มีการนิเทศ ติดตามประเมินผล เปรียบเทียบกับเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง 5) มีระบบข้อมูลสารสนเทศครบถ้วน ถูกต้อง ตรงกับความต้องการและทันต่อการใช้งาน 6) มีการบันทึกและรายงานผลการประเมิน และ 7) มีการนำข้อมูลและผลการปฏิบัติไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงงาน

มาตรฐานที่ 14 ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและชุมชนในการพัฒนาการศึกษา โดยมีตัวบ่งชี้ของมาตรฐานที่ 14 ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารและครู สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการร่วมกันจัดการศึกษา 2) มีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน 3) มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอ 4) ผู้ปกครองและชุมชน เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา

สุนทร ขอบทำดี ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของกรรมการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่าคณะกรรมการศึกษาส่วนใหญ่มีบทบาทในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีส่วนร่วมในการประชุมผู้ปกครองนักเรียน ประสานงานให้มีการเผยแพร่ข่าวสารในที่ชุมชน และขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองมาเยี่ยมโรงเรียน ในด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชนมีบทบาทขอความร่วมมือให้โรงเรียนจัดกิจกรรมประเพณีท้องถิ่น ให้ครู นักเรียนร่วมพัฒนาชุมชนและสนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมร่วมกับประชาชน ในด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน มีบทบาทขอความร่วมมือประชาชนร่วมกิจกรรมวันสำคัญที่โรงเรียน ช่วยพัฒนาโรงเรียนและแสวงหาความช่วยเหลือนักเรียน ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตาม บทบาทของคณะกรรมการศึกษา กรรมการศึกษามีปัญหาการประกอบอาชีพส่วนตัวไม่มีเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ เสนอแนะ ประสานงาน แสวงหาความช่วยเหลือและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และไม่ทราบว่ามีหน้าที่ประชาสัมพันธ์โรงเรียน ส่วนประชาชนไม่กล้าบอก กิจกรรมของตนและยากจนไม่อาจช่วยเหลือได้¹⁶ ต่อมา ชาญยุทธ แสงมณี ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า การปฏิบัติงานของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนในบท

¹⁶ สุนทร ขอบทำดี, “บทบาทของคณะกรรมการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), 3.

บาทที่เป็นจริง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน แต่ในบทบาทที่คาดหวังให้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนที่เป็นปัญหาที่มีความถี่สูง คือชาวบ้านส่วนมากยากจนจึงช่วยโรงเรียนได้น้อย และรองลงมาคือกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนส่วนใหญ่มุ่งประกอบอาชีพของตน จึงปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่เต็มที่ตามลำดับ¹⁷ อนุพนธ์ โสมมิชัย ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามคาดหวังให้คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก แต่มีความคิดเห็นว่าคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาปฏิบัติงานจริงอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ดังนั้นความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความคาดหวังในการปฏิบัติงานและการปฏิบัติงานจริงของคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษาจึงแตกต่างกัน¹⁸ สัมพันธ์ อุปลา ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบทจังหวัดขอนแก่น พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลางโดยมีส่วนร่วมในงานกิจการนักเรียนมากกว่าด้านอื่นๆ ปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่สำคัญคือ ชุมชนเข้าใจว่าภารกิจจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของโรงเรียนเท่านั้น ส่วนคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมในเรื่องให้ความเห็นชอบต่อแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนมากกว่าด้านอื่นๆ ปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่สำคัญคือเมื่อมีการประชุมคณะกรรมการโรงเรียนมักไม่แสดงความคิดเห็น ส่วนใหญ่จะคล้อยตามประธานที่ประชุม¹⁹ และในปี

¹⁷ ชาลยุทธ แสงมณี, “การศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2537), ก-ข.

¹⁸ อนุพนธ์ โสมมิชัย, “การศึกษาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2540), ก-ข.

¹⁹ สัมพันธ์ อุปลา, “การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบทจังหวัดขอนแก่น” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541), ก-ข.

การ ฟูมฟัก ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 2 พบว่า ในภาพรวมคณะกรรมการยังตัดสินใจไม่ได้ว่าได้ปฏิบัติงานจริงในทุกหน้าที่มากนักน้อยเพียงใด และเห็นว่าควรจะปฏิบัติให้ได้มากในทุกหน้าที่ ดังนี้ กำหนดนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียน ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ให้ คำปรึกษา เสนอแนะแนวทาง และมีส่วนร่วมในการบริหารรับทราบความก้าวหน้า การดำเนินงานตามแผนของโรงเรียน ประสานกับองค์กรอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน แต่งตั้งที่ปรึกษา และหรือคณะกรรมการเพื่อดำเนินงาน สำหรับที่สนะต่อหน้าที่ พบว่า คณะกรรมการมีที่สนะที่ดีต่อหน้าที่ทุกหน้าที่²⁰

มาตรฐานที่ 18 จัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีตัวบ่งชี้ของมาตรฐานที่ 18 ประกอบด้วย 1) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน 2) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ 3) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 4) มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน 5) มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน 6) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา 7) ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน 8) มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง และ 9) มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตน และมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน

จากการศึกษาวิจัยของ สุเมธ ประภาสวัสดี เกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี พบว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารงานวิชาการโดยรวมและในแต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาการบริหารงานวิชาการนั้น ผู้บริหารโรง

²⁰ ลิปีการ ฟูมฟัก, “การปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 2” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขา วิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541), ง.

เรียนและครูมีความคิดเห็นเหมือนกัน คือ ปัญหาด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเกิดจากสาเหตุที่ครูมีงานที่รับผิดชอบมากเกินไป²¹

มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ โดยมีตัวบ่งชี้ของมาตรฐานที่ 20 ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง 2) ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์และเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง และ 3) ผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตย

ภาวะผู้นำเป็นเรื่องเกี่ยวกับผู้บริหารหรือผู้นำโดยตรง ซึ่งแสดงให้เห็นความหมายที่สำคัญ ซึ่ง สโตกดิล (Stogdill) ให้ความหมายของภาวะผู้นำว่าเป็นกิจกรรมของการสร้างอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาหรือกลุ่มเพื่อก่อให้เกิดความพยายามให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้²² เฮอร์เซย์ และบลันชาร์ด (Hersey and Blanchard) เห็นว่า ความเป็นผู้นำเป็นกระบวนการใช้อิทธิพลในการปฏิบัติงานของบุคคล หรือกลุ่มคนที่มุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดให้ ถ้าสถานการณ์เปลี่ยนแปลงความเป็นผู้นำในรูปของกระบวนการใช้ก็ต้องเปลี่ยนตามไปด้วย²³ ลิฟแฮม และฮอช (Lipham and Hoch) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำตอนหนึ่งว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อความสำเร็จของโครงการต่างๆ ทางการศึกษา ความรู้ ความสามารถ และทักษะของผู้บริหารต่อการสร้างภาวะผู้นำที่ดีนั้น เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้บริหารทุกคน²⁴

กรีน (Green) ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมระหว่างพฤติกรรมผู้นำกับความพึงพอใจในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา โดยศึกษาว่าตัวแปรทั้งสองนี้จะเป็นเหตุผลกันหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำเน้นเน้นพฤติกรรมด้านมุ่งคนจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความพึงพอใจ ส่วนพฤติกรรมด้านมุ่งงานกับความพึงพอใจในการทำงานเป็น

²¹ สุเมธ ประภาสวัสดิ์, “ปัญหาการบริหารวิชาการตามความเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี,” บทคัดย่อ.

²² Ralph M. Stogdill, “Leadership Membership Organization,” Psychological Bulletin 1 (January 1950) : 4.

²³ Pual Hersey and Kenneth H. Blanchard, Management of Organizational Behavior (New Delhi : Prentice – Hall of India Private Limited, 1974), 68.

²⁴ James M. Lipham and James A. Hoch, Jr., “Leadership Theory,” in The Principalsip : Foundation and Functions (New York : Harper & Row Publisher, 1974), 176.

เหตุและผลกันน้อยมาก²⁵ ส่วน เพอร์ริงตัน (Purrington) ศึกษาพบว่า พฤติกรรมผู้นำในการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของโรงเรียน โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพแตกต่างกันนั้น สาเหตุมาจากผู้บริหารโรงเรียนมีคุณสมบัติแตกต่างกันทำให้ความสามารถในการทำงานแตกต่างกันไปด้วย และในส่วนที่เกี่ยวกับความพึงพอใจของครูพบว่า การทำงานของผู้บริหารมีผลต่อการทำงานของครูกล่าวคือครูมีความพึงพอใจผู้บริหารที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้บริหารมีความเข้าใจในทัศนะของครูเป็นอย่างดี สามารถชี้แจงให้ครูเข้าใจการทำงานของโรงเรียนได้²⁶

มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยมีตัวบ่งชี้ของมาตรฐานที่ 25 ประกอบด้วย 1) มีหลักสูตรและเนื้อหาของหลักสูตรที่เหมาะสม และสอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น 2) มีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประเมินผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่องในโครงการวิจัยและติดตามประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้โรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายสามารถปฏิบัติงานจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่จากการประเมินผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่องในโครงการวิจัยติดตามและประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามและประเมินผลการเตรียมความพร้อมและจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 พบว่ายังประสบปัญหาในการดำเนินงานหลายประการ ส่วนใหญ่คือระยะเวลาไม่เพียงพอในการจัดทำ ขาดอัตรากำลัง/บุคลากรไม่เพียงพอ และขาดความรู้ความเข้าใจ ความไม่ชัดเจนในการดำเนินงานบางเรื่อง ความช่วยเหลือที่โรงเรียนต้องการสูงสุดคือ กำแนะนำและการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง รองลงไปคือการสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ วัสดุครุภัณฑ์และเทคโนโลยี ตลอดจนเอกสารความรู้ คู่มือต่างๆ

²⁵Charles N. Green, "The Reciprocal Nature of Influence Between Leader and Subordinate," *Journal of Applied Psychology* 50 (June 1966) : 198-200.

²⁶Gordon Sellers Purrington, "The Supervisory Behavior of School Administrator and Organization Effectiveness," *Dissertation Abstracts international* 28 (July 1967) : 87-A.

สำหรับข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาเพื่อให้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนมีประสิทธิภาพคือควรมีการวางแผนปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอนและมีการตรวจสอบกำกับ ติดตามการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และควรให้ความรู้ในกระบวนการจัดทำที่ชัดเจนให้เข้าใจตรงกัน พร้อมกับมีเอกสารตัวอย่างให้ศึกษาล่วงหน้า และให้มีเวลาเตรียมการหนึ่งปี²⁷

นอกจากนี้ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ได้ติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ของโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่ามีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรหลายประการคือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร พบว่า 1) ระยะเวลาในการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียนมีน้อย ใช้เวลาประมาณ 1 เดือน ครูต้องสละเวลา แรงกาย แรงใจอย่างมากในการจัดทำหลักสูตร 2) โรงเรียนขนาดเล็ก มีครูรับผิดชอบไม่ครบสาระการเรียนรู้ 3) โรงเรียนขนาดใหญ่ มีเอกสารการจัดทำหลักสูตรไม่เพียงพอกับจำนวนครู 4) ค่าใช้จ่ายในการจัดทำหลักสูตรใช้เงินจำนวนมาก และ 5) การกำหนดเนื้อหาสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของกรมวิชาการไม่แน่นอน มีการเปลี่ยนแปลงกระทันหัน

2. ปัญหาเกี่ยวกับเอกสารการเรียนรู้ สื่อการเรียน พบว่า 1) เอกสารหลักฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการมีความล่าช้าในการจัดทำ โดยเฉพาะเอกสารระเบียบแสดงผล (ปพ.1) 2) สื่อการเรียนสาระต่างๆ กระจายกันทำให้ครูมีความยากลำบากในการค้นหา และ 3) โรงเรียนขาดอิสระในการซื้อเอกสารบางรายการเพราะระเบียบทางราชการ

3. ผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็นว่า 1) มีความพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ผู้ปกครองเชื่อว่าหลักสูตรทำให้นักเรียนในปกครองมีความรู้จริง 3) อยากรู้ว่าเด็กไทยจะเป็นอย่างไร และ 4) หลักสูตรอะไรก็ได้ที่ทำให้เด็กเป็นคนดี คนเก่ง สร้างสรรค์ประเทศชาติ

4. ประเด็นอื่นๆ ได้แก่ 1) ความพร้อมของเอกสารต่างๆ ควรพอกับจำนวนครู 2) ควรพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารหลักสูตร 3) คู่มือการวัดผลประเมินผลมีเนื้อหากว้างเกินไป ไม่ชัดเจน ยากต่อการปฏิบัติ 4) ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบและเข้าใจหลักสูตร 5) แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเทียบโอนผลการเรียนของนักเรียนที่ย้ายเข้า-ออก

²⁷ กรมวิชาการ, “ศธ. ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนนำร่อง,” ข่าววิชาการ 2, 8 (16 – 30 กันยายน 2545) : 28-29.

ในช่วงเวลาเปลี่ยนแปลง และ 6) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาต้องได้รับความร่วมมือจากฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเต็มตามศักยภาพ²⁸

การประกันคุณภาพการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 47 และ 48 ได้กำหนดให้มีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพภายนอก²⁹

เดล (Dale) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพว่าหมายถึงกิจกรรมหรือการปฏิบัติทั้งหมดที่เป็นระบบและมีการวางแผนล่วงหน้าอันเป็นสิ่งจำเป็นที่จะสร้างความมั่นใจในระดับหนึ่งว่าสินค้าหรือบริการมีคุณภาพตามข้อกำหนดที่สร้างไว้³⁰ ในขณะที่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินกิจกรรมใดๆ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครอง ชุมชน สังคม ว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาตามพันธกิจที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้นั้นจะให้ผลผลิตการศึกษาที่มีคุณภาพอันพึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม³¹

กระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาไทยให้มีมาตรฐานเป็นเลิศ หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพศึกษามี 3 ข้อคือ 1) รัฐบาลกระจายอำนาจในการกำหนดนโยบายการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและทรัพยากรให้จังหวัดและสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภท 2) รัฐบาลสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา และ 3) โรงเรียนต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อนักเรียน ผู้ปกครอง มาตรฐานที่กำหนดและผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา

²⁸ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี, “สรุปปัญหา อุปสรรคการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สปจ.นนทบุรี,” 2545, 1-3. (อัดสำเนา)

²⁹ “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542,” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116, ตอนที่ 74 ก (19 สิงหาคม 2542) : 35.

³⁰ Dale, อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, รายงานวิจัยปฏิบัติการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, 2545), 12.

³¹ เรื่องเดียวกัน.

กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาที่เป็นกลไกสำคัญประกอบด้วย การดำเนินงาน 3 ประการคือ

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่นำการศึกษาเข้าสู่คุณภาพ ประกอบด้วย 1) การกำหนดมาตรฐานด้านผลผลิต ปัจจัยและกระบวนการ และ 2) การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน หมายถึง การพัฒนาปัจจัยทางการศึกษาต่างๆ เช่น การพัฒนาครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารการศึกษาและการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

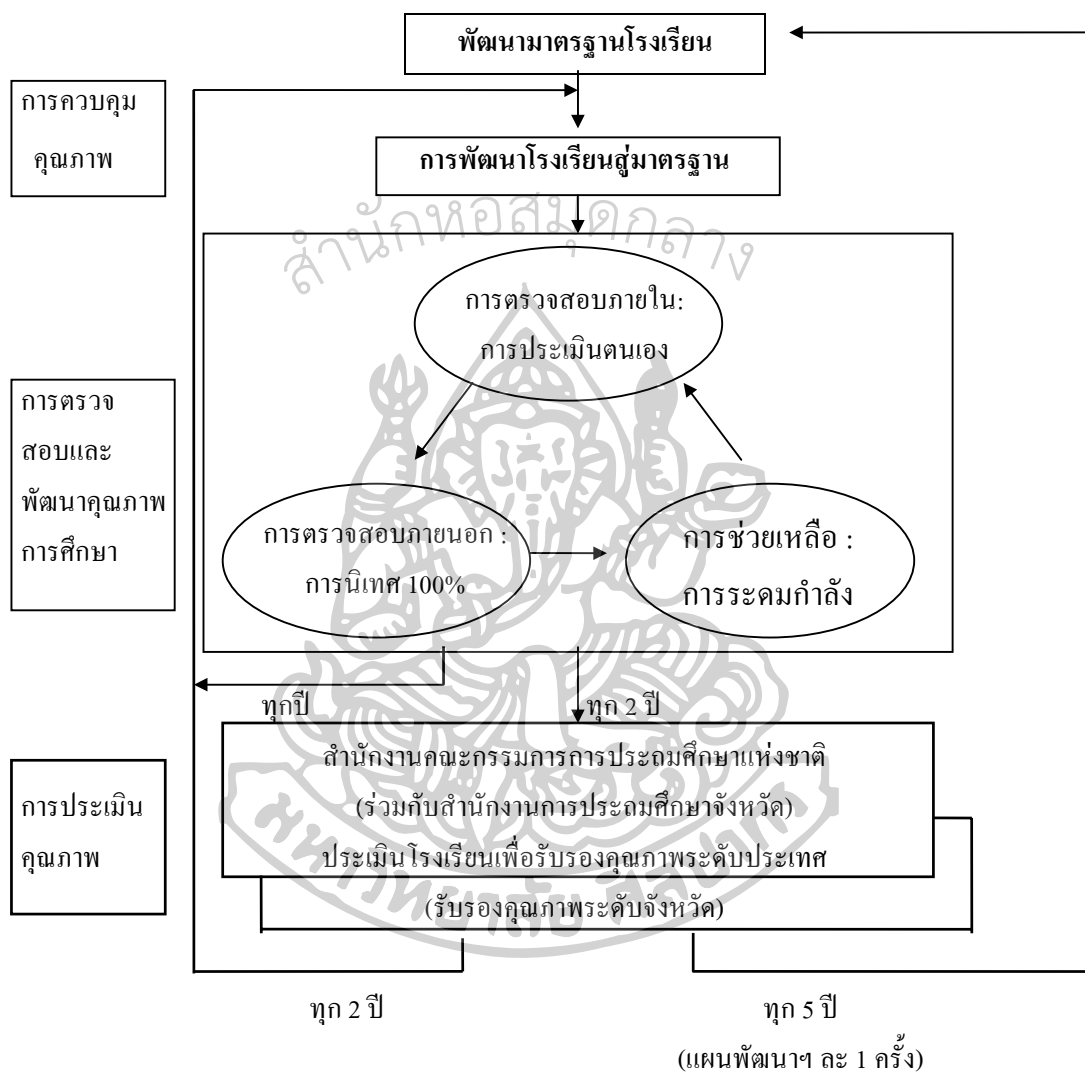
2. ตรวจสอบและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย 1) การประเมินความก้าวหน้าของโรงเรียนและการจัดทำรายงานของโรงเรียนต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นการติดตามและตรวจสอบของโรงเรียน 2) การติดตามและตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 3) มาตรการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. การประเมินคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย 1) การทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน 2) การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน และ 3) การประกันคุณภาพการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมหรือการประเมินคุณภาพการศึกษา³²

การดำเนินงานดังกล่าวนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในฐานะหน่วยงานระดับกรมที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้ดำเนินการในเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษาโดยกำหนดเป็นนโยบายหนึ่งในแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544) และกำหนดกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาเป็นแผนภูมิกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ดังแผนภูมิที่ 5) มี 3 ขั้นตอนคือ การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน และการประเมินคุณภาพ ซึ่งขั้นตอนทั้งสามนี้เป็นกระบวนการที่หน่วยงานทุกระดับที่มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาต้องดำเนินการ ดังนั้นกรอบการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน่วยงานในสังกัดรองรับหลายระดับ การดำเนินการของทุกระดับจึงจำ

³²สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, การประกันคุณภาพการศึกษา, เล่มที่ 1, แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา (กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, 2541), 1 - 4.

เป็นต้องประสานสอดคล้องและดำเนินไปในระบบเดียวกันทั้งกิจกรรม/งาน/โครงการในแต่ละขั้นตอน

แผนภูมิที่ 5 กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, การประกันคุณภาพการศึกษา, เล่มที่ 1, แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา (กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, 2541), 13.

การดำเนินการเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริหารว่าผลผลิตทางการศึกษาที่ได้นั้นมีคุณภาพตามที่พึงประสงค์ตามแผนภูมิที่ 6 สามารถจำแนกได้ 2 ระดับคือ

1. ระดับ accountability หมายถึง โรงเรียนมีกระบวนการจัดการที่สร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองและชุมชนของโรงเรียนว่านักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่ชุมชนต้องการ การประกันคุณภาพระดับนี้จะครอบคลุมขั้นที่ 2 ที่เน้นกระบวนการประกันคุณภาพภายใน

2. ระดับ accreditation หมายถึง โรงเรียนมีกระบวนการจัดการที่สร้างความมั่นใจให้กับชุมชนและสังคมในวงกว้างของโรงเรียนว่านักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด โดยองค์กรภายนอกโรงเรียนเป็นผู้รับรองมาตรฐาน การประกันคุณภาพระดับนี้จะครอบคลุมขั้นที่ 3 ที่เน้นกระบวนการประกันคุณภาพภายนอก³³

การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา

การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกหนึ่งที่มีความสำคัญในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในการตรวจสอบและรายงานผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาของโรงเรียนตามมาตรฐานโรงเรียน พ.ศ.2541 การประกันคุณภาพที่ดีสามารถบ่งบอกถึงผลการดำเนินงานได้อย่างถูกต้องและบ่งบอกถึงระดับความมั่นใจและความพึงพอใจของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนและเป็นที่ยอมรับของบุคลากรในชุมชนและสาธารณชนทั่วไป ดังนั้นผลที่ได้จากการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาในด้านต่างๆ ของโรงเรียนอย่างบรรลุผล สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจึงกำหนดให้โรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียนได้รับการประกันคุณภาพโดยมีจุดประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน 2) เพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน และ 3) เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมของการจัดการศึกษาแต่ละระดับและรายงานผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนทั่วไป

การตรวจสอบสภาพโรงเรียน การจะพัฒนาหรือปรับปรุงอะไรก็ตาม จำเป็นต้องอาศัยเงื่อนไข 2 ประการ คือ ความเข้าใจหรือความชัดเจนเกี่ยวกับสภาพที่เป็นอยู่จริงของสิ่งนั้น และการมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับสภาพความสำเร็จที่คาดหวัง ในการตรวจสอบหรือวิเคราะห์สภาพที่เป็นอยู่จริง บางโรงเรียนดำเนินการอย่างกว้างขวางเพื่อหาภาพรวมที่ต้องพัฒนาทั้งหมด ขณะที่บางโรงเรียนกำหนดขอบเขตเฉพาะด้านที่เป็นปัญหาสำคัญและมีผลกระทบต่อโรงเรียน

³³ เรื่องเดียวกัน, 12 - 14.

กระบวนการตรวจสอบหรือวิเคราะห์สภาพดังกล่าวข้างต้น อาจทำได้โดยค้นหาความต้องการจำเป็นที่เป็นลำดับแรกสุด ซึ่งทำได้หลายแนวทางด้วยกัน เช่น 1) ให้คณะทำงานระบุจุดแข็งจุดอ่อนของโรงเรียนโดยใช้แบบสอบถามแล้วประเมินความต้องการจำเป็นที่มีปริมาณสูงสุด 2) เชิญผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการ โรงเรียนมาแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ อันจะสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของโรงเรียนและโรงเรียนได้รับรู้ถึงสภาพพจน์ของโรงเรียนจากสายตาของชุมชน และ 3) ศึกษามุมมองของบุคคลต่างๆ ที่ให้ความสนใจกับโรงเรียน

การตั้งคำถามต้องครบถ้วนสมบูรณ์และครอบคลุมทั้งความต้องการของชุมชนและเกณฑ์/ตัวบ่งชี้คุณภาพโรงเรียนเพื่อนำผลที่ได้รับไปประกอบกับการประเมินที่ดำเนินการโดยหน่วยเหนือ เช่น สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด แล้วแต่กรณี เสนอต่อบุคคลหลักหรือบุคคลที่มีความสำคัญต่อโรงเรียนยอมรับและเห็นตรงกันในผลการวิเคราะห์ตรวจสอบและความพร้อมหรือยุทธศาสตร์ที่จะแก้ไขปัญหาในเรื่องที่จะพัฒนาต่อไปโดยกำหนดจุดมุ่งหมายเป็น ลายลักษณ์อักษรให้เป็นที่ประจักษ์แก่ทุกคนในโรงเรียนเพื่อใช้ในการจัดลำดับความสำคัญของงานในแผนปฏิบัติการ มีการกำหนดเกณฑ์ของสภาพความสำเร็จ ภาพที่คาดหวังว่าจะให้เกิดขึ้นในอนาคตหลังจากการปรับปรุงโรงเรียนแล้ว และนำผลการตรวจสอบไปสู่การปฏิบัติ³⁴

ในการประเมินโรงเรียนเพื่อรับรองคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดให้มีการรับรอง 2 ระดับ คือ มาตรฐานระดับประเทศและมาตรฐานระดับจังหวัด แต่สำหรับในระดับอำเภอนั้นให้นั้นการดำเนินการที่บูรณาการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาโรงเรียนและการตรวจสอบภายนอก ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานในเรื่องการประเมินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพไม่ซ้ำซ้อน จึงกำหนดให้เป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และให้นำผลไปใช้ในการตัดสินใจเพื่อการรับรองคุณภาพตามมาตรฐานทั้งในระดับประเทศและระดับจังหวัด

การตรวจสอบคุณภาพ อาจทำได้ 2 ลักษณะ คือ การตรวจสอบภายในและการตรวจสอบภายนอก การตรวจสอบภายใน เป็นการดำเนินการโดยบุคลากรภายในหน่วยงานเดียวกัน อาจจัดตั้งเป็นหน่วยปฏิบัติการพิเศษเฉพาะเป็นการชั่วคราวหรือกำหนดไว้ในโครงสร้างการบริหารงานก็ได้

³⁴ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, การประกันคุณภาพการศึกษา, เล่ม 5, การตรวจสอบคุณภาพและการปรับปรุงโรงเรียน (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541), 2-3.

ตามความเหมาะสมและปริมาณงานของงานที่ต้องตรวจสอบ ส่วนการตรวจสอบภายนอกเป็นการตรวจสอบโดยบุคคลจากนอกหน่วยงาน ทั้งที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชน

สยาม สุ่มงาม ศึกษากระบวนการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางการแก้ปัญห การประกันคุณภาพการศึกษา : กรณีศึกษานำร่อง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี ในด้านการปฏิรูปครูผู้สอน พบว่าครูส่วนใหญ่ได้รับการอบรมและพัฒนาคุณภาพในเรื่อง 1) การจัด กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นฝึกการคิดและการปฏิบัติจริง 2) การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน 3) การพัฒนาการปรับปรุงการเรียนการสอน 4) การจัดการเรียนการสอนที่สร้างเสริมและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และ 5) การจัดการเรียนการสอนมรณธรรมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน ส่วนการดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่าโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรที่ดำเนินการมากที่สุดคือการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โครงการด้านการปฏิรูปการเรียนรู้นี้ดำเนินการมากที่สุดคือโรงเรียนต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้

35

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ดำเนินการวิจัยปฏิบัติการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาพบว่าโรงเรียนที่เข้าโครงการส่วนใหญ่เกิดการเปลี่ยนแปลงและส่งผลต่อการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนคือ ผู้บริหารโรงเรียนปรับยุทธวิธีการบริหารจากตนเองเป็นศูนย์กลางมาเป็นวิธีการกระจายอำนาจและให้บุคลากรมีส่วนร่วมมากขึ้น ทำงานมีระบบ สร้างความพร้อมด้านอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และติดตามดูแลการใช้เวลาครูมากขึ้น และผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำทางวิชาการดีขึ้น³⁶

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ได้ดำเนินการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าการดำเนินงานของโรงเรียนมีการพัฒนาขึ้นในทุกๆ ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ด้านการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ

³⁵ สยาม สุ่มงาม, “กระบวนการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางการแก้ปัญห การประกันคุณภาพการศึกษา : กรณีศึกษานำร่อง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), ง.

³⁶ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัยปฏิบัติการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, 2545), บทคัดย่อ.

ด้าน การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน ด้านการปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการ ด้านการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านระบบการประเมินตนเอง ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และด้านขวัญกำลังใจของบุคลากรในการทำงาน³⁷

การนำหลักการของการประกันคุณภาพมาใช้ในบริบทของการศึกษาจะทำให้ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมเกิดความมั่นใจในการดำเนินการของสถานศึกษาที่จะพัฒนานักเรียนซึ่งก็คือผลผลิตทางการศึกษาให้มีคุณภาพตามความคาดหวังของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ซึ่งจากกรอบแนวคิดการประกันคุณภาพภายในของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งวิจัยและพัฒนา รูปแบบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สรุปว่า การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ประถมศึกษา หมายถึง การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ดำเนินการโดยบุคลากรภายในหน่วยงานเดียวกัน โดยจะจัดตั้งเป็นหน่วยปฏิบัติงานภารกิจเฉพาะเป็นการชั่วคราวหรือกำหนดไว้ในโครงสร้างการบริหารงานก็ได้ตามความเหมาะสมของงานที่ต้องตรวจสอบ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนและปฏิบัติ 2) ระบบข้อมูลและประมวลผล 3) การตรวจสอบผลการประเมิน 4) การรายงานผลการประเมิน และ 5) การใช้ผลการประเมิน ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

การวางแผนและการปฏิบัติ

การวางแผนและการปฏิบัติเป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฏจักรของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (plan - P) การปฏิบัติ (do - D) การตรวจสอบ (check - C) และการปรับปรุงแก้ไข (act - A)

การวางแผนช่วยให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เนื่องจากมีการวิเคราะห์ทางเลือกเพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดแต่ได้ผลมากที่สุด ช่วยให้การดำเนินงานบรรลุจุดประสงค์เนื่องจากการกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงานอย่างแน่นอน เป็นแนวทางให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาท เพื่อไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน ช่วยลดความขัดแย้งในองค์กรหรือหน่วยงาน เนื่องจากการกำหนดขั้นตอนการทำงานตลอดจนบทบาทหน้าที่ ช่วยให้การงานไม่สับสนซ้ำซ้อน ช่วยให้ผู้บริหาร

³⁷ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี, การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี, อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัยปฏิบัติการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา, 209.

สามารถคาดคะเนล่วงหน้าถึงปัญหาและอุปสรรคอันอาจจะเกิดขึ้น และสามารถปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ช่วยให้สามารถควบคุมงานได้อย่างมีระบบ และไม่ก่อให้เกิดผลในทางลบ ช่วยให้การพัฒนาหรือแก้ปัญหาขององค์กรหรือหน่วยงานเป็นไปอย่างทันเหตุการณ์ เนื่องจากได้มีการวิเคราะห์ปัญหาอย่างมีระบบ ทำให้สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและดำเนินการได้ทันต่อเหตุการณ์ช่วยให้การพัฒนาทุกด้านทุกระดับสอดคล้องต้องกันเป็นการลดความซ้ำซ้อนในการใช้ทรัพยากร ช่วยให้เกิดการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานที่มีกิจกรรมเหมือนกันคล้ายคลึงหรือเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน และช่วยให้องค์กร หรือหน่วยงานสามารถกำหนดอนาคตของตนเองได้³⁸ ส่วน ประมวล เสนาฤทธิ ได้กล่าวว่า การวางแผนมีประโยชน์ในหลายๆ เรื่องด้วยกัน เช่น เป็นเรื่องช่วยให้มีการตัดสินใจอย่างมีหลักการ เป็นศูนย์กลางประสานงาน ทำให้การปฏิบัติงานต่างๆ ประหยัด มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล และเป็นเครื่องมือในการควบคุมงานของนักบริหาร³⁹

อนันต์ เกตุวงศ์ ให้ความสำคัญกับการวางแผนว่า การวางแผนเป็นหน้าที่อันดับแรกของผู้บริหาร ถ้าผู้ปฏิบัติตามแผนสามารถศึกษาเรียนรู้วิธีการ ขั้นตอน และกระบวนการทำงานก่อนได้ลงมือปฏิบัติตามแผน จะช่วยให้การทำงานเป็นไปได้อย่างดี เพราะแผนจะเป็นเครื่องบอกทิศทางและเป็นกรอบในการตัดสินใจของผู้ปฏิบัติงาน เพราะการวางแผนจะทำให้เห็นภาพงานตลอดแนวหรือผลที่คาดว่าจะได้รับ⁴⁰

ประจักษ์ รอดประเสริฐ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผน ไว้ว่า การวางแผนจะช่วยให้มีการใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด ช่วยให้ผู้ปฏิบัติตามแผนหรือผู้บริหารองค์กรสามารถคาดเหตุการณ์ ปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นแล้วสามารถปรับแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับเหตุการณ์หรือสภาวะการณ์ และแก้ไขปัญหาเพื่อให้การดำเนินงานตามแผนต่อไปอย่างต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์ ช่วยลดความซ้ำซ้อนความสับสนและความขัดแย้งในการดำเนินงานขององค์กร แต่จะเป็นการเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน ช่วยควบคุมการ

³⁸สนานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์, “แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนและการบริหารการศึกษา,” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการวางแผนพัฒนาโรงเรียน, พิมพ์ครั้งที่ 7 (นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2524), 10.

³⁹ประมวล เสนาฤทธิ, การวางแผนและการจัดการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2526), 2 - 3.

⁴⁰อนันต์ เกตุวงศ์, หลักและเทคนิคการวางแผน, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535), 8 - 10.

ดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ ช่วยพัฒนาองค์กรให้เจริญก้าวหน้า ตามภาระผูกพันที่องค์กรมีต่อสังคม⁴¹ เช่นเดียวกับที่ ธงชัย สันติวงษ์ กล่าวว่า ทุกคนและทุกองค์กรจำเป็นต้องผูกพัน ตนเองกับการวางแผน การที่จะประสบความสำเร็จต้องตระหนักตนเองให้อยู่ในสภาพของการคิดหาหนทางที่จะทำให้ได้ผลตามที่ต้องการตลอดเวลา การวางแผนจะช่วยให้มีจุดประสงค์หรือวิธีการหรือแนวทางไปสู่ความสำเร็จตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ เพราะแผนจะเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับแก้ปัญหาขององค์กรได้⁴²

ธงชัย สันติวงษ์ ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นกับการวางแผน ได้แก่ การขาดความรู้ทางหลักวิชาการเกี่ยวกับการวางแผน ขาดข้อมูลและข่าวสารที่ดีสำหรับนำมาใช้ในการวางแผน ผู้วางแผนไม่ให้ความสำคัญในหลักวิชาเกี่ยวกับการวางแผนอย่างเพียงพอคือวางแผนตามความเคยชินหรือตามอารมณ์ จุดประสงค์นโยบายไม่แน่นอน ทำให้เกิดความยุ่งยากต่อการประสานงานสอดคล้องกันได้นำเอาผลประโยชน์ส่วนตัวมาพัวพันกับแผนงานนั้น อุปสรรคจากสภาพแวดล้อม ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และขาดปัจจัยสำคัญในการวางแผน เช่น ขาด นักวิชาการ ขาดกำลังเจ้าหน้าที่ ขาดกำลังเงินและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ⁴³

ในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา นั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดขั้นตอนของการวางแผนและปฏิบัติในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นสามขั้นตอนคือ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร การกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา และการวางแผนการประเมิน⁴⁴ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร บุคลากรเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้องค์กรหรือหน่วยงานมีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง ถ้าผู้บริหารงานในองค์กรตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาอยู่เสมอก็ย่อมเป็นที่เชื่อได้ว่าองค์กรหรือหน่วยงานนั้นจะต้องมีสภาพอย่างแน่นอน ทั้งนี้เพราะการพัฒนาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงตัวบุคลากรที่ปฏิบัติ

⁴¹ประชุม รอดประเสริฐ, นโยบายและการวางแผน: หลักและทฤษฎี, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์, 2535), 95.

⁴²ธงชัย สันติวงษ์, องค์กรและการบริหาร : การศึกษาการจัดการแผนใหม่, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2535), 108.

⁴³ธงชัย สันติวงษ์, การบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2534), 25.

⁴⁴สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัยและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา (กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ, 2543), 165-173.

งานอยู่ในองค์กรอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังทำให้บุคคลมีการตื่นตัวต่อสิ่งต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปเสมอ ดังนั้นประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนาบุคลากรในองค์กร ซึ่ง แคสเททเตอร์ (Casterter) กล่าวถึงความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากรเพื่อ 1.1) เป็นการปรับปรุงการพัฒนาของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 1.2) ช่วยพัฒนาทักษะอันจำเป็นสำหรับการทำงานของบุคลากรที่ได้รับคัดเลือกแล้ว และ 1.3) ส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาความสามารถของตนเองยิ่งขึ้น⁴⁵ ซึ่ง รุ่ง พูลสวัสดิ์ ได้กล่าวถึงความสำคัญในการพัฒนาบุคลากร ดังนี้คือ 1) บุคลากรที่ได้รับการพัฒนาแล้ว ผลการปฏิบัติงานจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เช่น ด้านทัศนคติ พฤติกรรม ความรู้ ความเข้าใจในงาน ประสบการณ์ เปลี่ยนแปลงไป การทำงานมีทั้งคุณภาพและปริมาณงาน รู้จักเทคนิคและวิธีการทำงานดีขึ้นสามารถ ปรับตัว ปรับใจ ปรับพฤติกรรมให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในการทำงานได้เป็นอย่างดี 2) บุคลากรที่ได้รับการพัฒนาแล้ว จะช่วยแก้ปัญหาขององค์กร ปัญหาของการปฏิบัติงานทั้งระดับผู้บริหารในองค์กรและเพื่อนร่วมงานเป็นอย่างดี งานจะดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย เพราะบุคลากรเข้าใจงานจะช่วยลดปัญหาต่างๆ ลงได้พอสมควร 3) ช่วยทำให้ขวัญของบุคลากรในองค์กรดีขึ้น บุคลากรที่พัฒนาแล้วจะช่วยให้เขาทำงานอย่างมีความรู้ ความเข้าใจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีกำลังใจในการทำงาน 4) สามารถลดการควบคุมการทำงานของบุคลากรได้มาก เพราะบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาอย่างดี สามารถควบคุมตัวเองในการปฏิบัติงานทำงานในองค์กรและผู้บริหารลดค่าแรงงานในการควบคุมได้ 5) ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานจะมีน้อย เพราะบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในงานดี ฉะนั้น การพัฒนาที่ดีจึงเท่ากับลดปัญหาและอุปสรรคได้ส่วนหนึ่ง 6) เป็นประโยชน์ต่อบุคลากรโดยตรง เนื่องจากบุคลากรได้เรียนรู้ สัมผัส มีความชำนาญ จึงทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้นซึ่งเป็นผลทำให้เกิดความก้าวหน้าต่อบุคลากรเอง นอกจากนี้ ยังมีโอกาสได้รับความดีความชอบในการเลื่อนตำแหน่งและฐานะการงานตนเองให้สูงขึ้นเรื่อยๆ 7) ส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงแก่องค์กรทุก องค์กร ถ้าหากองค์กรขาดแคลนบุคลากรในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ก็สามารถคัดเลือกเอาจากบุคคลที่ได้พัฒนาแล้วลงไป 8) บุคลากรมี ทัศนคติที่ดีต่อองค์กร เพราะบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาแล้ว สามารถปรับตัวเองให้สามารถรับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะองค์กรที่มีแผนงานและนโยบายใหม่ๆ องค์กรควรจะได้มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในแผนงานใหม่ๆ อาจจะทำให้มีความรู้และความเข้าใจในวัตถุประสงค์ขององค์กรที่เกี่ยวกับแผนงานนั้น ทำให้การดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกันได้ และ 9) องค์กรสามารถลดความสิ้นเปลือง และการสูญเปล่าต่างๆ

⁴⁵ William B. Casterter, อ้างถึงใน กิติมา ปรีดีดิติก, การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น, 118.

ลงได้ เช่น การขาดงานของบุคลากรอาจจะน้อยลง งานที่ดำเนินการก็เกิดผลเสียหายน้อยมาก ทำให้เกิดความพอใจในงานที่ทำมากยิ่งขึ้น⁴⁶

การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรเป็นการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน และการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในให้แก่บุคลากร มีวิธีการอยู่ 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) การจัดประชุมครู และมีการชี้แจงกันเองเพื่อการสร้างความเข้าใจให้กับครูโดยแกนนำของสถานศึกษา 2) การเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้และพัฒนาจิตสำนึก และ 3) การจัดประชุมกลุ่มเพื่อพบปะกันของคณะทำงาน โดยในการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร โรงเรียนสามารถดำเนินการได้ดังนี้

1.1 โรงเรียนกำหนดแกนนำซึ่งมีความพร้อมในด้านความรู้และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ มีการจัดประชุมเพื่อสร้างความตระหนักและเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในด้วยตนเอง เพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของครูที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงศักยภาพของสถานศึกษาที่สามารถพึ่งตนเองได้ อันเป็นปรัชญาของการประเมินแนวใหม่ที่ต้องการให้บุคลากรภายในเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาตนเอง

1.2 ชี้แจงทำความเข้าใจไม่ว่าจะดำเนินการโดยบุคลากรภายในหรือวิทยากร โดยให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมรับทราบพร้อมกัน ไม่ควรชี้แจงเฉพาะกลุ่มแกนนำหรือคณะทำงานเฉพาะกลุ่ม ทั้งนี้ เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสได้ทราบความจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในพร้อมกัน

ส่วนการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในแก่บุคลากร สถานศึกษาจะต้องพัฒนาความรู้ที่เป็นทางการแก่บุคลากรทุกคน ผู้ที่ได้รับการพัฒนาความรู้คือกลุ่มแกนนำ ซึ่งโรงเรียนจะต้องจัดอบรมหรือส่งเข้ารับการอบรมที่จัดโดยสถาบันอื่น รูปแบบการพัฒนาความรู้แก่บุคลากรที่พบในการวิจัยนี้มีแบบเดียวคือ การจัดประชุมปฏิบัติการ โดยดำเนินการดังนี้คือ 1) การพัฒนาความรู้ด้านการประกันคุณภาพภายในควรใช้วิธีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยให้ทุกคนได้เข้าร่วมประชุม หากสถานศึกษามีบุคลากรที่จะเป็นแกนนำที่มีความสามารถได้ก็ควรมอบหมายให้แกนนำเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานนี้ และ 2) จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมโดยใช้เวลาประมาณ 1-2 วัน ในช่วงแรกเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการวางแผนการประเมิน การกำหนดกรอบการประเมิน การสร้างเครื่องมือประเมิน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการประเมิน และการเขียนรายงานผลการประเมินตนเอง (self study report) ควรจะจัดอบรมในช่วงหลังหลังจากที่

⁴⁶ รุ่ง พูลสวัสดิ์, การบริหารบุคคลในวงการศึกษ (กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2525), 26.

บุคลากรมีการปฏิบัติงานไปแล้วระยะหนึ่ง และเห็นปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งจะได้ประโยชน์กว่าการอธิบายความรู้ล่วงหน้าในขณะที่ยังมองไม่เห็นปัญหาที่จะเกิดการเรียนรู้ที่อิงปัญหา (problem-based learning) จะทำให้คณะทำงานเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าการบรรยายให้ฟังโดยผู้ฟังยังมองไม่เห็นปัญหา⁴⁷

ปัญหาที่พบโดยทั่วไปในเรื่องนี้คือ โรงเรียนจะไม่ดำเนินการฝึกอบรมบุคลากรของโรงเรียนเองเพราะแต่ละโรงเรียนจะมีครูไม่มากนัก ไม่คุ้มค่ากับการดำเนินการ และหาวิทยากรในเรื่องนี้โดยตรงค่อนข้างยากเพราะวิทยากรจะต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชาเป็นอย่างดีนั้น โรงเรียนจะขาดบุคลากรที่มีความรู้ทั้งเรื่องการฝึกอบรมและการประเมินภายใน⁴⁸ ส่วนใหญ่แล้วโรงเรียนจะส่งบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมของหน่วยเหนือ เช่น สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหรือ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

2. การกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา (Goal Setting) การกำหนดเป้าหมายในการดำเนินการในโรงเรียน เป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนโดยตรงที่จะประสานความคิดให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย การให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน ชงชัย สันติวงษ์ ได้กำหนดว่าเป้าหมายที่ดีมีลักษณะหกประการดังนี้ 1) เป้าหมายจะต้องมีความสัมพันธ์กับความต้องการขององค์กรและบุคคลในองค์กร 2) เป้าหมายต้องชัดเจนและเป็นไปได้ 3) เป้าหมายต้องมีเหตุผล 4) เป้าหมายต้องมีลักษณะพอดีและเหมาะสมกับระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง พร้อมทั้งยังต้องสัมพันธ์กับส่วนอื่นๆ ขององค์กรด้วยเพื่อลดความขัดแย้งให้น้อยที่สุด 5) เป้าหมายจะต้องไม่ยากเกินไปจนทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความท้อแท้และหมดกำลังใจ และ 6) เป้าหมายจะต้องกระต๊าด มีลักษณะกำหนดเป็นมาตรฐาน ไม่ใช่เป็นอุดมการณ์หรือค่านิยมอย่างใดอย่างหนึ่งในราชการ⁴⁹ ทั้งนี้การกำหนดเป้าหมายควรคำนึงถึงข้อพึงสังเกตต่อไปนี้ กล่าวคือ 1) การกำหนดเป้าหมายจะต้องทำอย่างรู้แจ้งถึงสภาพการและสิ่งแวดล้อม 2) ผู้บังคับบัญชาควรวางรากฐานและเป้าหมายของการปฏิบัติที่สำคัญสำหรับผลงานทุกๆ เรื่อง 3) ควรเน้นความสำคัญก่อนหลัง เพื่อให้เป็นไปในแนวเดียวกัน 4) การตรวจสอบตาม

⁴⁷สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัยการวิจัยและพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา (กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ, 2543), 165-167.

⁴⁸อนุชิต สุนสวัสดิ์กุล, รายงานการฝึกอบรมวิทยากร (กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย, 2529), 79.

⁴⁹ชงชัย สันติวงษ์, การบริหาร, 28.

ลำดับจะช่วยให้เป้าหมายมีความเหมาะสม เป็นมูลฐานสำหรับการกำหนดหน้าที่ที่ถูกต้อง และเชื่อมโยงระดับต่างๆ ของงานเข้าอย่างถูกต้องเหมาะสม 5) คุณค่าของเป้าหมายจะเป็นการกระตุ้นให้คนทำงาน 6) เป้าหมายจะกระตุ้นคนให้ทำงานได้ เมื่อคนรู้สึกว่เป้าหมายนั้นถูกกำหนดอย่างยุติธรรม และ 7) ผู้บังคับบัญชาควรกำหนดขั้นตอนความสำเร็จเป็นระยะ เพื่อสะดวกต่อการควบคุม การกำหนดเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมใดว่าจะต้องปฏิบัติมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ 1) สภาพข้อมูลปัจจุบันที่มีอยู่เป็นอยู่ 2) ประสิทธิภาพของนโยบาย 3) ความสามารถในการปฏิบัติของบุคลากร 4) ระยะเวลาที่ใช้ดำเนินการ 5) จำนวนเงิน/งบประมาณ และ 6) วัสดุ ทรัพยากร อาคารสถานที่⁵⁰

รูปแบบการกำหนดเป้าหมายที่โรงเรียนควรมีการดำเนินการ คือ 1) การยึดเป้าหมายที่กำหนดในธรรมนูญสถานศึกษาเป็นหลักของการทำงาน 2) การสำรวจสภาพและผลการดำเนินงานของสถานศึกษา แล้วกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผล ในการวิจัยนี้ส่วนใหญ่กำหนดเป้าหมายมาตรฐานการศึกษาที่จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเป็นเป้าหมายการทำงานของสถานศึกษา รูปแบบที่โรงเรียนควรใช้คือ จัดประชุมให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานและกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา⁵¹

3. การวางแผนการประเมิน หมายถึง โรงเรียนจะต้องกำหนดมาตรฐาน/สิ่งที่ต้องการประเมิน การแต่งตั้งคณะทำงานด้านการประกันคุณภาพภายใน การกำหนดเกณฑ์การประเมิน และการกำหนดกรอบการประเมิน

โดยปกติก่อนที่จะดำเนินการวางแผนตามกระบวนการวางแผน ซึ่งโดยทั่วไปจะประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ 2) การจัดทำแผน 3) การนำแผนไปปฏิบัติ 4) การติดตามประเมินผล และ 5) การปรับแผนหรือทำแผนใหม่นั้น⁵² การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการเป็นขั้นตอนสำคัญของกระบวนการที่จะทำให้รู้และ

⁵⁰ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, การประกันคุณภาพการศึกษา, เล่ม 5, การตรวจสอบคุณภาพและการปรับปรุงโรงเรียน (กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนา มาตรฐานการศึกษา, 2541), 7.

⁵¹ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัย การวิจัยและพัฒนา ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา, 167.

⁵² สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, “เอกสารประกอบการประชุม สัมมนาหัวหน้างานในฝ่ายแผนงานและงบประมาณของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เล่ม 1,” (ม.ป.ท., 2536), 7. (อัดสำเนา)

เข้าใจถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียนทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต⁵³ ดังนั้น โรงเรียนไม่อาจข้ามหรือละเลยขั้นตอนนี้ได้ เพราะการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการจะทำให้โรงเรียนสามารถกำหนดปัญหาที่ถูกต้องกับความเป็นจริง และรับรู้ความต้องการในอนาคตของหน่วยงาน ถ้าไม่มีการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ หรือไม่ดำเนินการตามความเป็นจริงแล้วอาจส่งผลให้การดำเนินงานของโรงเรียนไม่ถูกทิศทางและประสบความสำเร็จได้ในที่สุด⁵⁴ ในเรื่องนี้ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชุมแพ ได้ศึกษาวิจัยสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชุมแพ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า โรงเรียนประถมศึกษามีการสำรวจสภาพปัจจุบันในระดับมาก แต่ปัญหาที่พบส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับ งบประมาณขาดวิทยากร และมีความต้องการคู่มือการนิเทศเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียน⁵⁵

การกำหนดมาตรฐาน/สิ่งที่ต้องการประเมิน โรงเรียนจะต้องกำหนดรูปแบบที่ใช้ในการกำหนดมาตรฐานที่ต้องการประเมิน ซึ่งอาจกำหนดมาตรฐานตามข้อตกลงร่วมกันจากมาตรฐานโรงเรียน พ.ศ.2541 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและมาตรฐานภายนอกของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งคณะกรรมการประเมินภายในควรพิจารณากำหนดมาตรฐานที่จะประเมินอีกครั้ง และควรนำสาระจากธรรมเนียมโรงเรียนมาใช้ในการวิเคราะห์หรือกำหนดมาตรฐานที่จะประเมิน รูปแบบที่โรงเรียนควรดำเนินการคือจัดการประชุมให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาเช่นเดียวกับวิธีการกำหนด เป้าหมายของสถานศึกษา

การแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในเป็นการมอบหมายความรับผิดชอบให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งสามารถ

⁵³ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การวางแผนพัฒนาการศึกษาระดับจังหวัด, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, 2529), 43.

⁵⁴ กรมสามัญศึกษา, กระบวนการวางแผนในโรงเรียน (กรุงเทพฯ : กองพัสดุและอุปกรณ์การศึกษา, 2541), 164.

⁵⁵ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชุมแพ, “การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชุมแพ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น,” ใน สรุปย่อรายงานการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, เล่มที่ 1 (กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, 2543), 228.

กำหนดรูปแบบการแต่งตั้งได้ 3 รูปแบบ รูปแบบแรกคือการตั้งคณะกรรมการเป็น 3 ชุดตามมาตรฐานการศึกษาหลัก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย รูปแบบที่สองเป็นการตั้งคณะกรรมการตามหมวดวิชาหรือฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และรูปแบบที่สามคือ การแต่งตั้งคณะกรรมการเป็นชุดๆ ตามจำนวนมาตรฐานที่ประเมิน รูปแบบที่โรงเรียนควรดำเนินการในการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในควรตั้งโดยพิจารณาตามแผนภูมิโครงสร้างการบริหาร ฝ่ายหรือหมวดวิชา ที่รับผิดชอบงานใดควรมีการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานที่เกี่ยวข้องซึ่งอาจจะรวมมาตรฐาน ทั้ง 3 ด้านก็ได้ ไม่ควรตั้งคณะกรรมการ แยกตามมาตรฐานแต่ละด้าน เพราะทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในเก็บข้อมูลและคณะทำงานจะไม่เห็นความเชื่อมโยงของผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการและด้านปัจจัย การประกันคุณภาพตามภาระงานที่รับผิดชอบของฝ่ายหรือหมวดวิชา น่าจะมีความสมเหตุสมผลกว่า เพราะจะช่วยให้การตรวจสอบผลการดำเนินงาน ได้ครบทั้งด้านปัจจัย กระบวนการทำงานและผลที่ได้รับ เป็นการแก้ปัญหาทั้งวงจรและยังเป็นวิธีการที่ทำให้การประกันคุณภาพกระชับและประหยัด

การวางตัวบุคคลที่เป็นแกนนำ การวางตัวบุคคลที่เป็นแกนนำมี 2 รูปแบบ รูปแบบที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดตนเองเป็นแกนนำหลักคนหนึ่งในการทำงานร่วมกับแกนนำอื่น และรูปแบบที่ 2 ผู้บริหารแต่งตั้งบุคลากรอื่นมาทำงาน โดยตนเองจะมีบทบาทเป็นเพียงผู้สนับสนุนการทำงาน รูปแบบที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบที่ 2 คุณสมบัติสำคัญของแกนนำที่ผู้บริหารใช้ในการพิจารณาแต่งตั้งให้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพภายในควรประกอบด้วย 4 ลักษณะคือ 1) เป็นบุคคลที่ผู้บริหารไว้วางใจและมีความรับผิดชอบในการทำงาน 2) เป็นบุคคลที่มีความสามารถด้านการวิจัย การวัดผล หรือการวิเคราะห์ข้อมูล 3) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งโดยสายงาน เช่น ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการหรือหัวหน้างานวัดผล และ 4) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทหรือเอก สถานศึกษาส่วนใหญ่จะพิจารณาจากคุณสมบัติข้อที่ 1 รูปแบบที่โรงเรียนควรใช้ในการดำเนินการคือ 1) ผู้บริหารควรมีบทบาทเป็นผู้ร่วมทำงานกับบุคลากรภายในและเป็นที่ยอมรับได้ 2) บุคคลที่เป็นแกนนำควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ประกอบกันทุกข้อ คือ มีความรู้ด้านการประเมิน มีความรับผิดชอบและเป็นที่ยอมรับ และหากเป็นกลุ่มที่มีตำแหน่งบริหารด้วย จะยิ่งเป็นตัวส่งเสริมความสำเร็จในการดำเนินงาน นอกจากนี้ควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อนร่วมงานเข้าใจได้ง่าย การพัฒนาบุคลากรให้เป็นแกนนำอาจใช้วิธีการคือ เนื่องจากแกนนำมีบทบาทสำคัญอย่างมากในขั้นตอนการวางแผนการประเมิน หากสถานศึกษาขาดบุคลากรที่มีความพร้อมด้านนี้ต้องพยายามให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรให้มาก และสร้างแกนนำให้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยอาจจัดให้มีการดูตัวอย่างการทำงานในสถานศึกษาอื่น และควรจัดให้มีการประชุมพบปะกัน

ระหว่างคณะทำงานต่างๆ ของโรงเรียน เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ทำงานที่ได้ผลดีและคุ้มค่า ซึ่งอาจมีการรวมกลุ่มกัน จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เร็วขึ้น

การกำหนดเกณฑ์การประเมิน เกณฑ์การประเมินที่ใช้ในการตัดสินคุณภาพพบว่าทุกสถานศึกษากำหนดเกณฑ์การประเมินแบบอิงเกณฑ์ รูปแบบที่โรงเรียนควรใช้ดำเนินการคือคำนึงถึงความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งต้องอาศัยการหารือกันและตกลงร่วมกันไม่ว่าจะเป็นเกณฑ์แบบใดก็ตาม

การกำหนดกรอบการประเมิน วิธีการกำหนดกรอบการประเมินมี 3 รูปแบบ รูปแบบที่ 1 ให้คณะกรรมการที่รับผิดชอบแต่ละชุดกำหนดเอง รูปแบบที่ 2 ใช้วิธีการประชุมครู (ส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก) และรูปแบบที่ 3 ใช้วิธีกำหนดตามความคิดของแกนนำ ที่พบมากคือรูปแบบที่ 1 สถานศึกษาหลายแห่งให้คณะกรรมการประกันคุณภาพกำหนดกรอบการประเมิน แต่ก็พบว่าหลายแห่งกลุ่มแกนนำเป็นผู้กำหนดกรอบการประเมินเอง การให้แกนนำเป็นผู้กำหนดกรอบการประเมินเองจะมีข้อเสียเพราะเป็นการปิดกั้นโอกาสในการพัฒนาบุคลากรอื่นให้เข้าใจกระบวนการประกันคุณภาพภายในครบทั้งวงจร และทำให้บุคลากรอื่นไม่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานตั้งแต่ต้น การดำเนินงานนี้จะประสบความสำเร็จหากได้มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการทำงานที่ทุกคน⁵⁶

สรุปว่า การวางแผนและการปฏิบัติ หมายถึง โรงเรียนมีการกำหนดหรือวางแผนการทำงานที่จะทำให้บุคลากรภายใน โรงเรียนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน มีการสร้างการทำงานแบบมีส่วนร่วม และมีการประเมินสภาพและผลการดำเนินงานที่เป็นอยู่อันนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน โรงเรียนลงมือปฏิบัติงานที่ตนเองรับผิดชอบตามแผนงานที่กำหนด มีการวางแผนการประเมินที่เป็นระบบโดยการกำหนดบุคคลที่รับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพภายใน การกำหนดสิ่งที่ต้องการประเมิน การกำหนดเกณฑ์การประเมิน และการกำหนดกรอบการประเมิน⁵⁷

วิพล นาดพันธ์ ศึกษากระบวนการวางแผนของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพังงา พบว่า คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาให้

⁵⁶สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัย การวิจัยและพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา, 167-171.

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, 159-160.

ความสำคัญต่อกิจกรรมในขั้นตอนต่างๆ ของการวางแผนในระดับปานกลางและมาก⁵⁸ แต่ในปัจจุบัน การวางแผนในโรงเรียนประถมศึกษาชั้นนั้นมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ โดยเฉพาะในเรื่องของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน ดังที่ ประสงค์ ทักษิณ ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเพื่อพัฒนาการวางแผนกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” พบว่า ปัญหาที่พบมากในการวางแผนคือการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนของบุคลากร ซึ่งปัญหาด้านบุคลากรนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดในด้านทรัพยากรการบริหาร เพราะบุคลากรจะเป็นผู้จัดการทรัพยากรอื่นๆ ด้วย นอกจากนั้นแล้วยังมีปัญหาและอุปสรรคอื่นๆ ของการวางแผน เช่น การจัดสรรทรัพยากรในการวางแผน และขั้นตอนของกระบวนการวางแผนไม่ชัดเจน⁵⁹ ในขณะที่ สุนีย์ จันทนานุวัฒน์ ได้ศึกษากระบวนการวางแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในส่วนกลาง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เคยศึกษาหรือเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการวางแผนในการศึกษากระบวนการวางแผนปฏิบัติการประจำปี ในขั้นก่อนการวางแผนบุคลากรผู้รับผิดชอบการวางแผนมีงานในหน้าที่ประจำมากจึงไม่มีเวลาพอที่จะวางแผน ในขั้นวางแผนพบว่าขาดหลักการสำหรับพิจารณา คัดเลือกโครงการ ในขั้นการนำแผนไปปฏิบัติและการประกันคุณภาพขาดการนิเทศแนะนำจาก ผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคระหว่างดำเนินการ และณรงค์ สุทธิวิรัช พบว่าการวางแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนนั้น ยังขาดรายละเอียดและความชัดเจนในการนำไปดำเนินการ ทั้งนี้ ผู้บริหารส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ด้านการวางแผน แม้จะเคยผ่านการอบรมเรื่องการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีตาม โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในปี พ.ศ.2529 ก็ตามแต่ก็เป็นหลักสูตรรวมๆ ไม่ใช่หลักสูตรด้านการวางแผน โดยเฉพาะ และในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ผู้บริหารโรงเรียนจะมอบหมายให้ครูรับผิดชอบไปจัดทำโครงการต่างๆ ตามงานที่รับผิดชอบเพื่อนำมารวบรวมจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนโดยครูดังกล่าวยังขาดความรู้ในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีและเมื่อแผนปฏิบัติการ ประจำปีของโรงเรียน

⁵⁸ วิพล นาคพันธ์, “การวางแผนการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพังงา การศึกษาเฉพาะกรณี” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), บทคัดย่อ.

⁵⁹ ประสงค์ ทักษิณ, “การศึกษาเพื่อพัฒนาการวางแผนกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2528), บทคัดย่อ.

ได้รวบรวมดำเนินการจัดทำเสร็จเรียบร้อยแล้วก็ไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์กันอย่างจริงจัง ทำให้นำแผนไปปฏิบัติได้ในระดับที่ไม่เหมาะสมและมีการควบคุม ติดตามในระดับน้อย

ระบบข้อมูลและประมวลผล

ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารเป็นการขยายขอบข่ายงานการประมวลผลข้อมูลเพื่อการสารสนเทศ เช่น การจัดรายงานสรุป การรายงานความผิดปกติ การเปรียบเทียบผลที่ได้กับเป้าหมาย รายงานแนวโน้มการคาดหมายพยากรณ์ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานในอดีต ข้อมูลในปัจจุบันและนโยบายหรือการเปลี่ยนแปลงในอนาคตเป็นตัวแปรที่ต้องคำนึงถึง

โดยทั่วไปเราแบ่งข้อมูลออกเป็นสองประเภทคือ ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) และข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่เก็บจากแหล่งข้อมูลโดยตรงโดยไม่ผ่านกระบวนการสรุป ตรวจสอบหรือกระบวนการทางสถิติอื่นๆ ส่วนข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ผ่านกระบวนการทางสถิติแล้ว ข้อมูลที่นำมาประมวลผลเพื่อให้เป็นตัวแทนที่มีความหมายแล้ว เราเรียกว่า สารสนเทศ (information)

ในปัจจุบันข้อมูลและสารสนเทศเป็นสิ่งที่จะต้องใช้อย่างยิ่งต่อกระบวนการวางแผนและการตัดสินใจแก้ปัญหาในทุกๆ เรื่อง ผู้ที่มีข้อมูลและสารสนเทศที่ดีจะมีความได้เปรียบผู้ที่มีน้อยหรือไม่มีเลย เพราะทำให้สามารถวางแผน คาดการณ์และตัดสินใจได้ถูกต้องกว่า⁶⁰

การกำหนดเครื่องมือประเมิน เครื่องมือที่ใช้ในการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนนั้น อาจมีรูปแบบของการนำมาใช้ดังนี้

1. สถานศึกษาประสบปัญหาการมีเครื่องมือประเมินมากเกินไป จนรบกวนเวลาสอนของครูอาจารย์ และกระทบต่อผลการเรียนของนักเรียน เนื่องจากต้องใช้เวลาส่วนหนึ่งไปในการเก็บข้อมูล ทั้งนี้ควรมีการหลอมรวมเครื่องมือ มีการใช้เครื่องมือประเมิน 1 ชุด ต่อ 1 ตัวบ่งชี้

2. แนวทางการแก้ปัญหาในการดำเนินงานเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือประเมิน ควรสร้างเครื่องมือชุดใหญ่ที่สามารถประเมินตัวบ่งชี้พร้อมกันหลายตัว ดังนี้

2.1 แบบบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนโดยครูประจำชั้น หรือครูประจำวิชา เป็นเหมือนสมุดบันทึกที่ครอบคลุมพฤติกรรมทุกตัวที่ปรากฏในมาตรฐานการประเมินซึ่งครูสามารถให้ข้อมูลได้ สมุดบันทึกควรมีรายชื่อนักเรียนในห้องเรียงตามเลขที่เหมือนสมุดบันทึกผลการเรียน

⁶⁰สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, การประกันคุณภาพการศึกษา, เล่มที่ 4, การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ (กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, 2541), 1 -2.

แล้วมีช่องรายการให้บันทึกพฤติกรรมนักเรียนเป็นรายบุคคล ในห้องหนึ่งก็มีสมุดบันทึกพฤติกรรม 1 เล่ม ครูประจำชั้นหรือครูผู้สอนควรมีการประเมินพฤติกรรมนักเรียนไปเรื่อยๆ ตลอดช่วงภาค การศึกษาและนำผลมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน จากนั้นค่อยทยอยส่งผลการประเมินไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อประมวลผลเป็นภาพรวมของห้องเรียน ชั้นเรียน สถานศึกษาต่อไป

2.2 แบบประเมินพฤติกรรมครูโดยนักเรียน สำหรับใช้ในการประเมินพฤติกรรม การสอนของครู หรือการปฏิบัติตนของครู ควรประเมินปีละครั้ง

2.3 แบบสำรวจสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาครอบคลุมตัวบ่งชี้สภาพ แวดล้อม การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นแบบสอบถามสำหรับนักเรียน ประเมินปีละครั้ง

ทั้งนี้จากสภาพโดยทั่วไปจะพบว่าแบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียนมีช่องบันทึก พฤติกรรมครบถ้วนและใช้ไปได้เรื่อยๆ ตลอดปีการศึกษา ที่ครูดำเนินการอยู่เป็นประจำ ครูต้องบันทึก พฤติกรรมนักเรียนเพื่อประกอบการวัดผลและประเมินผลเป็นเรื่องประจำ และแบบที่ใช้ก็มีการ ปรับปรุงทั้งโดยหน่วยงานอื่นและโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ทำให้การปฏิบัติในเรื่องของแบบบันทึก พฤติกรรมนักเรียนมีช่องบันทึกพฤติกรรมครบถ้วนและใช้ไปได้เรื่อยๆ ตลอดปีการศึกษา

2.4 แบบสอบถามสำหรับผู้ปกครองซึ่งอาจมีเพียงชุดเดียว แต่รวมเนื้อหาใน มาตรฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามควรคำนึงถึงภูมิหลังของ ผู้ตอบด้วย ถ้าผู้ตอบมีข้อจำกัดทางภาษา ให้ใช้การสัมภาษณ์หรือสอบถามอย่างไม่เป็นทางการ แทน อาจเก็บข้อมูลในตอนประชุมผู้ปกครองก็ได้ (ปีละครั้ง) สิ่งที่ต้องตั้งเป็นข้อสังเกตสำหรับการ เก็บข้อมูลจากผู้ปกครองของประเทศไทย คือ ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษามี น้อยมาก ผู้ปกครองหรือชุมชนจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษาไม่ค่อยได้ เพราะไม่ค่อยได้รับรู้ อะไรเลย และระบบความเกรงใจในตัวครูจะยังมีสูง ผู้ปกครองไม่ค่อยกล้าให้ข้อมูลในเชิงวิพาก วิจารณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริหารหรือครูอาจารย์เท่าที่ควร ต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจ ในเรื่องนี้อีกกระยะหนึ่ง

2.5 แบบประเมินระบบการบริหารงานในสถานศึกษา หรือสภาพการดำเนินงานใน สถานศึกษาสำหรับบุคลากรภายในตอบเก็บข้อมูลปีละครั้ง

2.6 แบบทดสอบความรู้และแบบทดสอบทางจิตวิทยา สำหรับประเมินตัวบ่งชี้ที่เป็น คุณลักษณะแฝงและเป็นนามธรรม เช่น คุณธรรม จริยธรรมของครู นักเรียน อาจเก็บข้อมูลปีละครั้ง

2.7 แบบบันทึกข้อมูลอื่นๆ จากฐานข้อมูลที่มีอยู่เดิม โดยกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานให้เป็นระบบ⁶¹

การเก็บข้อมูล ประกอบด้วย การกำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่าง และวิธีการเก็บข้อมูล โดยในปัจจุบัน โรงเรียนมีการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการบริหารและการพัฒนาโรงเรียนและการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนอยู่แล้ว ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับงานของโรงเรียนคือ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ข้อมูลที่มีความละเอียดมากและเกี่ยวกับการวางแผนมากที่สุดคือข้อมูลทางด้านวิชาการ การจัดเก็บข้อมูลควรจัดแยกเป็นหมวดหมู่ เช่น ข้อมูลโรงเรียน เป็นข้อมูลที่แสดงรายการต่างๆ ในลักษณะภาพรวมของโรงเรียน เช่น ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียน ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อัตราการเข้าชั้น ข้อมูลนักเรียนขาดแคลน นักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการ นักเรียนที่มีปัญหาด้านสุขภาพอนามัย ฯลฯ ข้อมูลโรงเรียนถือได้ว่าเป็นข้อมูลที่ใช้เพื่อการวางแผนมากที่สุด ข้อมูลครุราชบุคคล ข้อมูลที่สำคัญเช่น ชื่อบิดามารดา คู่สมรส บุตร วันเดือนปีเกิด วุฒิ การศึกษา สุขภาพโรคประจำตัว บุคลิกลักษณะ ฯลฯ เป็นข้อมูลที่ใช้สำหรับนำมาพัฒนาบุคลากรและการพิจารณาความดีความชอบ เกี่ยวข้องกับการวางแผนน้อยที่สุดและข้อมูลรายบุคคลของนักเรียน ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับบิดามารดา วันเดือนปีเกิด ชั้นการศึกษา น้ำหนักส่วนสูง สุขภาพโรคประจำตัว จริยธรรมความประพฤติ บุคลิกลักษณะ การเข้าสังคม ปัญหาส่วนตัว ปัญหาด้านการเรียน การมาเรียน ผลการเรียน และความสามารถพิเศษ ฯลฯ⁶²

วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างมี 2 รูปแบบ คือ 1) เก็บข้อมูลทั้งประชากร เช่น ตัวอย่างชี้เกี่ยวกับ “น้ำหนัก ส่วนสูง” หรือ “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน” ส่วนใหญ่ใช้ทั้งประชากร ถ้าเป็นมาตรฐานด้านกระบวนการและปัจจัย ส่วนใหญ่เก็บจากครู และมักเก็บทั้งประชากร 2) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มมาถ้าเป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนยังหาข้อสรุปไม่ได้ว่าอยู่ที่ระดับร้อยละเท่าใด แต่ขนาดตัวอย่างขึ้นอยู่กับจำนวนประชากร ถ้าเป็นครูจะเก็บประมาณร้อยละ 60 ของประชากรครู สำหรับกลุ่มผู้ปกครองจะสุ่มมาประมาณร้อยละ 30-40 โดยรูปแบบที่ควรใช้ได้แก่ การเก็บข้อมูลควรเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือข้อมูลเกี่ยวกับครู

⁶¹สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัยการวิจัยและพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา, 174-176.

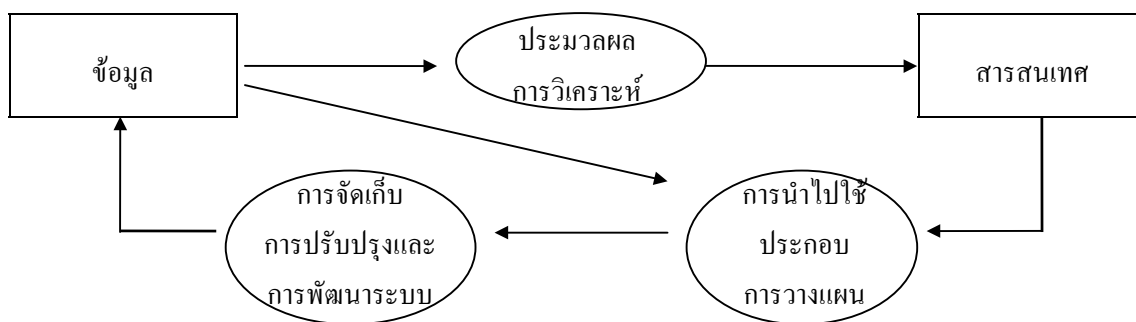
⁶²สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, การประกันคุณภาพการศึกษา, เล่มที่ 4, การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ (กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐาน การศึกษา, 2541), 1 - 7.

เป็นรายบุคคลให้ครบทุกคน การเก็บข้อมูลจากผู้ปกครอง หรือชุมชน หรือบุคลากรภายใน เกี่ยวกับ การดำเนินงานของสถานศึกษาอาจใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากสิ่งที่ถูกประเมินคือความ เป็นสถานศึกษา ไม่เจาะจงว่าเป็นใครโดยเฉพาะ

วิธีเก็บข้อมูล การเก็บข้อมูลมี 2 วิธี วิธีที่ 1 ให้คณะกรรมการแต่ละชุดรับผิดชอบเอง วิธีที่ 2 กลุ่มแกนนำเป็นผู้ดำเนินการ ส่วนใหญ่จะใช้วิธีที่ 1 รูปแบบที่ควรใช้ คือ การเก็บข้อมูล ควรเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติโดยสามารถใช้หลักฐานผลงานของผู้เรียนหรือครู ไม่จำเป็นต้องเก็บข้อมูล เพื่อการประกันคุณภาพโดยเฉพาะเสมอไป เพราะอาจกระทบต่อการเรียนการสอน

วิธีวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 วิธี คือ วิธีที่ 1 วิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ โดยหน่วยงานกลางของสถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการให้ วิธีที่ 2 วิเคราะห์ด้วยตนเอง โดยใช้การแจกแจงหรือเครื่องคิดเลข ซึ่งวิธีที่ 2 จะพบมากในโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่มีคอมพิวเตอร์หรือไม่พอใช้ สำหรับในการวิจัยนี้พบว่าส่วนใหญ่ใช้วิธีที่ 1 และให้คณะกรรมการ แต่ละชุดรับผิดชอบการวิเคราะห์ข้อมูลเอง รูปแบบที่ควรใช้ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยเฉพาะเกี่ยวกับ ผู้เรียนควรให้ครูอาจารย์เป็นผู้ทำการวิเคราะห์เอง เพื่อทราบผลการประเมินเกี่ยวกับตัวนักเรียนของตนเอง และนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงได้ทันที ผลการประเมินเหล่านี้ควรเสนอหน่วยงานกลางของสถานศึกษา เพื่อประมวลผลในระดับสถานศึกษาต่อไป ผู้ประสานงานการประกันคุณภาพ ภายในต้องชี้แจงวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลให้ครูทุกคนทราบ และปฏิบัติไปในแนวเดียวกัน เพื่อให้สามารถสรุปผลการประเมินจากครูทุกคนเข้าด้วยกันได้ และผลการประเมินควรแสดงคุณภาพของการดำเนินงานในระดับห้องเรียน ชั้นปี หรือรายวิชา และระดับสถานศึกษา

การวางระบบข้อมูลสารสนเทศ การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศของแต่ละหน่วยงานมีรายละเอียดและขั้นตอนแตกต่างกันไปตามสภาพและความต้องการจำเป็น แต่ในขั้นที่เป็นหลักสำคัญ ต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ การนำ สารสนเทศไปใช้ประกอบการวางแผน มีการปรับปรุงข้อมูลและพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้ถูกต้อง เป็นปัจจุบันและเหมาะสมอยู่เสมอ การจัดเก็บข้อมูล (data collecting) เป็นขั้นตอนแรกของการดำเนินงาน โดยรวมถึงการวิเคราะห์สภาพบริบทของหน่วยงาน ความต้องการข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในการดำเนินงานและเพื่อให้การบริหารงาน ประกอบด้วยกำหนดยุทธศาสตร์เครื่องมือ การจัดทำ เครื่องมือและการเก็บข้อมูลด้วยเครื่องมือที่เหมาะสม ดังเช่น แบบกรอกรายการ แบบ สอบถาม แบบ สัมภาษณ์ แบบสังเกต การตรวจสอบเอกสาร การตรวจสอบผลงาน เป็นต้น ดัง แผนภูมิที่ 6

แผนภูมิที่ 6 การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, การประกันคุณภาพการศึกษา, เล่มที่ 4, การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ (กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, 2541), 3.

ข้อมูล (data) คือสภาพความเป็นจริงที่ได้จากการเก็บรวบรวมด้วยเครื่องมือต่างๆ อาจอยู่ในรูปของตัวอักษร ตัวเลข หรือสัญลักษณ์ ที่ยังไม่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผล รวมไปถึงข้อมูลที่ได้จากการบอกเล่า ซึ่งแม้จะไม่ตรงกับความเป็นจริงเสมอไปแต่ก็สามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจได้โดยไม่ต้องวิเคราะห์และประมวลผล

การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล (processing) ในปัจจุบันเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีใช้กันอย่างแพร่หลายช่วยอำนวยความสะดวกในการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลได้มาก แต่ถ้าไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์หรือเป็นข้อมูลในระดับง่ายๆ ก็สามารถใช้เครื่องคิดเลขคำนวณได้ ความสำคัญของการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลอยู่ที่ลักษณะของข้อมูลและความจำเป็นไปในการนำไปใช้ อาจใช้ค่าสถิติประกอบเช่น ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำมาแสดงให้ง่ายต่อการเข้าใจในรูปแบบต่างๆ เช่น ตาราง แผนภูมิ รูปภาพ กราฟ เป็นต้น

สารสนเทศ (information) เป็นผลผลิตจากการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำให้อยู่ในรูปแบบที่พร้อมจะนำไปใช้ โดยอาจอยู่ในรูปแบบต่างๆ เช่น ตาราง แผนภูมิ ที่มีความถูกต้องตามความเป็นจริง ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ สมบูรณ์เพียงพอสำหรับประกอบการวางแผน ชัดเจนไม่ยุ่งยากซับซ้อน น่าสนใจ เป็นระบบและสามารถปรับปรุงได้อยู่เสมอ

การนำไปใช้ตัดสินใจ (application) เป็นขั้นการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ ซึ่งผู้ใช้ต้องเลือกให้เหมาะสมกับเรื่องที่กำลังนำไปใช้วางแผน เพราะหากนำไปใช้ไม่ถูกต้องก็อาจเกิดความสูญเสียในการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศและการบริหารองค์การก็อาจจะไม่ประสบผลสำเร็จ

ข้อมูลเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ส่วนใหญ่จัดเก็บในโปรแกรมสำเร็จรูปเช่น EXCEL, DATABASE ซึ่งสถานศึกษาควรมีการวางแผนการจัดทำระบบฐานข้อมูลอย่างจริงจัง เนื่องจากการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติ และต่อไปจะนำไปใช้เป็น ข้อมูลย้อนกลับสำหรับรองรับการตรวจสอบจากคณะกรรมการประเมินภายนอก จึงต้องจัดเก็บ ข้อมูลให้เป็นระบบ⁶⁴

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ได้ทำการศึกษาการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ พบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการระบบสารสนเทศที่มีการปฏิบัติมาก และน่าพอใจของบุคลากรที่ทำหน้าที่จัดระบบ สารสนเทศ คือ 1.1) มีความซื่อสัตย์ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถในการประสานงาน การสื่อสาร มีความรับผิดชอบในหน้าที่ อุทิศตนให้กับงาน มีความกระตือรือร้น ความรอบคอบ ความละเอียดถี่ถ้วนและความสามารถในการทำงานได้ทันเวลาทันตามที่กำหนด 1.2) มีการนำข้อมูลและสารสนเทศไปใช้ในการบริหารบุคลากร การวางแผน การประสานงาน การรายงาน ผลงาน การจัดทำและบริหารงบประมาณ และการประกันคุณภาพงาน และ 1.3) มีการใช้ข้อมูลนักเรียนในเขต พื้นที่บริการข้อมูลพัสดุครุภัณฑ์ ข้อมูลการเงินงบประมาณ ข้อมูลโภชนาการ และอนามัยโรงเรียน 2) สภาพการบริหารจัดการระบบสารสนเทศที่เป็นปัญหา และต้องปรับปรุงของบุคลากรที่ทำหน้าที่จัดระบบสารสนเทศ คือ 2.1) ความรู้ความสามารถในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ความรู้ด้านสถิติ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถในการเขียนรายงาน ความสามารถในการจัดระบบงาน และความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ 2.2) ข้อมูลประชากร ชุมชนและสิ่งแวดล้อมมีไม่เพียงพอ 2.3) งบประมาณในการจัดระบบสารสนเทศ 2.4) การเก็บรวบรวมข้อมูลและการประมวลผลข้อมูล และ 2.5) การขาดแคลนบุคลากรที่ทำหน้าที่จัดระบบสารสนเทศ ขาดแคลน งบประมาณในการนำเสนอเผยแพร่ข้อมูลและสารสนเทศ ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการจัดระบบสารสนเทศ ขาดแคลนเครื่องมือในการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล⁶⁵

⁶⁴สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัย การวิจัยและพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา, 178.

⁶⁵ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ, “การศึกษาการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ,” ใน สรุปย่อรายงานการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, เล่มที่ 1 (กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, 2543), 230-232.

สรุปว่า ระบบข้อมูลและประมวลผล หมายถึง คณะทำงานกำหนดข้อมูลที่ต้องจัดเก็บ เพื่อตอบคำถามการประเมิน การสร้างเครื่องมือประเมิน การกำหนดแหล่งข้อมูลและวิธีการจัดเก็บ ข้อมูลตามแผนงานที่กำหนด การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล และการวางระบบฐานข้อมูล⁶⁶

การตรวจสอบการประเมิน

การตรวจสอบการประเมินประกอบด้วยการตรวจสอบผลการประเมินและวิธีการประเมิน และการปรับวิธีการประกันคุณภาพ

การตรวจสอบผลการประเมิน ควรมีการประชุมครูในการตรวจสอบผลการประเมินว่าเชื่อถือได้ระดับใด ซึ่งพบว่า โดยเฉลี่ยมีความน่าเชื่อถือในระดับร้อยละ 70-80 ซึ่งครูอาจารย์เห็นว่าค่อนข้างสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง สอดคล้องกับความรู้สึกรับรู้ของกลุ่มครูอาจารย์ที่เกี่ยวข้อง ผลการตรวจสอบคุณภาพของวิธีการเก็บข้อมูลยังต้องปรับปรุง เพราะไม่มีการหลอมรวมเครื่องมือประเมิน และไม่มีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา จึงทำให้เครื่องมือมีจำนวนมากเกิดความยุ่งยากในการจัดเก็บข้อมูล รูปแบบที่โรงเรียนควรใช้คือการระดมความคิดโดยจัดประชุมครู เพื่อช่วยกันปรับปรุงหรืออาจจะสร้างเครื่องมือขึ้นใช้เองให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษา รวมทั้งควรทำการหลอมรวมเครื่องมือ และวางแผนการเก็บข้อมูล ให้ดี เพื่อไม่ให้การเก็บข้อมูลมีความยุ่งยากและก่อให้เกิดผลกระทบต่อการเรียนการสอน

การปรับวิธีการประกันคุณภาพ ควรใช้วิธีการประชุมครู เพื่ออภิปรายเกี่ยวกับวิธีการที่ใช้ในการประเมินและการปรับปรุงแก้ไขวิธีการประเมินที่ยังไม่เหมาะสม โดยมีการวางแผนการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการประเมินที่เป็นระบบและจริงจังเพื่อปรับวิธีการประกันคุณภาพใหม่อยู่ตลอดเวลา คณะทำงานควรมีการจัดประชุมและนำเสนอผลให้ที่ประชุมทราบ มีการอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับผลการประเมินที่ได้รับและกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ผู้บริหารเองต้องใจกว้าง พร้อมทั้งจะยอมรับผลการประเมินที่ออกมา และให้การสนับสนุนในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง

การจัดทำแผนปฏิบัติการของโรงเรียนส่วนใหญ่ทำเป็นเล่มเดียวกันทุกงานของโรงเรียน เมื่อสิ้นปีหากมีการประกันคุณภาพการปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่ก็จะประเมินโดยภาพรวมของโรงเรียนและเน้นงานวิชาการเป็นหลัก การประกันคุณภาพงานของแต่ละฝ่ายยังดำเนินการน้อย การประกันคุณภาพงานฝ่ายต่างๆ ส่วนใหญ่หน่วยงานต้นสังกัดจะเป็นผู้ประเมิน นอกจากนี้การ

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, 160.

ขาดแคลนบุคลากรก็เป็นอุปสรรคประการหนึ่งที่ทำให้โรงเรียนดำเนินการด้านการประกันคุณภาพฯ น้อยกว่าที่ควรจะเป็น⁶⁷

เมื่อประเมินผลแล้วพบว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงาน ผู้บริหารก็จะต้องดำเนินการนำผลที่ได้เป็นข้อมูลย้อนกลับไปปรับปรุงหรือแก้ไขแผนให้เหมาะสมกับอุปสรรคหรือแก้ปัญหาระหว่างการดำเนินงานได้ทันทั่วถึง โดยไม่จำเป็นต้องรอให้สิ้นสุดโครงการ⁶⁸ การปรับแผนหรือทำแผนใหม่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ควรดำเนินการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ทั้งในส่วนของ การปรับแผนงาน/โครงการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และการปรับปรุงการดำเนินการวางแผนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ในระหว่างปีการศึกษาอาจมีความจำเป็นต้องปรับปรุง หรือเปลี่ยนงาน/โครงการให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น กระทรวง กรม หรือจังหวัดอาจมีนโยบายเพิ่มเติมหรือกิจกรรมบางส่วนมีปัญหาอุปสรรคไม่สามารถดำเนินการได้ จำเป็นต้องปรับปรุงกิจกรรมของงาน/โครงการเดิมให้เหมาะสมยิ่งขึ้นหรืออาจจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงโดยจัดทำโครงการขึ้นใหม่ผลของการประเมิน เช่น เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่คาดไม่ถึงว่าจะเกิดขึ้น ทำให้เกิดผลเสียอย่างมาก การปรับปรุงแผนงานใหม่อย่างต่อเนื่องจะช่วยแก้ปัญหาได้ เรื่องนี้องค์การอนามัยโลกก็ได้กล่าวว่าการปรับปรุงแผนจำเป็นต้องมีขึ้นตลอดเวลาควบคู่กับการประกันคุณภาพเพื่อแก้ไขทันทีที่เกิดความผิดปกติ ไม่ใช่รอไว้จนสายเกินแก้⁶⁹ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบในการปรับปรุงแผนว่าประกอบด้วย 1) ทบทวนโครงการและการแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติ 2) ทบทวนและการปรับแผนประจำปี 3) ทบทวนระยะกลางและการปรับแผน 4) วางแผนใหม่ เมื่อการดำเนินการตามแผนพัฒนาครบวงจรหรือเมื่อผลจากการพิจารณาระบุให้วางแผนใหม่ในเรื่องที่ได้ผ่านการพิจารณาแล้วอย่างรอบคอบ⁷⁰ ส่วนกรมสามัญศึกษามีความเห็นว่าการปรับปรุงการดำเนินการวางแผน ได้แก่ 1) ปรับปรุงการดำเนินการวางแผนระหว่างปีการศึกษา ในระหว่างปีการศึกษาอาจพบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการวางแผนหรือการบริหารโครงการ เช่น การประสานงานหรือการขออนุมัติดำเนินการ ดังนั้นการจัดกิจกรรมตามแผน/โครงการควรมีการ

⁶⁷ เรื่องเดียวกัน, 181-182.

⁶⁸ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, การบริหารและการนิเทศการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ, เล่ม 9 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2527), 12.

⁶⁹ เรื่องเดียวกัน, 3.

⁷⁰ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการวางแผนและการบริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัด, เล่ม 6, เรื่องหลักการวางแผน (กรุงเทพฯ : ป.สัมพันธ์พาณิชย์, 2527), 56-57.

ปรับปรุงการดำเนินการในระยะเวลาที่เหลือให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ 2) ปรับปรุงการดำเนินการวางแผนในปีต่อไป หรือช่วงระยะเวลาของแผนต่อไป กระบวนการวางแผนเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ดังนั้นเมื่อพบว่าการดำเนินการตามแผนส่วนใดมีปัญหาที่จะต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งปัญหาบางส่วนจำเป็นต้องนำไปสู่การปรับปรุงในปีต่อไป หรือในช่วงการวางแผนพัฒนาการศึกษาในระยะต่อไปด้วย ในการปรับปรุงการวางแผนดังกล่าว จะครอบคลุมทั้งการเตรียมการวางแผน การจัดทำแผน การปฏิบัติตามแผน และการติดตามประเมินผล ดังที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด⁷¹ การปรับปรุงแผนต้องมีการกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาซึ่งมีขั้นตอนคือ 1) ระบุสาเหตุของปัญหาให้ครบถ้วน ขั้นตอนนี้มีความสำคัญมากเนื่องจากการแก้ปัญหาโดยพิจารณาลักษณะปัญหาแล้วแก้ไขทันทีนั้นอาจทำให้การแก้ปัญหาไม่ตรงกับสาเหตุของปัญหา และทำให้ปัญหานั้นคงอยู่หรือเกิดผลกระทบอื่นต่อไปอีกได้ 2) กำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาตามสาเหตุของปัญหาโดยระบุทางเลือกที่จะนำไปสู่การบรรลุจุดประสงค์ให้มากที่สุด เช่น การแก้ปัญหางานล่าช้า จะเปลี่ยนคน เปลี่ยนเครื่องมือ หรือเปลี่ยนวิธีการวิเคราะห์ทางเลือกในแง่ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก (ค่าใช้จ่าย ผลที่ได้รับ ข้อจำกัดในด้านทรัพยากร ฯลฯ) และเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด คือ บรรลุจุดประสงค์มากที่สุด โดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และมีความเป็นไปได้มากที่สุด⁷²

สรุปว่า การตรวจสอบการประเมินหมายถึงการตรวจสอบความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือของผลการประเมินและวิธีการประเมินที่ใช้ มีการปรับแก้วิธีการประเมินให้เหมาะสมยิ่งขึ้น⁷³

การรายงานผลการประเมิน

การรายงานผลความก้าวหน้าเป็นการสรุปผลการดำเนินการจัดการศึกษาตามโครงการ ซึ่งเป็นกระบวนการต่อเนื่องจากกระบวนการประกันคุณภาพเป็นระยะๆ ตามความจำเป็น การรายงานผลความก้าวหน้ามีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจแก้ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นก่อน ระหว่าง หรือหลังการดำเนินการ เพื่อให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพตาม จุดประสงค์ที่วางไว้ 2) เพื่อสรุปข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้องสนับสนุนและเผยแพร่ผลการ

⁷¹ กรมสามัญศึกษา, กระบวนการวางแผนในโรงเรียน, 164-166.

⁷² สนานจิตร สุคนธ์ทรัพย์, “แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการวางแผน,” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการวางแผนพัฒนาโรงเรียน, พิมพ์ครั้งที่ 7 (นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2524), 5.

⁷³ เรื่องเดียวกัน, 160.

ดำเนินการ และ 3) เพื่อสร้างความเข้าใจอันดี และเกิดความภาคภูมิใจในความก้าวหน้า⁷⁴ ส่วนกระบวนการรายงานผลสามารถทำได้ 5 ขั้นตอนดังนี้ 1) รวบรวมข้อมูล 2) วิเคราะห์ข้อมูล 3) สรุปอภิปรายจัดทำ ข้อเสนอแนะ 4) บันทึกการจัดทำเอกสาร และ 5) เสนอรายงานและเผยแพร่⁷⁵ อนึ่ง สำหรับการ รายงานผลความก้าวหน้าต่อประชาชนตามแนวปฏิรูปการศึกษานั้นเป็นความจำเป็นเพราะการจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษาถือว่าเป็นเรื่องของการรวมประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานต้องรับรู้ความสำเร็จและล้มเหลวของการจัดการศึกษา จึงเป็นหน้าที่ของ ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะเลขานุการคณะกรรมการ โรงเรียนจะต้องนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของผู้เรียนและสภาพการจัดการศึกษาโดยส่วนรวมที่จะนำไปสู่เป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศปี 2550 การรายงานพัฒนาการหรือความก้าวหน้าของนักเรียนให้รายงานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (competencies) ของผู้เรียนด้านภาษาและสื่อสาร วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคม สุขภาพและความปลอดภัย การเข้าสังคม นิสัยการทำงาน โดยนำเสนอในด้านความสามารถของพัฒนาการด้านต่างๆ นอกเหนือจากการรายงานผลการเรียนตามปกติ ซึ่งสามารถดำเนินการได้โดยคณะกรรมการ โรงเรียน คณะครูและหน่วยงานสนับสนุนทางวิชาการ ร่วมกันประเมินความก้าวหน้าเป็นระยะๆ และรายงานผลประจำปีโดยใช้พฤติกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นหลัก แล้วร่วมกัน จัดทำรายงานเสนอในประเด็นต่อไปนี้ 1) ผลการพัฒนาผู้เรียน ในด้านความสามารถทั้งด้านการพัฒนาทางกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ จิตใจ เปรียบเทียบระหว่างต้นปีกับปลายปี ระหว่างกลุ่มเก่งที่สุด กลุ่มเก่ง กลุ่มอ่อน และกลุ่มอ่อนที่สุด เพื่อตรวจสอบความเท่าเทียมกันในการพัฒนา 2) วิธีการพัฒนาต่างๆ ที่ใช้แล้วได้ผล และองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้วิธีที่ใช้ไปแล้วได้ผล 3) ความรู้สึกของผู้ปฏิบัติที่มีต่อการพัฒนาที่ทำไปแล้ว รวมทั้งผลกระทบทางบวก ทางลบ และความภาคภูมิใจที่มีอยู่ และ 4) แนวทางที่จะพัฒนาต่อเพื่อให้ได้คุณภาพสูงยิ่งขึ้น

รายงานที่จัดทำเสร็จแล้วให้เสนอต่อผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะกรรมการประจำโรงเรียน สาธารณชนและผู้ปกครอง เพื่อรับทราบความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความภาคภูมิใจต่อผลการจัดการศึกษาที่ตนเองมีส่วนร่วมเป็นข้อมูลที่จะปรับปรุงการศึกษา

⁷⁴ เรื่องเดียวกัน.

⁷⁵ สมนึก นนทิจันทร์ และคณะ, คู่มือสอบและปฏิบัติผู้บริหารการศึกษา (กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2538), 102.

ให้ดีขึ้น เมื่อผู้เกี่ยวข้องทราบให้เสนอรายงานต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นเพื่อรวมเป็นรายงานผลการจัดการศึกษาของอำเภอ ของจังหวัด และกระทรวงศึกษาธิการต่อไป⁷⁶

การรายงานผลการประเมิน ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้คือ การกำหนดกลุ่มผู้ใช้ผลการประเมิน การกำหนดเนื้อหาสาระในรายงานการประกันคุณภาพ และการกำหนดรูปแบบการรายงานตนเอง

การกำหนดกลุ่มผู้ใช้ผลการประเมิน โรงเรียนควรกำหนดกลุ่มผู้ใช้ผลการประเมินเพียงกลุ่มเดียว คือ กลุ่มผู้บริหารและครูอาจารย์ โดยวางแผนในการเสนอผลการประเมินไปยังกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม

การกำหนดเนื้อหาสาระในรายงานผลการประเมินตนเอง โรงเรียนควรกำหนดหัวข้อในรายงานผลการประเมินตนเอง (self study report = SSR) ตามที่ผู้วิจัยกำหนด คือ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา วิธีการประกันคุณภาพภายใน ผลการประเมิน โดยมีภาคผนวกประกอบ เขียนเนื้อหาสาระให้กระชับและอ่านง่าย

การกำหนดรูปแบบการรายงานตนเอง รูปแบบการนำเสนอผลการประเมินเป็นแบบเดียวกัน คือ นำเสนอด้วยตารางข้อมูลสถิติ กราฟ และความเรียง ความแตกต่างอยู่ที่ปริมาณของสารสนเทศ และคุณภาพของการนำเสนอ สถานศึกษาหลายแห่งมีการนำเสนอข้อมูลที่ไม่กระชับ ผลการประเมินในส่วนที่เป็นข้อมูล การระบุกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน เกณฑ์การประเมิน วิธีการเก็บข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการประเมินที่นำเสนอในรูปของกราฟ หรือการตีความเชิงบรรยายมักจะอยู่คนละหน้าทำให้เวลาอ่านต้องพลิกไปพลิกมาเกิดความยุ่งยาก นอกจากนี้รายงานผลการประเมินตนเองส่วนใหญ่มีความหนาแน่นเป็นจำนวนร้อยหน้า ทำให้ต้องใช้เวลาในการอ่านนานเกินไป และยังพบว่าผู้เขียนรายงานผลการประเมินส่วนใหญ่เป็นกลุ่ม เกณฑ์ โดยเกณฑ์ควรมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลพอสมควร มิฉะนั้นจะก่อให้เกิดความผิดพลาดในการสรุปผล ผลการประเมินควรมีความกระชับและชัดเจนในหนึ่งหน้า กระดาษที่นำเสนอผลควรประกอบด้วยรายละเอียดของแหล่งข้อมูล ขนาดของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เกณฑ์การประเมิน และผลการดำเนินงาน⁷⁷

⁷⁶ เรื่องเดียวกัน.

⁷⁷ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัยการวิจัยและพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา, 183-184.

สรุปว่า การรายงานผลการประเมิน หมายถึง การมีคณะทำงานแปลผลการประเมิน การกำหนดกลุ่มผู้ใช้ผลการประเมิน กำหนดสารสนเทศที่ต้องการเสนอในรายงานผลการประเมินตนเอง กำหนดรูปแบบการนำเสนอผลการประเมิน และการจัดทำรายงานผลการประเมิน⁷⁸

การใช้ผลการประเมิน

การใช้ผลการประเมิน ประกอบด้วย การเผยแพร่ผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาในการดำเนินงานและวิธีการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาสถานศึกษา

การเผยแพร่ผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ โรงเรียนส่วนใหญ่ยังดำเนินการไม่ครบวงจรการทำงาน ขั้นตอนการเผยแพร่และนำผลการประเมินมาพัฒนาซึ่งทำได้ไม่เต็มรูปแบบ มีเพียงบางโรงเรียนที่มีผลการประเมินเสร็จเร็ว เริ่มมีการเสนอผลให้ครูอาจารย์ทราบและหาแนวทางการแก้ไข ผลการประเมินยังไม่ได้นำไปเผยแพร่ให้หน่วยงานระดับบน ผู้ปกครอง หรือชุมชนทราบ ยังเป็นเพียงการเผยแพร่ภายในสถานศึกษาเท่านั้น รูปแบบที่ควรใช้คือควรเผยแพร่ผลการประเมินให้กลุ่มผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มทราบ

การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน สถานศึกษาหลายแห่งมีการจัดประชุมครูเพื่อแจ้งผลการประเมินและวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน แต่ในบางสถานศึกษา กลุ่มแกนนำเป็นผู้กำหนดจุดอ่อนในรายงานผลการประเมินตนเอง ไม่ได้ใช้วิธีการระดมความคิดของกลุ่มบุคลากรทั้งหมด รูปแบบที่ควรใช้คือผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน

การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาในการดำเนินงานและวิธีการแก้ไขปัญหา ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และวิธีการแก้ไขยังสรุปได้ไม่ชัดเจน ส่วนใหญ่ระบุแต่แผนปฏิบัติการ แต่ไม่มีที่มาว่า ได้ใช้วิธีกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างไร รูปแบบที่ควรใช้คือควรใช้วิธีการวิเคราะห์สาเหตุที่เป็นระบบและระดมความคิดจากทุกฝ่าย

การพัฒนาสถานศึกษา ส่วนใหญ่กำหนดแนวทางการพัฒนาจุดอ่อนของสถานศึกษาตามความคิดของแกนนำซึ่งเป็นผู้เขียนรายงาน ไม่ค่อยมีการระดมความคิดจากกลุ่มครูอาจารย์ในสถานศึกษา รูปแบบที่ควรใช้คือสถานศึกษาควรเผยแพร่ผลการประเมินให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบ

⁷⁸ เรื่องเดียวกัน, 160-161.

ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรในสถานศึกษา กลุ่มผู้ปกครอง หรือชุมชนผลการวิจัยครั้งนี้จะสรุปว่าสถานศึกษามีแต่แผนการปรับปรุง ควรมีการนำแผนไปพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างจริงจัง⁷⁹

ปัญหาการใช้ผลการประเมินของโรงเรียนประถมศึกษาเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น สุนทร ขอบทำดี ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่มีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากต้องประกอบอาชีพส่วนตัว ไม่มีเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ เสนอแนะ ประสานงาน แสวงหาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและไม่ทราบว่ามีหน้าที่ประชาสัมพันธ์โรงเรียน ส่วนประชาชนไม่กล้าบอกกิจกรรมของตนและยากจนไม่อาจช่วยเหลือได้⁸⁰ ส่วน ภูวนาท คงแก้ว ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ผู้รับผิดชอบการวางแผนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไม่มีความชำนาญในการเขียนแผน ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน ครูอาจารย์มีภารกิจมากไม่มีบริการให้ชุมชน ชุมชนไม่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนชุมชนมีฐานะทางเศรษฐกิจ ไม่ดี และการประกันคุณภาพล่าช้า⁸¹

⁷⁹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัยการวิจัยและพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา, 184-185.

⁸⁰ สุนทร ขอบทำดี, “บทบาทของคณะกรรมการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), บทคัดย่อ.

⁸¹ ภูวนาท คงแก้ว, “การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงาน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), บทคัดย่อ.

สรุปว่า การใช้ผลการประเมิน หมายถึง การนำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงานในส่วนที่ยังดำเนินการไม่ได้ตามเป้าหมาย วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของโรงเรียน หาสาเหตุของปัญหา หาวิธีการแก้ไข นำวิธีการแก้ไขไปปฏิบัติจริง แล้วตรวจสอบผลการดำเนินงานอีกครั้ง⁸²

ในปี พ.ศ.2539 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้วิจัยเรื่อง การประเมินโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2538 พบว่า ภารกิจในงานหลักของโรงเรียนที่ผ่านมาตรฐานมากที่สุดคือ งานกิจการนักเรียน ส่วนงานวิชาการผ่านมาตรฐานน้อยที่สุด โดยพบว่าเพื่อพิจารณาจำแนกตามระดับการศึกษา โรงเรียนที่เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น จะผ่านมาตรฐานระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษามากที่สุด ส่วนโรงเรียนที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น จะผ่านมาตรฐานระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด

ส่วนผลการจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมพัฒนางานตามความต้องการจำเป็นของโรงเรียน โรงเรียนได้เลือกกิจกรรมพัฒนางานเพื่อให้โรงเรียนมีสภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่มีความสำคัญ 5 ลำดับแรกคือ 1) การให้ความรู้แก่บุคลากรในเรื่องหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรและแผนการสอน 2) การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนก่อนประถมศึกษาและจัดให้มีเครื่องเล่นสนามตามเกณฑ์ 3) การให้โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น 4) การจัดหาเอกสาร สิ่งพิมพ์ คู่มือครู เอกสารประกอบหลักสูตร สื่อทุกกลุ่มประสบการณ์ที่ครูไม่สามารถผลิตเองได้ และ 5) การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่โรงเรียนพัฒนาขึ้น ส่วนกิจกรรมพัฒนางานที่โรงเรียนให้ความสำคัญ 5 ลำดับสุดท้ายคือ 1) การส่งเสริมเด็กที่ได้รับการยกเว้นให้เข้ารับการศึกษาศึกษา 2) การจัดทำสำมะโนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3) การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเรื่องการส่งเด็กเข้าเรียน 4) การป้องกันแก้ไขและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน และ 5) การจัดบริการสื่อการเรียนสำเร็จรูปด้วยตนเอง

ผลการวิเคราะห์กิจกรรมหลักตามภาระงานที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนพบว่า โรงเรียนให้ความสำคัญตามลำดับดังนี้ 1) การปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอน 2) การปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร 3) การปรับปรุงสภาพแวดล้อมของโรงเรียน 4) การปรับปรุงประสิทธิภาพการวางแผนและการบริหารโรงเรียน 5) การปรับปรุง

⁸² สำนักงานคณะกรรมการการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัย การวิจัยและพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา, 161.

ประสิทธิภาพการนิเทศ 6) การส่งเสริมสนับสนุนการเรียนและคุณภาพชีวิตนักเรียน และ 7) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน⁸³

จากการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเรื่องการวิจัยการวิจัยและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา พบว่า การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนควรปล่อยให้โรงเรียนมีอิสระในการดำเนินงานพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของตนเอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนกระบวนการประกันคุณภาพ โดยไม่ควรออกแบบระบบการประกันคุณภาพภายในและสั่งการให้โรงเรียนปฏิบัติตาม ทั้งนี้ เพื่อให้โรงเรียนไม่ต้องทำงานที่ซ้ำซ้อนและรู้สึกกังวลว่าต้องถูกตรวจสอบและเป็นการสร้างความเข้าใจให้โรงเรียนดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในด้วยตนเอง เพื่อให้รู้ตนเองและแก้ไขตนเอง

โรงเรียนต้องมีการวางระบบการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในที่มีฐานของการทำงานออกจากโรงเรียน และเป็นระบบที่ยึดติดกับการทำงานปกติโดยคิดหาแนวทางกำกับติดตามและสนับสนุนการทำงานด้านการประเมินคุณภาพภายในให้สำเร็จด้วยดี โดยมีการวางแผนและการปฏิบัติ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร และการกำหนดโครงสร้างของคณะกรรมการประกันคุณภาพที่ประกอบด้วยบุคคลทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารโรงเรียน ครู ชุมชน และผู้ปกครอง และต้องมีการบริหารจัดการให้เกิดการทำงานแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงทุกขั้นตอนของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพ ภายใน

การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในจะสามารถดำเนินการได้ในโรงเรียน บุคลากรในโรงเรียนมีศักยภาพในการประเมินคุณภาพภายใน หากทุกคนมีใจมุ่งมั่น การเริ่มทำงานย่อมมีปัญหาในช่วงแรก แต่สามารถแก้ไขได้ถ้าทุกคนร่วมมือกัน โดยได้รับการสนับสนุนอย่าง เต็มที่จากผู้บริหารโรงเรียน⁸⁴

ชาติชาย พิมพิไสย ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าการประกันคุณภาพของโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการวางแผนพัฒนาการศึกษา การวางแผน

⁸³สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัยการประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2538 (กรุงเทพฯ : กอวชการ, 2539), ก-ค.

⁸⁴สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัย การวิจัยและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา, 26-27.

พัฒนาระบบสารสนเทศ และการกระตุ้นส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานตามธรรมเนียมโรงเรียน⁸⁵

กฤษณา กุระมะสุวรรณ ได้ศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี พบว่าโดยภาพรวมการประกันคุณภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การตรวจสอบสถานศึกษา การจัดทำธรรมเนียมสถานศึกษา และการประเมินตนเองอยู่ในระดับมาก ในขณะที่การพัฒนามาตรฐาน ด้านข้อมูลสารสนเทศ และด้านการรายงานอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ อยู่ในระดับมากและมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกคู่ ยกเว้นด้านการนำไปปฏิบัติ ระหว่างโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ไม่มีความแตกต่างกัน⁸⁶

ชาญณรงค์ คำเฉียบ ได้ศึกษาวิจัยการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า 1) ข้าราชการครูมีความเห็นว่าการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีความเห็นว่าการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน และ 3) ข้าราชการครูในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความเห็นว่าการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่⁸⁷

⁸⁵ ชาตศิลา พิมพิไสย, “การศึกษการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543), ง.

⁸⁶ กฤษณา กุระมะสุวรรณ, “การศึกษการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี” (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏพระนคร, 2546), ง.

⁸⁷ ชาญณรงค์ คำเฉียบ, “การดำเนินการประกันคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี” (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, 2546), ง.

สรุปย่อ

การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาทั้งหกงานคืองานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้บรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้และมุ่งไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ประกอบด้วยปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกันคุณภาพในโรงเรียนประถมศึกษาที่จะนำไปสู่การประเมินคุณภาพภายในและรองรับการประเมินภายนอกที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้ดำเนินการสร้างและพัฒนามาตรฐานโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคมและผู้เกี่ยวข้องมาเป็นลำดับจนกระทั่งถึงมาตรฐานโรงเรียน พุทธศักราช 2541 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ใช้ใน ปัจจุบัน ได้เน้นถึงความสำคัญของการประเมินระบบอันประกอบด้วยมาตรฐานด้านผลผลิต คือมาตรฐานเกี่ยวกับตัวนักเรียน มาตรฐานด้านกระบวนการ ได้แก่ มาตรฐานด้านการเรียนการสอน และการบริหารโรงเรียน ต่อมาการประเมินคุณภาพที่ปรับรูปแบบไปสู่แนวการบริหารคุณภาพรูปแบบของการประกันคุณภาพก็เปลี่ยนไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกันคุณภาพภายในเพื่อรองรับการประเมินภายนอกตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษานั้นควรดำเนินการตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติที่วิจัยหารูปแบบและระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การวางแผนและปฏิบัติได้แก่การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร การกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา และการวางแผนการประเมิน 2) ระบบข้อมูลและการประมวลผล ได้แก่การให้คณะทำงานกำหนดข้อมูลที่ต้องจัดเก็บ การสร้างเครื่องมือ การกำหนดแหล่งข้อมูลและวิธีการจัดเก็บ การวิเคราะห์ประมวลผล และการวางระบบฐานข้อมูล 3) การตรวจสอบการประเมิน ได้แก่ การตรวจสอบความถูกต้องความน่าเชื่อถือของผลการประเมินและวิธีการประเมินที่ใช้ มีการปรับแก้วิธีการประเมินให้เหมาะสมยิ่งขึ้น 4) การรายงานผลการประเมิน ได้แก่ การให้คณะทำงานแปลผลการประเมิน การกำหนดกลุ่มผู้ใช้ผลการประเมิน กำหนดสารสนเทศที่ต้องการนำเสนอ กำหนดรูปแบบการนำเสนอผลงาน และการจัดทำรายงานผลการประเมิน และ 5) การใช้ผลการประเมิน ได้แก่ การนำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงานในส่วนที่ยังดำเนินการไม่ได้ตามเป้าหมาย วิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของโรงเรียน หาสาเหตุของปัญหา หาวิธีการแก้ไข นำวิธีการแก้ไขไปปฏิบัติ แล้วตรวจสอบผลการดำเนินงานอีกครั้ง

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยใช้โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) โดยผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการดำเนินการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัยตามรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยดำเนินการวิจัยในครั้งนี้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงกำหนดรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยไว้เป็นสามขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 : การจัดเตรียมโครงการ

เป็นขั้นตอนการจัดเตรียมโครงการวิจัย โดยศึกษาปัญหา วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนงานวิจัย จากเอกสาร ข้อมูล สถิติ วิทยานิพนธ์ และรายงานขององค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ แล้วนำผลที่ได้จากการศึกษานั้นมาจัดทำโครงการวิจัย และเสนอขอความเห็นชอบโครงการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 : การดำเนินการวิจัย

เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยจัดสร้างเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล ทดสอบและปรับปรุงข้อบกพร่องของเครื่องมือ นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด แล้วนำข้อมูลที่ได้อามาตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ขั้นตอนที่ 3 : รายงานผลการวิจัย

เป็นขั้นตอนการจัดทำรายงานการวิจัยนำเสนอต่อคณะกรรมการผู้ควบคุมสารนิพนธ์ ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการผู้ควบคุมเสนอแนะ จัดพิมพ์และส่งรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้การวิจัยเรื่อง “การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา” ในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 นี้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับระเบียบวิธีการวิจัยไว้ ซึ่งประกอบด้วยแผนแบบการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

แผนแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ที่มีแผนแบบการวิจัยในลักษณะของ the one-shot, non-experimental case study ซึ่งเขียนเป็นแผนผัง ได้ดังนี้

- R หมายถึง ตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่ม
- X หมายถึง ตัวแปรที่ศึกษา
- O หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่เป็นเป้าหมายสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ปีการศึกษา 2545 จำนวนรวมทั้งสิ้น 130 โรงเรียน¹
2. ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งประเภท (stratified random sampling) จำนวน 97 โรงเรียน ตามตารางประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan)² โดยมีรายละเอียดดังนี้

¹สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี, “ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2545 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี,” (สุพรรณบุรี : ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ, 2545), 38-41. (อட்சำเนา)

² Krejcie and Morgan, อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคม, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), 303.

2.1 จำแนกโรงเรียนออกเป็นรายอำเภอ 4 อำเภอคือ อำเภอเดิมบางนางบวช 43 โรงเรียน อำเภอสามชุก 27 โรงเรียน อำเภอหนองหญ้าไซ 24 โรงเรียนและอำเภอด่านช้าง 36 โรงเรียน และจำแนกโรงเรียนในแต่ละอำเภอออกตามขนาดของโรงเรียนเป็น 3 ขนาดดังนี้คือ 1) โรงเรียนขนาดเล็ก เป็นโรงเรียนที่มีจำนวน นักเรียนไม่เกิน 120 คน 2) โรงเรียนขนาดกลาง เป็นโรงเรียนที่มีจำนวน นักเรียนตั้งแต่ 120 - 300คน และ 3) โรงเรียนขนาดใหญ่ เป็นโรงเรียนที่มีจำนวน นักเรียนตั้งแต่ 300 คนขึ้นไป³

2.2 สุ่มโรงเรียนตัวอย่างจากประชากรในแต่ละอำเภอและแต่ละขนาดให้ได้ 97 โรงเรียนโดยการเทียบสัดส่วนระหว่างตัวอย่างกับประชากร จำนวนโรงเรียนตัวอย่างที่ได้ในแต่ละอำเภอและแต่ละขนาด ได้แสดงรายละเอียดไว้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย จำแนกตามอำเภอและขนาด

อำเภอ	ประชากร				กลุ่มตัวอย่าง			
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	รวม	เล็ก	กลาง	ใหญ่	รวม
เดิมบางนางบวช	19	21	3	43	14	16	2	32
สามชุก	9	13	5	27	7	10	4	21
หนองหญ้าไซ	5	13	6	24	3	10	4	17
ด่านช้าง	9	20	7	36	7	15	5	27
รวม	42	67	21	130	31	51	15	97

ที่มา : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี, “ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2545 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี,” (สุพรรณบุรี : ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ, 2545), 2. (อัคราณา)

3. ผู้ให้ข้อมูล ในแต่ละโรงเรียนจะมีผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนหรือหัวหน้างานวิชาการ โรงเรียนละ 1 คน และครูปฏิบัติการสอน 1 คน รวมทั้งสิ้น 291 คน

³ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, คู่มือการบริหารงานบุคคล (กรุงเทพฯ : ฝ่ายบุคลากร, 2533), 622-623.

ตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปรอันประกอบด้วยตัวแปรพื้นฐาน และตัวแปรเกี่ยวกับการดำเนินงานการประเมินผลภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. **ตัวแปรพื้นฐาน** ได้แก่ ตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 8 ตัวแปร ดังนี้

1.1 เพศ ได้แก่ เพศชายและเพศหญิง

1.2 อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น 4 ช่วงดังนี้ ไม่เกิน 30 ปี, 31 - 40 ปี, 41 - 50 ปี และ 50 ปีขึ้นไป

1.3 อายุราชการ หมายถึง จำนวนปีที่รับราชการของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น 4 ช่วง ดังนี้ ไม่เกิน 10 ปี, 11-20 ปี, 21 - 30 ปี และมากกว่า 30 ปี

1.4 ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับสูงสุด จำแนกเป็น 3 ช่วง คือ ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

1.5 ตำแหน่ง หมายถึง การดำรงตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหาร หรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนหรือครูวิชาการในกรณีที่ไม่มีผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน

1.6 ประสบการณ์การทำงานในโรงเรียนปัจจุบัน หมายถึง จำนวนปีที่ผู้ตอบแบบสอบถามดำรงตำแหน่งปัจจุบันในโรงเรียน จำแนกเป็น 4 ช่วง คือ ไม่เกิน 5 ปี, 6 – 10 ปี, 11 - 15 ปี และ 16 ปีขึ้นไป

1.7 ขนาดของโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนขนาดเล็ก (นักเรียนไม่เกิน 120 คน) โรงเรียนขนาดกลาง (นักเรียน 121 – 300 คน) และ โรงเรียนขนาดใหญ่ (นักเรียน 301 คนขึ้นไป)

1.8 สถานที่ตั้งของโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในอำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชุก อำเภอหนองหญ้าไซ และอำเภอด่านช้าง

2. **ตัวแปรที่ศึกษา (X)** เป็นตัวแปรเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชุก อำเภอหนองหญ้าไซ และอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ใช้กรอบแนวคิดในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เกี่ยวกับผู้บริหาร 5 มาตรฐาน ได้แก่

2.1 มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

2.2 มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

2.3 มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษาจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.4 มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ

2.5 มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน และท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

โดยการประกันคุณภาพดังกล่าวจะดำเนินไปตามกระบวนการของวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) การวางแผน (plan – P) 2) การปฏิบัติตามแผน (do – D) 3) การตรวจสอบประเมินผล (check – C) และ 4) การปรับปรุงแก้ไข (act – A) แต่ละตัวแปรมีความหมายและรายละเอียดของตัวแปร ดังนี้

1) การวางแผน (X_1) หมายถึง โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษา มีการจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย กำหนดแนวทางการดำเนินงาน ระยะเวลา งบประมาณและผู้รับผิดชอบ

2) การปฏิบัติ (X_2) หมายถึง การที่ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุน จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากร มีการกำกับ ติดตาม และให้การนิเทศ

3) การตรวจสอบประเมินผล (X_3) หมายถึง โรงเรียนมีการวางกรอบการประเมิน การจัดทำเครื่องมือ การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมายและตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน

4) การปรับปรุงแก้ไข (X_4) หมายถึง โรงเรียนมีการปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากร มีการวางแผนในระยะต่อไป และดำเนินการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 1 ฉบับ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น 1) เพศ 2) อายุ 3) อาชีพ 4) ระดับการศึกษา 5) ตำแหน่งงานในโรงเรียน 6) ประสบการณ์การทำงาน 7) ขนาดของโรงเรียน และ 8) สถานที่ตั้งของโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดการประกันคุณภาพของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จำนวน 5 มาตรฐานคือ มาตรฐานที่ 13 มีการจัดองค์กร/

โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษาจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ และมาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ประกอบกับการบริหารตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) คือ การวางแผน (plan – P) การปฏิบัติ (do – D) การตรวจสอบประเมินผล (check – C) และการปรับปรุงแก้ไข (act – A) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของไลเคิร์ต (Likert's rating scale) โดยกำหนดคะแนนของแต่ละระดับพฤติกรรมดังนี้

- 5 หมายถึง โรงเรียนมีการปฏิบัติมากที่สุด ให้มีน้ำหนักของค่าคะแนน 5
- 4 หมายถึง โรงเรียนมีการปฏิบัติมาก ให้มีน้ำหนักของค่าคะแนน 4
- 3 หมายถึง โรงเรียนมีการปฏิบัติปานกลาง ให้มีน้ำหนักของค่าคะแนน 3
- 2 หมายถึง โรงเรียนมีการปฏิบัติน้อย ให้มีน้ำหนักของค่าคะแนน 2
- 1 หมายถึง โรงเรียนมีการปฏิบัติน้อยที่สุด ให้มีน้ำหนักของค่าคะแนน 1

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ด้านผู้บริหาร มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ด้านผู้บริหาร จำนวน 6 ข้อ

การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม โดยศึกษาวรรณกรรม หลักการแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือโดยใช้แนวคิดในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ด้านผู้บริหาร ประกอบกับวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ดำเนินไปอย่างราบรื่นและถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามพร้อมแบบสอบถาม ไปขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียน โดยขอความอนุเคราะห์ให้ผู้บริหารโรงเรียนแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามส่งคืนผู้วิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ใช้หน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) เป็นโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 97 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารโรงเรียน 97 คน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนหรือครูวิชาการในกรณีที่ไม่มีผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน 97 คน และครูผู้สอน 97 คน รวมทั้งสิ้น 291 คน โดยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจัดระเบียบข้อมูลและลงรหัส และนำข้อมูลดังกล่าวไปคำนวณค่าทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Science for Windows)

สถิติที่ใช้สำหรับการวิจัย

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ศึกษาและข้อคำถามที่ต้องการทราบในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ อาชีพ ราชการ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงานในโรงเรียนปัจจุบัน ใช้ค่าความถี่ (frequencies) และค่าร้อยละ (percentage)
2. การวิเคราะห์ระดับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามเกณฑ์ของเบสต์ (Best) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 ถึง 1.49 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อยที่สุด
 ค่าเฉลี่ย 1.50 ถึง 2.49 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อย
 ค่าเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.49 หมายถึง มีการปฏิบัติปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย 3.50 ถึง 4.49 แสดงว่า มีการปฏิบัติมาก
 ค่าเฉลี่ย 4.50 ถึง 5.00 แสดงว่า มีการปฏิบัติมากที่สุด⁴

3. การวิเคราะห์ความแตกต่างของการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา ใช้การทดสอบค่า เอฟ (F-test) สำหรับตัวแปรพื้นฐานด้านขนาดของโรงเรียนและสถานที่ตั้งของโรงเรียน เมื่อพบความแตกต่างเป็นรายคู่จะทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างด้วยวิธีการ Least Significant Difference - test (LSD)

4. วิเคราะห์คำตอบจากคำถามปลายเปิด โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สรุปย่อ

การวิจัยเรื่อง “การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา” ในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 เป็นความพยายามที่จะค้นหาแนวทางการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น อันเป็นการพัฒนาระดับการศึกษาในอนาคต การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) มีประชากรเป็นโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 97 โรงเรียน โดยจำแนกโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาด ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหาร โรงเรียน 97 คน ผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนหรือครูวิชาการในกรณีที่ไม่มีผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียน 97 คน และครูปฏิบัติการสอน 97 คน รวมมีผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 291 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 1 ฉบับ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) และเมื่อพบความแตกต่างเป็นรายคู่จะทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างด้วยวิธีการ Least Significant Difference - test (LSD) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

⁴John W. Best, Research in Education (New Jersey : Prentice-Hall, 1970), 190.

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา” ในเขตพื้นที่ การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 เป็นความพยายามที่จะค้นหาแนวทางการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนประถมศึกษา เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น อันเป็นการพัฒนาระดับการศึกษาในอนาคต การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) มีประชากรเป็นโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 97 โรงเรียน โดยจำแนกโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาด ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหาร โรงเรียน 97 คน ผู้ช่วย ผู้บริหารโรงเรียนหรือครูวิชาการในกรณีที่ไม่มีผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียน 97 คน และครูปฏิบัติ การสอน 97 คน รวมมีผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 291 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาและมีความสมบูรณ์ จำนวน 285 ฉบับ จาก 95 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 97.94 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 1 ฉบับเป็นแบบ สอบถามเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด วัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) เมื่อพบความแตกต่างเป็นรายคู่จะทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ Least Significant Difference – test (LSD) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย โดยจำแนกออกเป็น 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 ระดับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา

ตอนที่ 3 การทดสอบความแตกต่างของการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถม ศึกษา

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถม ศึกษา

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้ข้อมูล

จากการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ให้ข้อมูลในแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา จำนวน 285 ฉบับ เมื่อพิจารณาตามเพศ อายุ อายุราชการ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน ในโรงเรียนปัจจุบัน ขนาดของโรงเรียน และสถานที่ตั้งของโรงเรียน โดยใช้ค่าความถี่ (frequencies) และค่าร้อยละ (percentage) ปรากฏผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สถานภาพของผู้ให้ข้อมูล

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	173	60.70
หญิง	112	39.30
รวม	285	100
2. อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	17	5.96
31 – 40 ปี	37	12.98
41 – 50 ปี	172	60.36
51 ปีขึ้นไป	59	20.70
รวม	285	100
3. อายุราชการ		
ไม่เกิน 10 ปี	31	10.88
11 – 15 ปี	21	7.37
16 – 20 ปี	53	18.59
21 ปีขึ้นไป	180	63.16
รวม	285	100
4. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	17	5.96
ปริญญาตรี	223	78.25
สูงกว่าปริญญาตรี	45	15.79
รวม	285	100

ตารางที่ 4 (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
5. ตำแหน่ง		
ผู้บริหารโรงเรียน	95	33.33
ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนหรือ หัวหน้างานวิชาการ	95	33.33
ครูผู้สอน	95	33.33
รวม	285	100
6. ประสบการณ์การทำงานในโรงเรียนปัจจุบัน		
ไม่เกิน 5 ปี	41	14.39
6 – 10 ปี	46	16.14
11 – 15 ปี	35	12.28
16 ปีขึ้นไป	163	57.19
รวม	285	100
7. ขนาดโรงเรียน		
ต่ำกว่า 120 คน	90	31.58
121 – 300 คน	159	55.79
301 คนขึ้นไป	36	12.63
รวม	285	100
8. สถานที่ตั้งของโรงเรียน		
อำเภอคำชะอี	81	28.42
อำเภอเดิมบางนางบวช	93	32.63
อำเภอหนองหญ้าไซ	48	16.84
อำเภอสามชุก	63	22.11
รวม	285	100

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 285 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนหรือหัวหน้างานวิชาการ และครูผู้สอน จำนวนกลุ่มละ 95 คนเท่าๆ กัน ส่วนใหญ่เป็นชาย 173 คน คิดเป็นร้อยละ 60.70 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี 172 คน คิดเป็นร้อยละ

60.36 มีอายุราชการ 21 ปีขึ้นไป 180 คน คิดเป็นร้อยละ 63.16 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี 223 คน คิดเป็นร้อยละ 78.25 มีประสบการณ์ทำงานในโรงเรียนปัจจุบัน 16 ปีขึ้นไป 163 คน คิดเป็นร้อยละ 57.19 อยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง (มีนักเรียนระหว่าง 121 – 300 คน) 159 คน คิดเป็นร้อยละ 55.79 และสถานที่ตั้งของโรงเรียน อยู่ในอำเภอเดิมบางนางบวช 93 คน คิดเป็นร้อยละ 32.63

ตอนที่ 2 ระดับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อตอบคำถามการวิจัย ข้อที่ 1 ที่ว่า การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 อยู่ในระดับใด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 95 โรงเรียน ด้วยค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปรากฏผลดังที่แสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ระดับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา

N=95

การประกันคุณภาพภายใน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุ เป้าหมายการศึกษา	3.62	.47	มาก
มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา	3.81	.56	มาก
มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษาจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.67	.45	มาก
มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ	3.87	.50	มาก
มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้	3.48	.48	ปานกลาง
รวม	3.69	.44	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า การประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = .44) เมื่อพิจารณาตามมาตรฐาน พบว่า มาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือมาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = .50) ในขณะที่มาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือมาตรฐานที่ 25

สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน และท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = .48)

เพื่อให้ทราบถึงการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์รายละเอียดตามที่แสดงไว้ในตารางที่ 6 - 11

ตารางที่ 6 ระดับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle)

N=95

การประกันคุณภาพภายใน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การวางแผน (P)	3.86	.45	มาก
2. การปฏิบัติตามแผน (D)	3.75	.44	มาก
3. การตรวจสอบประเมินผล (C)	3.60	.48	มาก
4. การปรับปรุงแก้ไข (A)	3.55	.48	มาก
รวม	3.69	.44	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า การประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = .44) เมื่อพิจารณาตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือการวางแผน ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = .45) อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการปรับปรุงแก้ไข ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = .48) อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 7 ระดับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ในมาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

N=95

การประกันคุณภาพภายใน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
- การวางแผน (P)	3.79	.49	มาก
- การปฏิบัติตามแผน (D)	3.67	.49	มาก
- การตรวจสอบประเมินผล (C)	3.53	.52	มาก
- การปรับปรุงแก้ไข (A)	3.49	.49	ปานกลาง
รวม	3.62	.47	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า การประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ในมาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = .47) เมื่อพิจารณาตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือการวางแผน ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = .49) อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการปรับปรุงแก้ไข ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = .49) อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 8 ระดับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ในมาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

N=95

การประกันคุณภาพภายใน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
- การวางแผน (P)	3.99	.56	มาก
- การปฏิบัติตามแผน (D)	3.90	.57	มาก
- การตรวจสอบประเมินผล (C)	3.72	.61	มาก
- การปรับปรุงแก้ไข (A)	3.63	.59	มาก
รวม	3.81	.56	มาก

จากตารางที่ 8 พบว่า การประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ในมาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = .56) เมื่อพิจารณาตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือการวางแผน ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = .56) อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการปรับปรุงแก้ไข ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = .59) อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 9 ระดับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ตามวัฏจักรคุณภาพของ เดมมิ่ง (Deming's cycle) ในมาตรฐานที่ 18 สถานศึกษาจัดกิจกรรมและการเรียน การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

N=95

การประกันคุณภาพภายใน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
- การวางแผน (P)	3.81	.47	มาก
- การปฏิบัติตามแผน (D)	3.71	.46	มาก
- การตรวจสอบประเมินผล (C)	3.59	.47	มาก
- การปรับปรุงแก้ไข (A)	3.55	.48	มาก
รวม	3.67	.45	มาก

จากตารางที่ 9 พบว่า การประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ในมาตรฐานที่ 18 สถานศึกษาจัดกิจกรรมและการเรียน การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = .45) เมื่อ พิจารณาตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การวางแผน ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = .48) อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการ ปรับปรุงแก้ไข ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = .48) อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 10 ระดับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ตามวัฏจักรคุณภาพของ เดมมิ่ง (Deming's cycle) ในมาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการ บริหารจัดการ

N=95

การประกันคุณภาพภายใน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
- การวางแผน (P)	4.06	.53	มาก
- การปฏิบัติตามแผน (D)	3.96	.51	มาก
- การตรวจสอบประเมินผล (C)	3.79	.55	มาก
- การปรับปรุงแก้ไข (A)	3.69	.57	มาก
รวม	3.87	.50	มาก

จากตารางที่ 10 พบว่า การประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ในมาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการ บริหารจัดการ

การบริหารจัดการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = .50) เมื่อพิจารณาตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือการวางแผน ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = .53) อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการปรับปรุงแก้ไข ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = .57) อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 11 ระดับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ในมาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

N=95

การประกันคุณภาพภายใน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
- การวางแผน (P)	3.66	.51	มาก
- การปฏิบัติตามแผน (D)	3.49	.47	ปานกลาง
- การตรวจสอบประเมินผล (C)	3.38	.49	ปานกลาง
- การปรับปรุงแก้ไข (A)	3.39	.56	ปานกลาง
รวม	3.48	.48	ปานกลาง

จากตารางที่ 11 พบว่า การประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ในมาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = .48) เมื่อพิจารณาตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือการวางแผน ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = .51) อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการตรวจสอบประเมินผล ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = .49) อยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 3 การทดสอบความแตกต่างของการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามของการวิจัยข้อที่ 2 ที่ว่า การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 3 มีความแตกต่างกันหรือไม่ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ของแต่ละมาตรฐานจากโรงเรียนที่มีขนาดและสถานที่ตั้งต่างกัน ด้วยการทดสอบค่า เอฟ (F-test) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้แสดงไว้ในตารางที่ 12 - 13

ตารางที่ 12 ความแตกต่างของการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ของแต่ละมาตรฐาน จากโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน

N=95

การประกันคุณภาพภายใน	ขนาดของโรงเรียน						F	Sig.
	เล็ก		กลาง		ใหญ่			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุ เป้าหมายการศึกษา	3.45	.427	3.69	.483	3.73	.478	2.911	.059
- การวางแผน (P)	3.58	.454	3.86	.477	3.99	.535	4.615	.012*
- การปฏิบัติตามแผน (D)	3.49	.446	3.75	.492	3.79	.510	3.191	.046*
- การตรวจสอบประเมินผล (C)	3.36	.446	3.60	.545	3.62	.538	2.307	.105
- การปรับปรุงแก้ไข (A)	3.38	.445	3.55	.514	3.52	.479	1.242	.294
มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา	3.63	.597	3.88	.518	3.99	.539	2.623	.078
- การวางแผน (P)	3.79	.598	4.05	.490	4.26	.634	3.866	.024*
- การปฏิบัติตามแผน (D)	3.69	.604	3.97	.505	4.14	.626	3.675	.029*
- การตรวจสอบประเมินผล (C)	3.55	.651	3.78	.583	3.92	.574	2.120	.126
- การปรับปรุงแก้ไข (A)	3.51	.619	3.70	.595	3.65	.532	1.057	.352

$$F_{.05 \text{ at } 2, 92} = 3.09$$

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 12 (ต่อ)

N=95

การประกันคุณภาพภายใน	ขนาดของโรงเรียน						F	Sig.
	เล็ก		กลาง		ใหญ่			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษাজัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.55	.439	3.70	.447	3.80	.441	1.673	.193
- การวางแผน (P)	3.69	.459	3.83	.466	4.04	.527	2.359	.100
- การปฏิบัติตามแผน (D)	3.59	.431	3.75	.460	3.84	.481	1.678	.192
- การตรวจสอบประเมินผล (C)	3.467	.454	3.63	.482	3.75	.447	1.911	.154
- การปรับปรุงแก้ไข (A)	3.467	.488	3.59	.475	3.59	.498	.723	.488
มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ	3.75	.468	3.93	.508	3.96	.559	1.406	.250
- การวางแผน (P)	3.91	.493	4.11	.521	4.22	.629	2.098	.129
- การปฏิบัติตามแผน (D)	3.82	.489	4.02	.496	4.06	.613	1.700	.188
- การตรวจสอบประเมินผล (C)	3.64	.507	3.85	.569	3.87	.544	1.473	.235
- การปรับปรุงแก้ไข (A)	3.62	.523	3.73	.576	3.68	.692	.365	.695

$$F_{.05 \text{ df}2,92} = 3.09$$

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 12 (ต่อ)

N=95

การประกันคุณภาพภายใน	ขนาดของโรงเรียน						F	Sig.
	เล็ก		กลาง		ใหญ่			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและ ท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้	3.38	.466	3.53	.488	3.52	.444	.953	.389
- การวางแผน (P)	3.52	.489	3.69	.517	3.81	.536	1.725	.184
- การปฏิบัติตามแผน (D)	3.38	.461	3.57	.475	3.46	.467	1.489	.231
- การตรวจสอบประเมินผล (C)	3.31	.507	3.43	.515	3.35	.405	.597	.552
- การปรับปรุงแก้ไข (A)	3.32	.542	3.42	.569	3.49	.588	.492	.613

$F_{.05, 412, 92} = 3.09$

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 13 ความแตกต่างของการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ของแต่ละมาตรฐาน จากโรงเรียนที่มีสถานที่ตั้งต่างกัน

N=95

การประกันคุณภาพภายใน	ที่ตั้งของโรงเรียน								F	Sig.
	ด้านข้าง		เดิมบางนางบวช		หนองหญ้าไซ		สามชุก			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา	3.63	.561	3.61	.399	3.62	.377	3.63	.552	.015	.997
- การวางแผน (P)	3.81	.578	3.76	.379	3.76	.428	3.84	.599	.146	.932
- การปฏิบัติตามแผน (D)	3.71	.543	3.69	.414	3.66	.414	3.61	.601	.163	.921
- การตรวจสอบประเมินผล ©	3.52	.607	3.54	.469	3.55	.389	3.51	.597	.021	.996
- การปรับปรุงแก้ไข (A)	3.50	.609	3.44	.456	3.53	.338	3.54	.494	.218	.884
มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา	3.73	.690	3.76	.414	4.07	.518	3.80	.553	1.501	.220
- การวางแผน (P)	3.92	.702	3.94	.409	4.23	.482	3.98	.599	1.189	.318
- การปฏิบัติตามแผน (D)	3.82	.675	3.85	.395	4.177	.543	3.88	.629	1.569	.202
- การตรวจสอบประเมินผล ©	3.61	.693	3.69	.549	4.01	.612	3.69	.563	1.496	.221
- การปรับปรุงแก้ไข (A)	3.57	.777	3.55	.462	3.89	.567	3.65	.508	1.263	.292

$$F_{.05, 413, 91} = 2.70$$

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 13 (ต่อ)

N=95

การประกันคุณภาพภายใน	ที่ตั้งของโรงเรียน								F	Sig.
	ด้านข้าง		เดิมนางบวช		หนองหญ้าไซ		สามชุก			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษาจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.62	.563	3.67	.374	3.79	.435	3.63	.401	.523	.667
- การวางแผน (P)	3.79	.597	3.79	.397	3.90	.482	3.81	.439	.238	.870
- การปฏิบัติตามแผน (D)	3.69	.535	3.72	.401	3.88	.454	3.60	.424	1.084	.360
- การตรวจสอบประเมินผล (C)	3.52	.563	3.63	.409	3.72	.479	3.53	.438	.769	.514
- การปรับปรุงแก้ไข (A)	3.48	.626	3.56	.407	3.65	.434	3.57	.411	.418	.740
มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ	3.76	.589	3.91	.388	3.94	.572	3.93	.495	.707	.550
- การวางแผน (P)	3.95	.651	4.12	.409	4.06	.577	4.12	.507	.589	.624
- การปฏิบัติตามแผน (D)	3.87	.567	3.99	.459	4.01	.570	3.99	.491	.390	.760
- การตรวจสอบประเมินผล (C)	3.621	.616	3.84	.455	3.85	.626	3.87	.524	1.141	.337
- การปรับปรุงแก้ไข (A)	3.58	.684	3.67	.469	3.83	.579	3.76	.556	.712	.547

$$F_{.05 \text{ df}3,91} = 2.70$$

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 13 (ต่อ)

N=95

การประกันคุณภาพภายใน	ที่ตั้งของโรงเรียน								F	Sig.
	ด้านซ้าย		เดิมนางบวช		หนองหญ้าไซ		สามชุก			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับ ผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการ เรียนรู้	3.49	.547	3.46	.449	3.56	.484	3.44	.436	.193	.901
- การวางแผน (P)	3.64	.539	3.62	.548	3.67	.494	3.71	.478	.136	.938
- การปฏิบัติตามแผน (D)	3.52	.502	3.47	.441	3.59	.509	3.41	.467	.495	.686
- การตรวจสอบประเมินผล (C)	3.39	.594	3.37	.440	3.47	.495	3.30	.470	.346	.792
- การปรับปรุงแก้ไข (A)	3.39	.668	3.38	.534	3.50	.531	3.35	.494	.241	.868

$F_{.05, 48, 91} = 2.70$

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 12 และ 13 พบว่า การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ของแต่ละมาตรฐาน จากโรงเรียนที่มีขนาดและสถานที่ตั้งต่างกัน โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ของแต่ละมาตรฐาน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในมาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา และมาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ในด้านการวางแผนและการปฏิบัติตามแผน ผู้วิจัยจึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 14-15

ตารางที่ 14 การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ของโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ในมาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา ด้านการวางแผนและการปฏิบัติ

		ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
ด้านการวางแผน	ขนาดเล็ก	-	-.285*	-.410*
	ขนาดกลาง	-	-	-.126
	ขนาดใหญ่	-	-	-
ด้านการปฏิบัติ	ขนาดเล็ก	-	-.256*	-.308
	ขนาดกลาง	-	-	-.053
	ขนาดใหญ่	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 14 พบว่า การประกันคุณภาพภายในตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ในมาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาของโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นรายคู่ในด้านการวางแผน ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ โดยที่โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ไม่มีความแตกต่าง

กัน ส่วนในด้านการปฏิบัติมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง นอกนั้นไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 15 การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ในมาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ด้านการวางแผนและการปฏิบัติ

		ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
ด้านการวางแผน	ขนาดเล็ก	-	-.264	-.471*
	ขนาดกลาง	-	-	-.207
	ขนาดใหญ่	-	-	-
ด้านการปฏิบัติ	ขนาดเล็ก	-	-.279*	-.447*
	ขนาดกลาง	-	-	-.169
	ขนาดใหญ่	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 15 พบว่า การประกันคุณภาพภายใน ตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ในมาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ของโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นรายคู่ในด้านการวางแผน ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ นอกนั้นไม่มีความแตกต่าง ส่วนในด้านการปฏิบัติมีความแตกต่างกันระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ โดยที่โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ไม่มีความแตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา

การวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์จากข้อคำถามปลายเปิดที่ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งได้ตอบข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะส่งกลับมาให้ โดยจำแนกตามมาตรฐาน ได้ดังนี้

1. มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

ปัญหา

1.1 การเปลี่ยนแปลง ผู้บริหาร โรงเรียนทำให้ขาดความมั่นใจในการบริหาร และการทำงานขาดความต่อเนื่อง

1.2 บุคลากรขาดแคลน สอนไม่ตรงกับความถนัดและความเหมาะสม งบประมาณที่ได้รับมีจำกัด

1.3 การบริหารจัดการองค์กร และโครงสร้างการบริหารยังไม่เป็นระบบ

1.4 ผู้ปฏิบัติงานไม่ค่อยบันทึกผลและรายงานผลการปฏิบัติงาน ไม่นำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไข

ข้อเสนอแนะ

- จัดสรรบุคลากรให้ครบถ้วน
- จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ

2. มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

ปัญหา

- ผู้ปกครองในชุมชนมีบทบาทและส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนน้อยเพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความรู้จำกัด และมีอาชีพรับจ้าง ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาเท่าที่ควร จึงทำให้การให้ความร่วมมือเข้าร่วมพัฒนาการศึกษาจึงมีน้อย

- ชุมชนยังคิดว่าหน้าที่จัดการศึกษาเป็นของ โรงเรียนและครูเท่านั้น
- ชุมชนเมื่อหน้ายกับภาระค่าธรรมเนียมเข้าโรงเรียน จึงไม่อยากเข้ามายุ่งเกี่ยว

ข้อเสนอแนะ

- ผู้บริหาร โรงเรียนและคณะครูควรกำหนดวันร่วมพัฒนาโรงเรียนหรือทำกิจกรรมของโรงเรียนในวันพระหรือช่วงผู้ปกครองว่างงาน

- โรงเรียนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารทรัพยากร ให้ชุมชนมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของโรงเรียน เป็นเจ้าของทรัพยากร

3. มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษาจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ปัญหา

- นักเรียนต้องหยุดเรียนเพื่อไปช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ

- ขาดแหล่งการเรียนรู้ ขาดภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

- ครูควรไปเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนแต่ละคน

4. มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการปัญหา

- ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนเป็นเวลานาน ทำให้เกิดความเฉื่อยชา

ไม่เห็นปัญหา เกรงใจครู

ข้อเสนอแนะ

- ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญและสร้างความตระหนักให้บุคลากรร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐาน โดยแสดงถึงความรู้ความสามารถ ความเป็นผู้นำ

5. มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน และท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ปัญหา

- การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเป็นเรื่องที่ยากสำหรับครู มีความรู้ความเข้าใจน้อยมาก

- โรงเรียนขนาดเล็กไม่มีศักยภาพเพียงพอ เพราะต้องใช้คน ทุน และเครื่องมือมาก

ข้อเสนอแนะ

- หน่วยงานต้นสังกัดควรประสานงานให้โรงเรียนเล็กที่อยู่ใกล้เคียงกัน ร่วมกันจัดทำ

- ควรจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของแต่ละโรงเรียน

6. ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะอื่นๆ

6.1 ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นด้วยที่จะให้มีการประกันคุณภาพภายใน เพราะถ้าทุกโรงเรียนปฏิบัติไปในแนวเดียวกันจะทำให้คุณภาพการศึกษาในภาพรวมของประเทศสูงขึ้น

6.2 ผู้บริหารโรงเรียนไม่ตระหนักและไม่ให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพภายใน ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรปรับเปลี่ยนบทบาทการทำงานของตนเองโดยวางแผนทางการปฏิบัติงานให้ครูเข้าใจอย่างชัดเจน ให้คำปรึกษาแก่ครูได้ ให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น

6.3 การปฏิรูปการศึกษาทำให้บทบาทการจัดการเรียนการสอนของครูเปลี่ยนไปส่วนใหญ่เชื่อว่าจะทำให้งานของครูหนักขึ้นและเกิดความเครียด ผู้บริหารโรงเรียนและหน่วยงานต้นสังกัดควรทำความเข้าใจและไม่บีบบังคับครูเกินไป

6.4 ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องยังไม่เห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพไม่ทราบแนวทางปฏิบัติจึงมีความสับสน จึงควรมีการจัดอบรมเพื่อครูจะได้นำมาปฏิบัติในโรงเรียนได้อย่างถูกต้อง

6.5 การประเมินควรเน้นการประเมินเด็กมากกว่าการประเมินเอกสารหรือรูปสัญลักษณ์ภายนอก และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

6.6 ผู้บริหารโรงเรียนควรประชุมชี้แจงครูและผู้ปกครองนักเรียนให้ทราบเกี่ยวกับมาตรฐานที่ต้องเตรียมรับการประเมิน เพื่อจะได้ช่วยกันวางแผน

6.7 ผลการประเมินควรมีผลต่อการปฏิบัติงานของครู เช่น การพัฒนาวิชาชีพครู การพิจารณาความดี ความชอบ หรือการย้ายโรงเรียนของผู้บริหาร

6.8 โรงเรียนควรส่งเสริมให้ชุมชนและองค์กรต่างๆ เข้ามาร่วมจัดการศึกษาโดยสนับสนุนปัจจัยต่างๆ

6.9 ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการพัฒนาตนเองให้มีการศึกษาสูงขึ้น พัฒนาวิสัยทัศน์ และภาวะผู้นำ

สรุป

การวิจัยเรื่อง “การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา” ในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 เป็นความพยายามที่จะค้นหาแนวทางการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น อันเป็นการพัฒนาระดับการศึกษาในอนาคต การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) มีประชากรเป็นโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 97 โรงเรียน โดยจำแนกโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาด ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารโรงเรียน 97 คน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนหรือครูวิชาการในกรณีที่ไม่มีผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน 97 คน และครูปฏิบัติการสอน 97 คน รวมมีผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 291 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาและมีความสมบูรณ์ จำนวน 285 ฉบับ จาก 95 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 97.94 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 1 ฉบับเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดวัฏจักรคุณภาพของเดมมิง (Deming's cycle) สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) เมื่อพบความแตกต่างรายคู่จะทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ Least Significant Difference – test (LSD) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า

1. การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่ามาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหาร

จัดการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เมื่อจำแนกตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

2. การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา เกี่ยวกับขนาดและสถานที่ตั้งของโรงเรียนที่ต่างกัน พบว่าโดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) ของแต่ละมาตรฐาน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในมาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาและมาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ในด้านการวางแผนและการปฏิบัติ ผู้วิจัยจึงดำเนินการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD พบว่า ในมาตรฐานที่ 13 มีความแตกต่างเป็นรายคู่ในด้านการวางแผน ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ โดยที่โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนในด้านการปฏิบัติมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง นอกนั้นไม่มีความแตกต่างกัน และในมาตรฐานที่ 14 มีความแตกต่างเป็นรายคู่ในด้านการวางแผน ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ นอกนั้นไม่มีความแตกต่าง ส่วนในด้านการปฏิบัติมีความแตกต่างกันระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ โดยที่โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ไม่มีความแตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา” ในเขตพื้นที่การศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3 เป็นความพยายามที่จะค้นหาแนวทางการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น อันเป็นการพัฒนาระดับการศึกษาในอนาคต การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) มีประชากรเป็นโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 97 โรงเรียน โดยจำแนกโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาด ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหาร โรงเรียน 97 คน ผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนหรือครูวิชาการในกรณีที่ไม่มีผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียน 97 คน และครูปฏิบัติการสอน 97 คน รวมมีผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 291 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาและมีความสมบูรณ์ จำนวน 285 ฉบับ จาก 95 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 97.94 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 1 ฉบับเป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดวัฏจักร คุณภาพของเดมมิง (Deming's cycle) สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) เมื่อพบ ความแตกต่างรายคู่จะทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ Least Significant Difference – test (LSD) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 4 สามารถนำมาสรุปผลการวิจัยเพื่อนำไปสู่การ อภิปรายผลดังนี้

1. การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ จำแนกเป็นรายด้านพบว่ามาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหาร จัดการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เมื่อจำแนกตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิง (Deming's cycle) พบว่าอยู่ใน ระดับมากทุกด้าน โดยด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด
2. การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา เกี่ยวกับขนาดและสถานที่ตั้งของ โรงเรียนที่ต่างกัน พบว่าโดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิง (Deming's cycle) ของแต่ละมาตรฐาน พบว่ามีความ

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในมาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาและมาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ในด้านการวางแผนและการปฏิบัติ ผู้วิจัยจึงดำเนินการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ Least Significant Difference (LSD) - test พบว่า ในมาตรฐานที่ 13 มีความแตกต่างเป็นรายคู่ในด้านการวางแผนระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ โดยที่โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนในด้านการปฏิบัติมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง นอกนั้นไม่มีความแตกต่างกัน และในมาตรฐานที่ 14 มีความแตกต่างเป็นรายคู่ในด้านการวางแผน ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ นอกนั้นไม่มีความแตกต่าง ส่วนในด้านการปฏิบัติมีความแตกต่างกันระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ โดยที่โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ไม่มีความแตกต่างกัน

การอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลที่ปรากฏ สามารถนำไปสู่การอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 47 และ 48 ได้กำหนดให้มีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพภายนอก และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาได้เริ่มให้มีการประเมินมาตรฐานภายนอกครั้งแรกเมื่อสิ้นปีการศึกษา 2544 ทำให้โรงเรียนเกิดความตื่นตัวที่จะดำเนินการประกันคุณภาพภายในเพื่อรองรับการประเมินภายนอกที่จะดำเนินการอย่างต่อเนื่องไปทุกปีจนครบทุกโรงเรียนในการศึกษา 2548 โดยโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ทั้งที่รับการประเมินแล้วและเตรียมตัวรับการประเมินต่างพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนของตนอย่างถ่วงหน้า ซึ่งผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติได้ดำเนินการวิจัยปฏิบัติการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาพบว่าโรงเรียนที่เข้าโครงการวิจัยส่วนใหญ่เกิดการเปลี่ยนแปลงและส่งผลต่อการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนคือ ผู้บริหารปรับยุทธวิธีการบริหารจากตนเองเป็นศูนย์กลางมาเป็นวิธีการกระจายอำนาจและให้บุคลากรมีส่วนร่วมมากขึ้น ทำงานมีระบบ สร้างความพร้อมด้านอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และติดตามดูแลการใช้เวลาครูมากขึ้น และผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำทางวิชาการดีขึ้น

ส่วน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งดำเนินการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าการดำเนินงานของโรงเรียนมีการพัฒนาขึ้นในทุกๆ ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ด้านการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ ด้านการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน ด้านการปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการ ด้านการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านระบบการประเมินตนเอง ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และด้านขวัญกำลังใจของบุคลากรในการทำงาน จึงทำให้การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชาดิชาย พิมพิไสย ที่ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าการประกันคุณภาพของโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดด้าน ระดับปานกลางหนึ่งด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือมาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ภาวะผู้นำเป็นเรื่องเกี่ยวกับผู้บริหารหรือผู้นำโดยตรง ดังที่ สโตกคิลล์ (Stogdill) ให้ความหมายของภาวะผู้นำว่าเป็นกิจกรรมของการสร้างอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาหรือกลุ่ม เพื่อก่อให้เกิดความพยายามให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เฮอร์เชย์ และบลันชาร์ด (Hersey and Blanchard) เห็นว่า ความเป็นผู้นำเป็นกระบวนการใช้อิทธิพลในการปฏิบัติงานของบุคคล หรือกลุ่มคนที่มุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดให้ ถ้าสถานการณ์เปลี่ยนแปลงความเป็นผู้นำในรูปของกระบวนการใช้ก็จะต้องเปลี่ยนตามไปด้วย ลิฟแฮม และโฮห์ (Lipham and Hoeh) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำตอนหนึ่งว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อความสำเร็จของโครงการต่างๆ ทางการศึกษา ความรู้ ความสามารถ และทักษะของผู้บริหารต่อการสร้างภาวะผู้นำที่ดีนั้น เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้บริหารทุกคน ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กรีน (Green) ที่ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมระหว่างพฤติกรรมผู้นำกับความพึงพอใจในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา โดยศึกษาว่าตัวแปรทั้งสองนี้จะเป็นเหตุผลกันหรือไม่ พบว่า ผู้นำเน้นเน้นพฤติกรรมด้านมุ่งคนจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความพึงพอใจ ส่วนพฤติกรรมด้านมุ่งงานกับความพึงพอใจในการทำงานเป็นเหตุและผลกันน้อยมาก ส่วน เพอริงตัน (Purington) ศึกษาวิจัยพบว่า พฤติกรรมผู้นำในการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของโรงเรียน โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพแตกต่างกันนั้น สาเหตุมาจากผู้บริหารโรงเรียนมีคุณสมบัติแตกต่างกันทำให้ความสามารถในการทำงานแตกต่างกันไปด้วย และในส่วนที่เกี่ยวกับความพึงพอใจของครูพบว่า การทำงานของผู้บริหารมีผลต่อการทำงานของครูกล่าวคือครูมีความพึงพอใจผู้บริหารที่ทำงานอย่างมี

ประสิทธิภาพเพราะผู้บริหารมีความเข้าใจในทัศนะของครูเป็นอย่างดี สามารถชี้แจงให้ครูเข้าใจการทำงาน of โรงเรียนได้ ซึ่งจากผลดังกล่าวทำให้ครูในโรงเรียนร่วมกับดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในอย่างเต็มความสามารถ จึงทำให้มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น

2. การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา เมื่อจำแนกตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming's cycle) พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน และด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การวางแผนช่วยให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพราะมีการวิเคราะห์ทางเลือกเพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดแต่ได้ผลมากที่สุด ช่วยให้การดำเนินงานในโรงเรียนบรรลุจุดประสงค์เนื่องจากมีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงานอย่างแน่นอน เป็นแนวทางให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาท เพื่อไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน ช่วยลดความขัดแย้งในโรงเรียนเนื่องจากมีการกำหนดขั้นตอนการทำงานตลอดจนบทบาทหน้าที่ ช่วยให้การดำเนินงานไม่สับสนซ้ำซ้อน ช่วยให้ผู้บริหารสามารถคาดคะเนล่วงหน้าถึงปัญหาและอุปสรรคอันอาจเกิดขึ้น และสามารถปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ช่วยให้สามารถควบคุมงานได้อย่างมีระบบ และไม่ก่อให้เกิดผลในทางลบ ช่วยให้การพัฒนาหรือแก้ปัญหาขององค์กรหรือหน่วยงานเป็นไปอย่างทันเหตุการณ์ เนื่องจากได้มีการวิเคราะห์ปัญหาอย่างมีระบบ ทำให้สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและดำเนินการได้ทันต่อเหตุการณ์ช่วยในการพัฒนาทุกด้านทุกระดับสอดคล้องต้องกันเป็นการลดความซ้ำซ้อนในการใช้ทรัพยากร ช่วยให้เกิดการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานที่มีกิจกรรมเหมือนกันคล้ายคลึง หรือเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน และช่วยให้องค์กร หรือหน่วยงานสามารถกำหนดอนาคตของตนเองได้ เช่นเดียวกับ ประมวล เสนาสุทธิ ได้กล่าวว่า การวางแผนมีประโยชน์ในหลายๆ เรื่องด้วยกัน เช่น เป็นเครื่องช่วยให้มีการตัดสินใจอย่างมีหลักเกณฑ์ เป็นศูนย์กลางประสานงาน ทำให้การปฏิบัติงานต่างๆ ประหยัด มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล และเป็นเครื่องมือในการควบคุมงานของนักบริหาร ส่วน อนันต์ เกตุวงศ์ ให้ความสำคัญกับการวางแผนว่า การวางแผนเป็นหน้าที่อันดับแรกของผู้บริหาร ถ้าผู้ปฏิบัติตามแผนสามารถศึกษาเรียนรู้วิธีการ ขั้นตอน และกระบวนการทำงานก่อนได้ลงมือปฏิบัติตามแผน จะช่วยให้การทำงานเป็นไปได้อย่างมาก เพราะแผนจะเป็นเครื่องบอกทิศทางและเป็นกรอบในการตัดสินใจของผู้ปฏิบัติงาน เพราะการวางแผนจะทำให้เห็นภาพงานตลอดแนวหรือผลที่คาดว่าจะได้รับ และ ประชุม รอดประเสริฐ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนไว้ว่า การวางแผนจะช่วยให้มีการใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด ช่วยให้ผู้ปฏิบัติตามแผนหรือผู้บริหารโรงเรียนสามารถคาดการณ์ ปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นแล้วสามารถปรับแผนการดำเนินงานให้

สอดคล้องกับเหตุการณ์หรือสภาวะการณ์ และแก้ไขปัญหาเพื่อให้การดำเนินงานตามแผนต่อไปอย่างต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์ ช่วยลดความซ้ำซ้อนความสับสนและความขัดแย้งในการดำเนินงานขององค์กร แต่จะเป็นการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ช่วยควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ ช่วยพัฒนาองค์กรให้เจริญก้าวหน้า ตามภาระผูกพันที่โรงเรียนมีต่อสังคม ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชุมแพ ได้ศึกษาวิจัยสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชุมแพ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า โรงเรียนประถมศึกษามีการสำรวจสภาพปัจจุบันในระดับมาก และผลการวิจัยของชาติชาย พิณพิไสย ที่ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าการประกันคุณภาพของโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการวางแผนพัฒนาการศึกษา การวางแผนพัฒนาระบบสารสนเทศ และการกระตุ้นส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติงานตามธรรมนูญโรงเรียน

3. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาเกี่ยวกับขนาดและสถานที่ตั้งของโรงเรียนที่ต่างกัน พบว่าโดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตามวัฏจักรคุณภาพของเดมมิง (Deming's cycle) ของแต่ละมาตรฐาน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในมาตรฐานที่ 13 และมาตรฐานที่ 14 ผู้วิจัยจึงดำเนินการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ Least Significant Difference (LSD) พบว่า มาตรฐานที่ 13 มีความแตกต่างเป็นรายคู่ในด้านการวางแผน ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ โดยที่โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนในด้านการปฏิบัติมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง นอกนั้นไม่มีความแตกต่างกัน และในมาตรฐานที่ 14 มีความแตกต่างเป็นรายคู่ในด้านการวางแผน ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ นอกนั้นไม่มีความแตกต่าง ส่วนในด้านการปฏิบัติมีความแตกต่างกันระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ โดยที่โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ไม่มีความแตกต่างกัน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ในด้านขนาดของโรงเรียนมีความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก (มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน) กับโรงเรียนขนาดกลาง (นักเรียนระหว่าง 121 – 300 คน) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คนจะมีบุคลากรน้อย ไม่ครบตามเกณฑ์ที่ ก.ค.กำหนด ทำให้มีครูสอนไม่ครบชั้น เมื่อดำเนินการประกันคุณภาพภายในทำให้มีงานเอกสารเพิ่มขึ้น จึงมีความรู้สึกรู้ว่าเป็นงานที่ยากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ทั้งนี้จาก

แบบสอบถามปลายเปิด ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความเห็นคล้ายกันว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นงานที่หนัก ประกอบกับการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ที่โรงเรียนต้องทำงานเพิ่มขึ้นอีกเท่าตัว ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กจะประสบปัญหาด้านบุคลากรในการปฏิบัติงานต่างๆ เป็นอย่างมาก จึงทำให้ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก (นักเรียนไม่เกิน 120 คน) กับโรงเรียนขนาดกลาง (นักเรียนระหว่าง 121 - 300 คน) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กฤษณา กุระมสุวรรณ ที่ศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี พบว่าสภาพการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ อยู่ในระดับมากและมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกคู่ ยกเว้นด้านการนำไปปฏิบัติระหว่างโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ไม่มีความแตกต่างกัน และผลการวิจัยของ ชาญณรงค์ คำเฉียบ ที่ศึกษาวิจัยการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าข้าราชการครูในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความเห็นว่าการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่

ส่วนในด้านสถานที่ตั้งของโรงเรียน ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิตินั้น อาจเป็นเพราะว่า การกำหนดเขตการศึกษา ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ให้โดยคำนึงถึงความเหมาะสมเกี่ยวกับปริมาณสถานศึกษา จำนวนประชากรเป็นหลักและความเหมาะสมในด้านอื่นๆ ด้วย โดยในส่วนของจังหวัดสุพรรณบุรี ได้กำหนดเขตพื้นที่การศึกษาออกเป็น 3 เขต โดยในเขต 3 ประกอบด้วย 4 อำเภอคือ อำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชูก อำเภอหนองหญ้าไซ และอำเภอด่านช้าง ซึ่งทั้ง 4 อำเภอนี้มีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่คล้ายคลึงกันคือมีเขตพื้นที่ติดกันทางตอนเหนือของจังหวัดสุพรรณบุรี มีอาชีพทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ และสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก็มีการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่ม โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี เขต 3 อยู่แล้ว ดังนั้นนอกจากจะมีความเหมาะสมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่ให้คำนึงถึงปริมาณสถานศึกษา จำนวนประชากร แล้วการกำหนดเขตพื้นที่ดังกล่าวจึงมีความเหมาะสมในด้านอื่นๆ ด้วย ด้วยเหตุดังกล่าวจึงอาจทำให้การประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีสถานที่ตั้งต่างกันไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิจัยที่พบว่าการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับมาก และโดยภาพรวมโรงเรียนที่มีขนาดและสถานที่ต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะทั่วไปดังนี้

1. ดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม
2. ให้ความรู้และเน้นให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
3. การจัดสรรงบประมาณในโรงเรียนที่มีขนาดเล็กและสถานที่ตั้งต่างกัน ควรคำนึงถึงความจำเป็นที่แท้จริง และความสามารถในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
4. การจัดสรรอัตราค่าเดินทางไปกำหนดไว้ในโรงเรียนขนาดเล็กหรือขนาดกลางที่ขาดแคลนบุคลากรก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน
5. ผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จะต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อเป็นประโยชน์และแนวทางสำหรับผู้ที่มีความสนใจจะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในโอกาสต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรศึกษาอิทธิพลของตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายใน เช่น คุณวุฒิ ความพึงพอใจ เจตคติ เป็นต้น ว่าส่งผลต่อคุณภาพที่เกิดขึ้นหรือไม่
2. การศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับการพัฒนาในลักษณะต่อยอดให้กับโรงเรียนที่มีพื้นฐานการปฏิบัติการเรียนรู้คืออยู่แล้วกับโรงเรียนที่ไม่เคยเข้าโครงการปฏิบัติการเรียนรู้มาก่อนว่าจะมีประสิทธิผลแตกต่างกันหรือไม่

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กนกรัตน์ สุพรรณอ่วม. “การดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543.
- กรมวิชาการ. “ศช. ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนนาร่อง.” ข่าววิชาการ 2, 8 (16 – 30 กันยายน 2545) : 28-29.
- กรมสามัญศึกษา. กระบวนการวางแผนในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : กองพัสดุและอุปกรณ์การศึกษา, 2541.
- กระทรวงศึกษาธิการ. แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระยะที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.
- กฤษณะ สุพงศ์. “ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 5.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543.
- กฤษณา กุระมะสุวรรณ. “การศึกษาคำเนิงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏพระนคร, 2546.
- เฉลิมชัย หาญกล้า. “การประกันคุณภาพการศึกษา.” เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการของชมรมคุรุศึกษาศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ณ ห้องประชุมนานาชาติ 1 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 28 สิงหาคม 2543.
- ชาญณรงค์ คำเฉียบ. “การดำเนินการประกันคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, 2546.

ชาญยุทธ แสงมณี. “การศึกษาพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี.” วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น, 2537.

ชาติชาย พิมพ์ไสย. “การศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น, 2543.

ไทยรัฐ, 2 พฤศจิกายน 2545, 11.

ธงชัย สันติวงษ์. การบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2534.

_____. องค์การและการบริหาร : การศึกษาการจัดการแผนใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 7.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2535.

ประชุม รอดประเสริฐ. นโยบายและการวางแผน: หลักและทฤษฎี. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :
เนติกุลการพิมพ์, 2535.

ประมวล เสนาฤทธิ์. การวางแผนและการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2526.

ประสงค์ ทักษิณ. “การศึกษาเพื่อพัฒนาการวางแผนกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2528.

ประสงค์ สังข์ดิษฐ์. “การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามมาตรฐานโรงเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี.” วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, 2543.

“พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542.” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116, ตอนที่ 74 ก
(19 สิงหาคม 2542) : 14-52.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ :
ศูนย์หนังสือพาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

ภัทรา นิคมานนท์. การประเมินผลการเรียน. กรุงเทพฯ : บริษัท อักษรภาพพิมพ์ จำกัด, 2538.

- ภูวนาท คงแก้ว. “การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงาน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- รุ่ง พูลสวัสดิ์. การบริหารบุคคลในวงการศึกษา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2525.
- ลิปิการ์ พุ่มเล่ง. “การปฏิบัติงานของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 2.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541.
- วรภัทร์ ภูเจริญ. แนวทางการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541.
- วราภรณ์ คำทับทิม. “การศึกษาคุณภาพของสารสนเทศจากการประเมินตนเองของโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- วันชัย ดีวงษา. “สภาพการบริหารงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานีตามเกณฑ์มาตรฐานกรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2532.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2539.
- วิพล นาคพันธ์. “การวางแผนการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพังงา การศึกษาเฉพาะกรณี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- ศุภี ชัยกฤษ. “การวิเคราะห์ความพร้อมในการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษา เขตการศึกษา 12.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, 2539.
- सनานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์. “แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนและการบริหารการศึกษา.” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการวางแผนพัฒนาโรงเรียน, 46. พิมพ์ครั้งที่ 7. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2524.
- สมเกียรติ ทานอก. “การพัฒนาตัวบ่งชี้ร่วมสำหรับเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

สมเดช สีแสง. คู่มือการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา. นครสวรรค์ : นครสวรรค์การพิมพ์, 2541.

สมนึก นนทิจันทร์ และคณะ. คู่มือสอบและปฏิบัติผู้บริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2538.

สมบูรณ์ ชูสินธุ์. “การบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12.” ปริญญาานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.

สยาม สุ่มงาม. “กระบวนการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษา : กรณีศึกษานำร่อง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

สัมพันธ์ อุปลา. “การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบทจังหวัดขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541.

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี. “สรุปปัญหา อุปสรรคการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สปจ.นนทบุรี.” รายงานผลการประชุมสัมมนาการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2545. (อัดสำเนา)

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี. “ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2545 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี.” สุพรรณบุรี : ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ, 2545. (อัดสำเนา)

_____. “แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2545.” สุพรรณบุรี : ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ, 2545. (อัดสำเนา)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. การบริหารและการนิเทศการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2527.

_____. การประกันคุณภาพการศึกษา. เล่มที่ 1, แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, 2541.

_____. การประกันคุณภาพการศึกษา. เล่มที่ 3, การพัฒนามาตรฐานการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, 2541.

- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. การประกันคุณภาพการศึกษา. เล่ม 5, การตรวจสอบคุณภาพและการปรับปรุงโรงเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนา
มาตรฐานการศึกษา, 2541.
- _____. คู่มือการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ : ฝ่ายบุคลากร, 2533.
- _____. มาตรฐานโรงเรียน พุทธศักราช 2541 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
ศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, 2541.
- _____. รายงานการวิจัยปฏิบัติการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.
กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, 2545.
- _____. สรุปย่อรายงานการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
เล่มที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, 2543.
- _____. “เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาหัวหน้างานในฝ่ายแผนงานและงบประมาณ
ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เล่ม 1.” ม.ป.ท., 2536. (อัดสำเนา)
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กองวิชาการ. รายงานการวิจัยการประเมิน
มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2538. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, 2539.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. การวางแผนพัฒนาการศึกษาระดับจังหวัด.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, 2529.
- _____. แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมิน
ภายนอก. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543.
- _____. มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ,
2543.
- _____. รายงานการวิจัย การวิจัยและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถาน
ศึกษา. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
แห่งชาติ, 2543.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. โรงเรียนในฝัน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว, 2538.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. “มาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพ
ภายนอก.” แผ่นประชาสัมพันธ์ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ
การศึกษา. (อัดสำเนา)

สิงโต แก้วกัลยา. “การตรวจสอบผลการประเมินมาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1.” วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร,
2543.

สิริพันธ์ พันธุ์มี. "ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกับมาตรฐาน
โรงเรียน และคุณภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
กรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 7." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2532.

สุนทร ชอบทำดี. “บทบาทของคณะกรรมการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ
ชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง.”
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

หวน พันธุ์พันธ์. การบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2528.

อนันต์ เกตุวงศ์. หลักและเทคนิคการวางแผน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.

อนุชิต สุนสวัสดิ์กุล. รายงานการฝึกอบรมวิทยากร. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย, 2529.

อนุพันธ์ โสมมีชัย. “การศึกษาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2540.

ภาษาอังกฤษ

Arcaro, Jerome. Quality in Education An Implementation Handbook. Florida : St. Lucie
Press, 1995.

Best, John W. Research in Education. New Jersey : Prentice-Hall, 1970.

Cronbach, Lee J. Essentials of Psychological Testing. 3rd ed. New York : Harper & Row
Publishers, 1978.

Green, Charles N. “The Reciprocal Nature of Influence Between Leader and Subordinate.”
Journal of Applied Psychology 50 (June 1966) : 198-200.

Hersey, Pual, and Kenneth H. Blanchard. Management of Organizational Behavior.
New Delhi : Prentice – Hall of India Private Limited, 1974.

Lipham, James M., and James A. Hoeh, Jr., "Leadership Theory." in The Principalship : Foundation and Functions, 176. New York : Harper & Row Publisher, 1974.

Purrington, Gordon Sellers. "The Supervisory Behavior of School Administrator and Organization Effectiveness." Dissertation Abstracts international 28 (July 1967) : 87-A.

Stogdill, Ralph M. "Leadership Membership Organization." Psychological Bulletin 1 (January 1950) : 4.

สำนักหอสมุดกลาง

ภาคผนวก

สำนักหอสมุดกลาง

ภาคผนวก ก

เอกสารขอความร่วมมือในการวิจัย

ที่ ทม (นฐ) 1109/พิเศษ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

21 กุมภาพันธ์ 2546

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 97 โรงเรียน

ด้วย นายชัยณรงค์ อีเพชรอำนาจ นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การประเมินคุณภาพภายในโรงเรียน ประถมศึกษา" มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร หรือครูวิชาการ (กรณีไม่มีผู้ช่วย) และครูปฏิบัติการสอน ในโรงเรียนของท่าน เพื่อประกอบการทำสารนิพนธ์ ในกรณีนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอกความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดตอบแบบสอบถามให้แก่ศึกษาคณะดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ด้วยความอนุเคราะห์ จักขอมาพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะดังกร)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 034243435 , 034218788

รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 3

ลำดับที่	ชื่อโรงเรียน	ลำดับที่	ชื่อโรงเรียน
	อำเภอคำน้ำแซง	25	บ้านไผ่สีทอง
1	ไทยรัฐวิทยา 20	26	วัดคอกช้าง
2	บ้านใหม่กิโล 8	27	บ้านวังยาว
3	วัดราษฎร์ศรัทธาธรรม		อำเภอเดิมบางนางบวช
4	บ้านสระบัวแก้ว	28	วัดท่าช้าง
5	วัดคอนประจักษ์	29	วัดก้ามะเขิยร
6	อนุบาลคำน้ำแซง	30	วัดเขาพระ
7	วัดคำน้ำแซง	31	วัดหัวเขา
8	บ้านทุ่งนาตาปิ่น	32	วัดน้ำพุ
9	วัดหนองเปาะ	33	วัดไทร
10	บ้านหนองกระดี่	34	บ้านปากดง
11	นิคมสร้างตนเองกระเสียว 1	35	วัดฉวาง
12	บ้านพุน้ำร้อน	36	วัดเดิมบาง
13	บ้านโป่งคอม	37	วัดท่าเตียน
14	สวนป่าองค์พระ	38	บ้านแหลมสะแก
15	บ้านวังน้ำเขียว	39	วัดปากน้ำ
16	บ้านรังงาม	40	พัฒนาปากน้ำ
17	วัดวังคัน	41	วัดท่าทอง
18	วัดทับผึ้งน้อย	42	วัดประชุมสงฆ์
19	บ้านทับละคร	43	วัดนางบวช
20	วัดกกคาด	44	วัดวังสำเภาล่ม
21	บ้านพุ่มองป่าจี้	45	บ้านเขาหิน
22	วัดกกเต็น	46	วัดกว้างสามยอด
23	บ้านกกเขียง	47	วัดหัวนา
24	บ้านดงเสลา	48	วัดอุตะเถา

ลำดับที่	ชื่อโรงเรียน	ลำดับที่	ชื่อโรงเรียน
49	วัดป่าสะแก	75	วัดใหม่สระพลอย
50	วัดบ่อกรู	76	วัดลาดสิงห์
51	วัดทุ่งกฐิน	77	วัดนางพิมพ์
52	บ้านลาด	78	วัดบางขวาง
53	วัดหนองกระทุ่ม	79	วัดวังหิน
54	บ้านหนองนา	80	วัดวังห้วย
55	วัดกุ่มโคก		อำเภอหนองหญ้าไซ
56	วัดคูเมือง	81	วัดบัลลังก์
57	วัดหนองกรด	82	บ้านหนองโก
58	บ้านหนองตาแก้ว	83	บ้านใหม่ไร่อ้อย
	อำเภอสามชุก	84	วัดลำพันบอง
59	วัดหนองสะเดา	85	วัดสามัคคีธรรม
60	วัดสุวรรณตะไกล	86	บ้านหนองจิกยาว
61	วัดเนินมหาเศรษฐี	87	บ้านหนองขาม
62	วัดดอนไร่	88	บ้านหนองห้าง
63	วัดโคกหม้อ	89	บ้านราษฎร์บำรุง
64	บ้านหนองบัวทอง	90	บ้านหนองแหน
65	วัดหนองสังข์ทอง	91	บ้านดงเขือก
66	วัดหนองโรง	92	บ้านสระเตย
67	วัดหนองผักนาก	93	บ้านแจรงาม
68	วัดโป่งแดง	94	วัดโลกพระ
69	วัดบ้านทึง	95	บ้านมาบพยอม
70	วัดคลองขอม	96	บ้านทัพดาแทน
71	อนุบาลสมเด็จพระวันรัต	97	บ้านทัพหลวง
72	วัดสามชุก		

สำนักหอสมุดกลาง

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง
การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา

คำชี้แจง

1. การวิจัยเรื่อง การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา มีจุดประสงค์ที่จะศึกษาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ด้านผู้บริหาร จำนวน 5 มาตรฐานคือ มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษาจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ และมาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน และท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยยึดตามแนวทางการบริหารวัฏจักรคุณภาพสี่ขั้นตอนของเดมมิง (Deming) คือ การวางแผน (plan - P) การปฏิบัติ (do - D) การตรวจสอบ (check - C) และการปรับปรุงแก้ไข (act - A)

2. แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ด้านผู้บริหาร จำนวน 26 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ด้านการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ด้านผู้บริหาร จำนวน 1 ข้อ

3. ผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนหรือครูวิชาการ ในกรณีที่ไม่มีผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครูปฏิบัติการสอน รวมโรงเรียนละ 3 คน

4. ขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านโปรดตอบให้ครบทุกข้อ มิเช่นนั้นแล้วผลที่ได้จะไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ และขอยืนยันว่าข้อมูลที่ท่านตอบในแบบสอบถามนี้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับจึงไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่านแต่อย่างใด

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถาม

ชัยณรงค์ อินทร์อำนาจ

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน [] ที่ท่านเห็นว่าตรงกับสถานภาพส่วนตัวของท่านมากที่สุด

สถานภาพ	สำหรับผู้วิจัย
1. เพศ [] ชาย [] หญิง	[] 1
2. อายุ [] ไม่เกิน 30 ปี [] 31-40 ปี [] 41-50 ปี [] 51 ปีขึ้นไป	[] 2
3. อายุราชการ [] ไม่เกิน 10 ปี [] 11-15 ปี [] 16-20 ปี [] 21 ปีขึ้นไป	[] 3
4. ระดับการศึกษา [] ต่ำกว่าปริญญาตรี [] ปริญญาตรี [] สูงกว่าปริญญาตรี	[] 4
5. ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน [] ผู้บริหาร โรงเรียน [] ผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียน/ครูวิชาการ [] ครูผู้สอน	[] 5
6. ประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน [] ไม่เกิน 5 ปี [] 6-10 ปี [] 11-15 ปี [] 16 ปีขึ้นไป	[] 6
7. จำนวนนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียน [] ไม่เกิน 120 คน (ขนาดเล็ก) [] 121-300 คน (ขนาดกลาง) [] 301 คนขึ้นไป (ขนาดใหญ่)	[] 7
8. สถานที่ตั้งของโรงเรียน [] อำเภอด่านช้าง [] อำเภอเดิมบางนางบวช [] อำเภอหนองหญ้าไซ [] อำเภอสามชุก	[] 8

ตอนที่ 2 การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้เพื่อ การประเมินคุณภาพภายนอก ด้านผู้บริหาร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในทุกสดมภ์ช่องที่ตรงกับการปฏิบัติงานด้านการประกัน
คุณภาพภายในโรงเรียนของท่านมากที่สุด โดยค่าคะแนนมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนน้อยที่สุด

ความหมายของการบริหารตามวัฏจักรคุณภาพของ เดมมิง (Deming) มีดังนี้

การวางแผน หมายถึง โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษา มีการจัด
ลำดับความสำคัญของเป้าหมาย กำหนดแนวทางการดำเนินงาน ระยะเวลา งบประมาณและผู้รับผิดชอบ

การปฏิบัติ หมายถึง การที่ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุน จัดสิ่งอำนวยความสะดวก
สนับสนุนทรัพยากร มีการกำกับ ติดตาม และให้การนิเทศ

การติดตามประเมินผล หมายถึง โรงเรียนมีการวางกรอบการประเมิน การจัดทำ
เครื่องมือ การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมาย และตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการ
ประเมิน

การปรับปรุงแก้ไข หมายถึง โรงเรียนมีการปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากร มีการ
วางแผนในระยะต่อไป และดำเนินการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ

การประกันคุณภาพภายในตามวัฏจักรเดมมิง มาตรฐานการศึกษา	การวางแผน (P)					การปฏิบัติ (D)					การตรวจสอบ (C)					การปรับปรุงแก้ไข (A)				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุ เป้าหมายการศึกษา																				
ตัวบ่งชี้																				
1. มีการจัดองค์กร/โครงสร้างการบริหารชัดเจน																				
2. มีปรัชญา แผนพัฒนา/ธรรมนูญสถานศึกษา แผนการดำเนินงานของสถานศึกษา และ ตัวชี้วัดความสำเร็จ																				
3. มีการปฏิบัติตามแผน																				
4. ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม																				
5. มีการนิเทศ ติดตามประเมินผลเปรียบเทียบกับเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง																				
6. มีระบบข้อมูลสารสนเทศครบถ้วน ถูกต้อง ตรง กับความต้องการและทันต่อการใช้งาน																				
7. มีการบันทึกและรายงานผลการประเมิน																				
8. มีการนำข้อมูลและผลการปฏิบัติไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงงาน																				

ปัญหา อุปสรรค.....

ข้อเสนอแนะ.....

การประกันคุณภาพภายในตามวัฏจักรเดมมิง	การวางแผน (P)					การปฏิบัติ (D)					การตรวจสอบ (C)					การปรับปรุงแก้ไข (A)				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
มาตรฐานการศึกษา																				
มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธและความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา																				
ตัวบ่งชี้																				
1. ผู้บริหารและครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการร่วมกันจัดการศึกษา																				
2. มีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน																				
3. มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอ																				
4. ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา																				

ปัญหา อุปสรรค.....

ข้อเสนอแนะ.....

การประกันคุณภาพภายในตามวัฏจักรเดมมิง มาตรฐานการศึกษา	การวางแผน (P)					การปฏิบัติ (D)					การตรวจสอบ (C)					การปรับปรุงแก้ไข (A)				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษาจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ																				
ตัวบ่งชี้																				
1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน																				
2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียน รู้จักคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์และคิดสร้างสรรค์																				
3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียน รู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง																				
4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน																				
5. มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน																				
6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา																				
7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน																				

การประกันคุณภาพภายในตามวัฏจักรเดมมิง	การวางแผน (P)					การปฏิบัติ (D)					การตรวจสอบ (C)					การปรับปรุงแก้ไข (A)				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
มาตรฐานการศึกษา																				
8. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง																				
9. มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน																				

ปัญหา อุปสรรค.....

ข้อเสนอแนะ.....

การประกันคุณภาพภายในตามวัฏจักรเดมมิง	การวางแผน (P)					การปฏิบัติ (D)					การตรวจสอบ (C)					การปรับปรุงแก้ไข (A)				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
มาตรฐานการศึกษา																				
มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ																				
ตัวบ่งชี้																				
1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง																				
2. ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์และเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง																				
3. ผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตย																				

ปัญหา อุปสรรค.....

ข้อเสนอแนะ.....

การประกันคุณภาพภายในตามวัฏจักรเดมมิง มาตรฐานการศึกษา	การวางแผน (P)					การปฏิบัติ (D)					การตรวจสอบ (C)					การปรับปรุงแก้ไข (A)				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน และ ท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้																				
ตัวบ่งชี้																				
1. มีหลักสูตรและเนื้อหาของหลักสูตรที่เหมาะสมและสอดคล้อง กับเป้าหมายการศึกษาและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น																				
2. มีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้																				

ปัญหา อุปสรรค.....

ข้อเสนอแนะ.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นายชัยณรงค์ อินทร์อำนาจ
ที่ทำงาน	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2523	สำเร็จการศึกษาปริญญาการศึกษาบัณฑิต วิชาเอกชีววิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก
พ.ศ. 2531	สำเร็จการศึกษาปริญญานิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2543	ศึกษาต่อระดับปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2519	ครู 2 โรงเรียนบ้านคอนกะโดน อ.หันคา จ.ชัยนาท
พ.ศ. 2525	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภออุทุมพร จ. สุพรรณบุรี
พ.ศ. 2528	หัวหน้าการประถมศึกษากิ่งอำเภอพะโต๊ะ จ. ชุมพร
พ.ศ. 2538	หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอด่านมะขามเตี้ย จ. กาญจนบุรี
พ.ศ. 2540	หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอพนมทวน จ. กาญจนบุรี
พ.ศ. 2544	หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอด่านช้าง จ. สุพรรณบุรี
พ.ศ. 2546	หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภออุทุมพร จ. สุพรรณบุรี เจ้าหน้าที่บริหารการประถมศึกษา 8 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สุพรรณบุรี เขต 2